

Instituut voor de nationale rekeningen

ANALYSE VAN DE PRIJZEN
DERDE KWARTAALVERSLAG 2019 VAN HET
INSTITUUT VOOR DE NATIONALE REKENINGEN

PRIJZENOBSEVATORIUM

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Tel.: 0800 120 33
<http://economie.fgov.be>

Verantwoordelijke uitgever: Reginald Massant
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

Meer informatie:

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Peter Van Herreweghe
City Atrium
Vooruitgangstraat 50
1210 BRUSSEL
Tel.: +32 2 277 83 96
E-mail: Peter.Vanherreweghe@economie.fgov.be

Inleiding

De wet van 8 maart 2009, tot wijziging van de wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen, voorziet dat de FOD Economie de taak van prijsobservatie en prijsanalyse voor rekening van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) uitvoert. Met de wet van 26 april 2013, houdende de invoeging van boek V in het Wetboek van economisch recht (getiteld "De mededinging en de prijsevoluties"), werd het onderzoeksdomein van het Prijzenobservatorium uitgebreid. Het Prijzenobservatorium kan voortaan onderzoek uitvoeren vanuit de invalshoeken prijsverloop, prijsniveau, marges en tenslotte marktwerking.

In dit verslag wordt het verloop van de consumptieprijzen in België in het derde kwartaal 2019 onderzocht. Op 22 februari 2019 heeft Eurostat het GICP van januari 2019 gepubliceerd, waarbij de methodologie voor de berekening van de speciale aggregaten, waaronder onder andere energie, diensten, bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen en niet-energetische industriële goederen, werd gewijzigd. Deze speciale aggregaten worden vanaf nu berekend op basis van COICOP 5-digit-niveau, daar waar dit voordien gebeurde op het minder gedetailleerde 4-digit-niveau. Dit heeft als gevolg dat de indeling van de kwartaalverslagen van het Prijzenobservatorium werd gewijzigd, waarbij bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen werden samengevoegd tot levensmiddelen en diensten en niet-energetische industriële goederen werden samengevoegd tot niet-energetische industriële goederen en diensten.

Er wordt in dit rapport aandacht besteed aan de totale inflatie en aan het prijsstijgingstempo van drie grote productgroepen: energiedragers, levensmiddelen, niet-energetische industriële goederen en diensten. Voor elke productgroep wordt eerst de inflatie in België toegelicht, welke vervolgens vergeleken wordt met die in de buurlanden. Het geharmoniseerd indexcijfer der consumptieprijzen (GICP), dat opgesteld wordt door Statbel conform de Europese methodologie, vormt veruit de belangrijkste gegevensbron voor het verslag. De analyse werd uitgebreid met detailgegevens van het GICP en met andere statistieken van officiële instanties (IMF, EC, ...).

De volgende medewerkers van het Prijzenobservatorium hebben meegewerkt aan dit verslag: Christine Bruynoghe, Myrle Claessens, Maxim Dechamps, Mathias Ingelbrecht, Nadine Mat, Céline Rigby, Jean-Paul Theunissen, Pascale Van Baelen en Etienne Verhaegen.

Het Wetenschappelijk Comité voor prijsobservatie en -analyse verleende op 22 oktober 2019 een gunstig advies en de Raad van Bestuur van het INR heeft dit verslag goedgekeurd op 25 oktober 2019.

Inhoudstafel

PRIJZENOBSEVATORIUM	1
Inleiding.....	3
Inhoudstafel.....	4
Samenvatting.....	6
I Totale inflatie in het derde kwartaal 2019	9
I.1 Totale inflatie in België	9
I.2 Totale inflatie in de voornaamste buurlanden	12
II Inflatie voor energie in het derde kwartaal 2019	14
II.1 Inflatie voor energie in België	14
II.2 Inflatie voor energie in de voornaamste buurlanden	22
III Inflatie voor levensmiddelen in het derde kwartaal 2019	26
III.1 Inflatie voor levensmiddelen in België	26
III.2 Inflatie voor levensmiddelen in de voornaamste buurlanden	30
IV Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in het derde kwartaal 2019	33
IV.1 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in België	33
IV.2 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in de voornaamste buurlanden	37
V. Analyse van de suikerkolom in België in de periode na de liberalisering van de Europese markt.....	41
V.1 Wereldmarkt en Europese markt voor suiker.....	41
V.2 De suikerbieten teelt in België.....	44
V.2.1 Evolutie van de suikerbietenproductie	44
V.2.2 De suikerbietenprijs.....	45
V.2.3 De economische en financiële toestand van de suikerbieten telers	46
V.3 De suikerindustrie	47
V.3.1 Marktconcentratie.....	47
V.3.2 Rendabiliteit van de sector.....	47
V.4 Belgische buitenlandse handel	49
V.5 Analyse van de prijstransmissie in de suikerkolom	50
V.6 Besluit	51
VI. Evolutie van het jaarlijks kostenpercentage van consumentenkrediet	52
VI.1 Definitie en vormen van consumentenkrediet.....	52
VI.2 Reglementering ter bescherming van de consument	53
VI.2.1 Het verlenen van consumentenkrediet is een gereguleerd beroep.....	53
VI.2.2 Bescherming van de consument.....	53
VI.3 De markt voor consumentenkrediet in België	53
VI.3.1 Aanbieders van consumentenkrediet.....	54
VI.3.2 Situering van het consumentenkrediet in de financiering van de Belgische gezinnen.....	54
VI.3.3 Evolutie van de uitstaande schulden aan en van het aantal uitstaande contracten van consumentenkrediet	54
VI.3.4 Evolutie van de uitstaande schuld aan consumentenkrediet per contract	55
VI.4 Enquête naar de evolutie van het jaarlijks kostenpercentage voor een aantal “getuigen” van consumentenkrediet	56
VI.5 Conclusie.....	57
Lijst van afkortingen.....	59
Bijlagen	60
Bijlage 1: Overzicht van de prijsbewegingen van producten en diensten tussen het derde kwartaal 2018 en 2019..	60

Bijlage 2: Inflatie in het derde kwartaal 2019 met en zonder gewijzigde indirecte belastingen in België en in de voornaamste buurlanden	63
Bijlage 3: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen en voor diensten en niet-energetische industriële goederen	64

Samenvatting

1. In het derde kwartaal 2019 daalde de totale inflatie in België, gemeten op basis van het GICP verder tot 0,9 % (1,7 % in het tweede kwartaal 2019). De vertraging van de inflatie kan voornamelijk toegeschreven worden aan de sterke daling van de inflatie van de energieproducten. Door de lichte vertraging van het prijsstijgings-tempo voor diensten is de onderliggende inflatie gedaald van 1,6 % in het voorgaande kwartaal tot 1,5 %.
2. De totale inflatie in onze voornaamste buurlanden (Duitsland, Frankrijk en Nederland) is ook licht gedaald in het derde kwartaal 2019 en bedroeg gemiddeld 1,3 % ten opzichte van 1,6 % in het vorige kwartaal. Voor het eerst sinds het tweede kwartaal 2015 was het inflatieverschil in het voordeel van België. Levensmiddelen, maar vooral energieproducten, droegen bij tot het inflatieverschil ten voordele van België, in tegenstelling tot niet-energetische industriële goederen en diensten. De gemiddelde onderliggende inflatie in de buurlanden is in het derde kwartaal 2019 gedaald tot 1,3 %. Het onderliggende inflatieverschil tussen België en zijn buurlanden is gestabiliseerd.
3. De consumptieprijs van energieproducten daalden in het derde kwartaal 2019 met gemiddeld 4,3 % op jaarbasis (tegenover een inflatie van nog 2,6 % in het tweede kwartaal 2019). Voor motorbrandstoffen en huisbrandolie bedroeg de prijsdaling op jaarbasis respectievelijk gemiddeld 2,8 % en 6,6 % (tegenover een inflatie van respectievelijk 2,8 % en 1,7 % in het vorige kwartaal) door een daling van de gemiddelde olieprijs op jaarbasis (-13,8 % in euro tegenover -2,0 % in het tweede kwartaal 2019). De consumptieprijs voor aardgas is op jaarbasis met 10,8 % gedaald (tegenover -0,9 % in het vorige kwartaal) vooral omwille van de daling van de kost van de energiecomponent (-16,1 %) en in mindere mate van de distributietarieven (-5,6 %). De elektriciteitsprijs stabiliseerde zich in het derde kwartaal 2019 op jaarbasis en steeg met 0,1 % tegenover een inflatie van +5,4 % in het vorige kwartaal. Deze nagenoeg nulinflatie is voornamelijk te wijten aan de gemiddelde daling van de distributietarieven (-3,3 % gemiddeld op jaarbasis), die de stijging van de kost van de energiecomponent (+2,5 % gemiddeld op jaarbasis voor de prijs/kWh en de heffing, inclusief de kosten voor groene energie en voor warmtekrachtkoppeling) heeft gecompenseerd. De kosten van de zuivere energiecomponent zijn sinds het begin van het jaar echter gedaald met -17,5 % tussen het vierde kwartaal 2018 en het derde kwartaal 2019, voornamelijk als gevolg van de herstart van sommige kerncentrales en de recente terugval van de gasprijs op de groothandelsmarkt.
4. In de buurlanden was er een lichte stijging van de prijzen op jaarbasis voor energie (+0,9 %), terwijl de prijzen in België met 4,3 % gedaald zijn. Het inflatieverschil voor energie werd dus ten voordele van België vastgesteld, vooral door een prijsdaling op jaarbasis in België voor gas en vloeibare brandstoffen en een lagere inflatie voor elektriciteit. De gasprijzen stegen in de buurlanden met gemiddeld 2,4 % op jaarbasis, terwijl ze in België met 10,8 % op jaarbasis daalden. Wat de vloeibare brandstoffen betreft, stabiliseerden de prijzen zich op jaarbasis in de buurlanden, terwijl de prijzen in België op jaarbasis met 6,6 % daalden. Wat elektriciteit betreft, bedroeg het prijsstijgingstempo in de buurlanden 5,5 %, terwijl de prijzen in België zich stabiliseerden. De prijzen van motorbrandstoffen daalden in de buurlanden met 2,7 %, wat een minder uitgesproken daling is dan in België (-3,6 %).
5. In vergelijking met het derde kwartaal 2018 kwamen de consumptieprijs voor levensmiddelen 1,2 % hoger uit op jaarbasis, of hetzelfde prijsstijgingstempo als in het vorige kwartaal. De inflatie voor bewerkte levensmiddelen bedroeg 1,7 %, terwijl deze voor niet-bewerkte levensmiddelen negatief bleef, maar nog steeds dichtbij nul (-0,5 %). De inflatiestijging van tabak dient opgemerkt te worden (5,6 %, terwijl deze bij ongewijzigde indirecte belastingen 2,7 % zou hebben bedragen). De inflatie voor groenten is daarentegen aanzienlijk gedaald (van 4,6 % in het tweede kwartaal tot 1,6 % in het derde kwartaal). Vooral aardappelen kenden een vertraging van de inflatie (van 12,0 % tot 5,6 %). Omwille van een tegenvallende oogst ten gevolge van de droogte van vorig jaar, bleven de consumptieprijs in 2019 maand na maand hoger dan in 2018, maar het verschil tussen de consumptieprijs in 2018 en 2019 is geleidelijk kleiner geworden. De maandelijkse productenprijzen in de landbouwsector daalden in het derde kwartaal 2019 opnieuw onder deze van 2018, wat leidde tot een vertraging van de inflatie.

6. De inflatie van levensmiddelen in de buurlanden is toegenomen ten opzichte van het vorige kwartaal (2,8 % tegen 2,3 % in het tweede kwartaal), terwijl de inflatie in België gelijk is gebleven op 1,2 %. Het inflatieverschil tussen België en de buurlanden is dus gestegen ten voordele van België. De inflatie in alle buurlanden afzonderlijk was hoger dan in België. Vooral groenten en vlees droegen bij tot de stijging van het inflatieverschil ten voordele van België. Wat de groenten betreft, moet opnieuw de aandacht worden gevestigd op de aardappelen: terwijl de inflatie in België opnieuw hoog was (5,6 %), bleef ze op een veel lager niveau dan in de buurlanden, en in het bijzonder veel lager dan in Duitsland (24,0 %). De inflatie van tabak was in België hoger dan gemiddeld in de drie buurlanden, vooral door de hogere stijging van de accijnzen in België.
7. De inflatie voor de niet-energetische industriële goederen (NEIG) en diensten kwam in het derde kwartaal 2019 uit op gemiddeld 1,5 %, tegenover 1,6 % in het vorige kwartaal. Het prijsstijgingstempo voor de diensten vertraagde van 2,0 % in het voorgaande kwartaal tot 1,7 % in het derde kwartaal 2019, terwijl dit voor de productgroep NEIG stabiel bleef op 1,1 %. De vertraging van het prijsstijgingstempo voor de NEIG en diensten werd voornamelijk veroorzaakt door de vertraging van de inflatie voor accommodatie (van gemiddeld 10,2 % in het tweede kwartaal 2019 naar 3,9 % in het derde kwartaal 2019, voornamelijk door vakantiecentra, campings en jeugdherbergen), pakketreizen (van 2,5 % in het tweede kwartaal 2019 naar 1,7 % in het derde kwartaal 2019, voornamelijk te wijten aan binnenlandse reizen) en vervoersdiensten (van gemiddeld 3,9 % in het tweede kwartaal 2019 naar 2,0 % in het derde kwartaal 2019 voornamelijk door personenvervoer door de lucht). Mede door het grote gewicht (68,8 %) leverden de NEIG en diensten de grootste bijdrage tot het GICP (1,0 procentpunt).
8. In de buurlanden is de inflatie voor de niet-energetische industriële goederen en diensten in het derde kwartaal 2019 vertraagd tot gemiddeld 0,9 % en lag dus lager dan in België (1,5 %). De categorieën recreatie en cultuur, gezondheid en communicatie hebben de grootste bijdrage geleverd tot het inflatieverschil ten nadele van België voor de niet-energetische industriële goederen en diensten.
9. Het Prijzenobservatorium heeft een studie uitgevoerd over de economische situatie van de suikerkolom in België in de periode na de liberalisering van de Europese suikermarkt. De Europese suikermarkt werd op 1 oktober 2017 volledig geliberaliseerd, met als gevolg dat de productiequota, de referentiedrempel voor de suikerprijs, de minimumprijs voor suikerbieten en de exportlimieten zijn afgeschaft. In het eerste jaar zonder quota heeft het overgrote deel van de Europese en Belgische producenten hun bietenproductie verhoogd. Door deze productiestijging zijn de Europese Unie en België in 2018 een netto-exporteur van suiker geworden. Tegelijkertijd is de wereldproductie van suiker (wit en ruw) de laatste jaren sterker gegroeid dan de wereldconsumptie. De overproductie op de wereldmarkt van suiker heeft dus geleid tot een scherpe daling van de wereldwijde suikerprijs en ook van de Europese verkoopprijs. Zo is de verkoopprijs van suiker op de Europese markt tussen september 2017 en januari 2019 met 36,3 % gedaald tot het laagste niveau ooit. In de loop van 2019 is de prijs zeer licht gestegen (+2,9 % tussen januari en juni).

Deze sterke daling van de Europese suikerprijzen heeft gevolgen gehad voor de verschillende schakels in de keten in België. De concentratie in de sector van de bietentelers, die al enkele jaren merkbaar is, heeft zich in ons land voortgezet. Gezien de correlatie tussen de Europese prijs voor witte suiker en de Belgische bietenprijs lijkt het er dus op dat het inkomen van de suikerbietenteler sterk gedaald is, wat een negatieve impact gehad heeft op hun rendabiliteit. Wat de suikerindustrie betreft, lijkt in Europa een nieuwe herstructurering aan de gang te zijn na de ineenstorting van de Europese suikerprijs. Bovendien blijkt uit een analyse van de rendabiliteit van de sector in België dat deze in 2018 sterk is verslechterd, met een middelmatige jaarlijkse bedrijfsmarge en een negatieve ondernemingsmarge. In vergelijking met de buurlanden heeft alleen de suikerindustrie in Nederland in 2018 een licht positief resultaat geboekt.

In de periode na de liberalisering van de suikermarkt in Europa, en in een context van toegenomen wereldwijde productie, en als gevolg daarvan gedaalde suikerprijzen, lijkt de rendabiliteit van de verschillende spelers in de suikersector in België ongunstig te zijn geëvolueerd. Met betrekking tot de stroom afwaartse sectoren, te weten de suikerverwerkende industrieën, kunnen deze op dit moment hun suiker tegen een lagere prijs aankopen wat hen toelaat om hun productiekost te verminderen.

10. Via een zesmaandelijks enquête volgt de FOD Economie, op vraag van de minister van Economie, de evolutie van het jaarlijks kostenpercentage (jkp) van consumentenkrediet op. Een consumentenkrediet is een krediet dat aan een consument wordt toegekend en dat geen hypothecair krediet is. Het jkp drukt uit hoeveel een consumentenkrediet in totaliteit kost en waarbij de kredietgever geen andere kosten meer mag aanrekenen (tarief all-in). Er zijn drie grote vormen van consumentenkrediet: de lening op afbetaling, de verkoop op afbetaling en de kredietopening. De consument-kredietnemer wordt beschermd door de wet op het consumentenkrediet, onder meer op het vlak van het jkp dat maximaal mag worden aangerekend. Eind 2018 bedroeg het uitstaand kredietsaldo aan consumentenkredieten in België 25,9 miljard euro, gespreid over 8.127.334 contracten. Daarmee waren ze goed voor 6 % van de totale bancaire kredieten aan gezinnen. Qua kredietsaldo zijn de leningen op afbetaling de voornaamste vorm van consumentenkrediet (76,3 %). Op basis van het aantal uitstaande contracten zijn de kredietopeningen het belangrijkste (73,9 %). Uit de enquête, die bij een representatief staal van kredietgevers werd afgenomen (minimaal 80 % van de markt), en die peilde naar de hoogte van het jkp voor vier getuigen van consumentenkrediet, blijkt dat, tussen eind 2015 en 30/06/2019, het gemiddelde jkp daalde, zowel voor een autofinanciering (van 2,77 % naar 2,25 %) als voor een lening op afbetaling (van 8,50 % naar 7,30 %). Het jkp voor de autofinanciering en de lening op afbetaling volgden dus gedeeltelijk de dalende trend van de marktrente. Voor de kredietopening met kaart en zonder kaart is het gewogen jkp quasi onveranderd gebleven (op respectievelijk 12,48 % en 9,91 %) en sluiten de tarieven dus heel nauw aan bij de wettelijk vastgelegde maximumtarieven van respectievelijk 12,5 % en 10,5 % (dewelke overigens onveranderd zijn gebleven sinds 1/6/2016). Consumentenkredieten die een meer specifieke financieringsdoelstelling hebben, genieten doorgaans van een lager jkp dan consumentenkredieten die een meer algemene financieringsdoelstelling hebben.

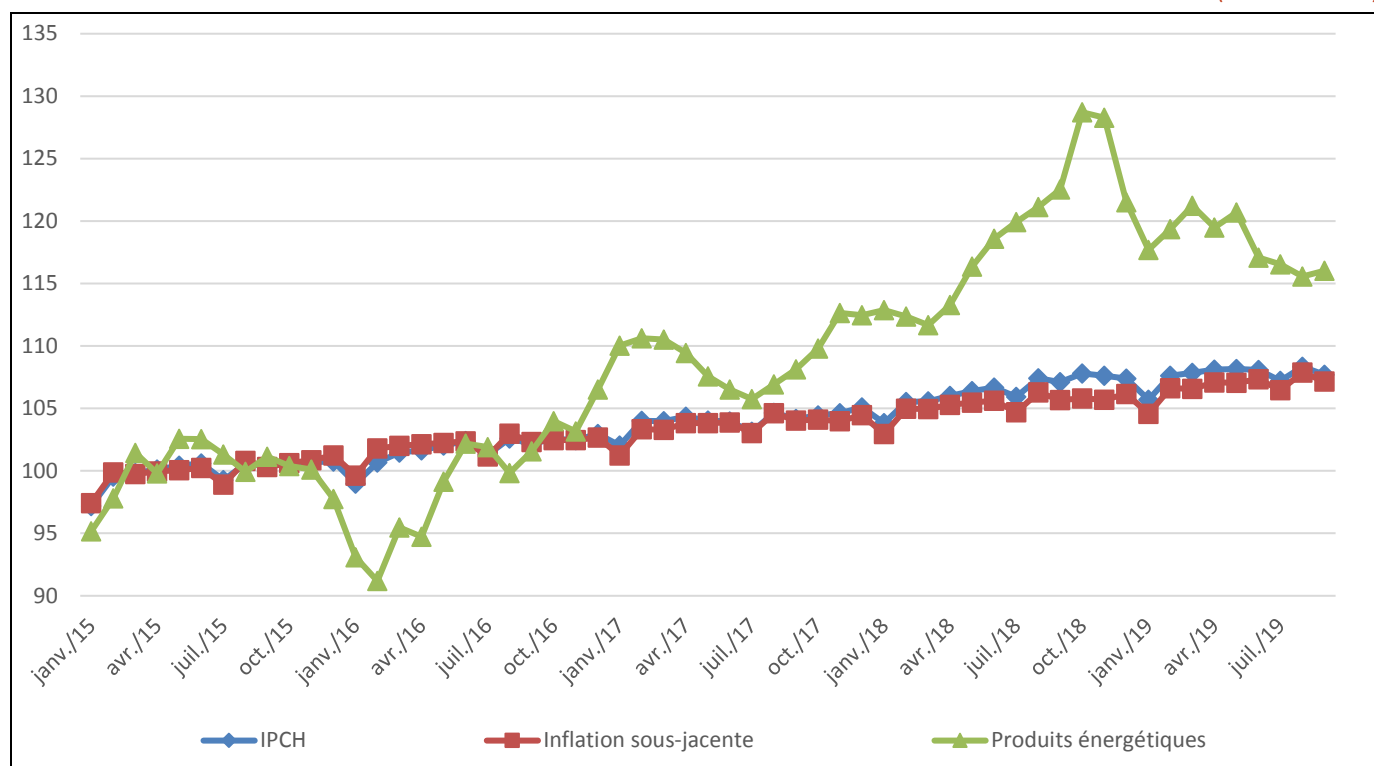
I Totale inflatie in het derde kwartaal 2019^{1 2}

I.1 Totale inflatie in België

Het gemiddelde niveau van de index der consumptieprijsen in België, gemeten op basis van het GICP (index 2015=100), is lichtjes gedaald en bedroeg in september 107,7, tegenover 108,1 in juni 2019. Ook de index van de onderliggende inflatie, die geen rekening houdt met het prijsverloop van niet-bewerkte levensmiddelen en van energieproducten, is in september licht gedaald, tot 107,2, tegenover 107,3 in juni. Tot slot ging de index van de consumptieprijsen voor energieproducten, die in juni 2019 op 117,1 uitkwam, terug omlaag tot 116,0 in september.

Grafiek 1. Recent verloop van het GICP, de onderliggende inflatie-index en de consumptieprijsen voor energieproducten

(Index 2015=100)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

In het derde kwartaal 2019 liet de totale inflatie een lichte afname optekenen en bedroeg gemiddeld 0,9 %³ (tegenover 1,7 % in het tweede kwartaal 2019). Deze daling van de totale inflatie (met 0,8 procentpunt) tussen het tweede en derde kwartaal is voornamelijk te wijten aan de forse inflatievermindering voor energieproducten (-6,9 procentpunt).

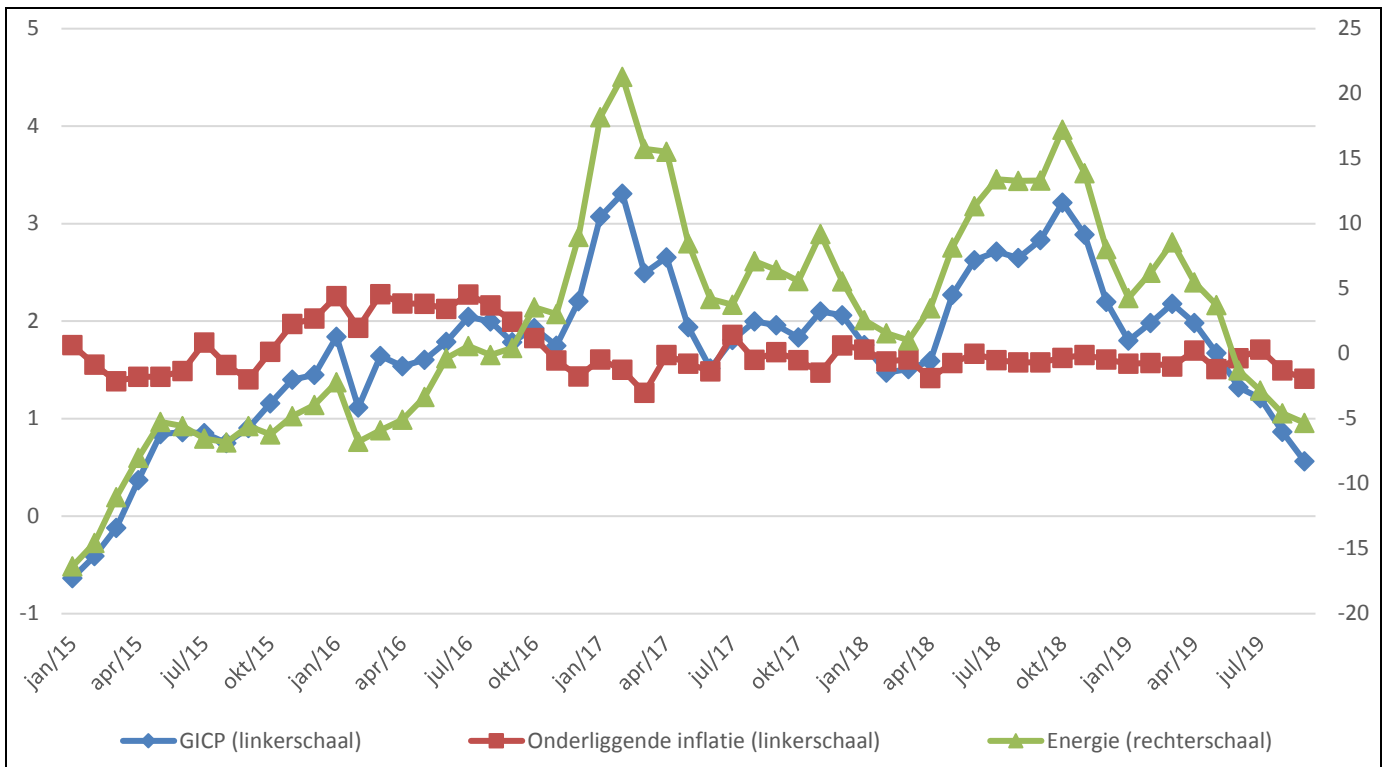
¹ De gemiddelde inflatie voor een kwartaal wordt berekend als de procentuele variatie van het rekenkundige gemiddelde van de indexcijfers van het betrokken kwartaal ten opzichte van het rekenkundige gemiddelde van de indexcijfers van het overeenstemmende kwartaal van het voorgaande jaar.

² Omwille van de vergelijkbaarheid met de evoluties in andere Europese landen gebeurt de analyse op basis van het geharmoniseerde indexcijfer van de consumptieprijsen (GICP).

³ Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie -0,3 % hebben bedragen.

Grafiek 2. Recent verloop van de totale inflatie, de onderliggende inflatie en de consumptieprijzen voor energieproducten

(Veranderingspercentage ten opzichte van de overeenstemmende maand van het voorgaande jaar)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Binnen de drie grote productgroepen waaruit het GICP is samengesteld, kunnen de voornaamste prijsbewegingen als volgt worden samengevat:

- Het prijsstijgingstempo van de niet energetische industriële goederen en diensten is lichtjes vertraagd van gemiddeld 1,6 % in het tweede kwartaal 2019 tot 1,5 % in het derde kwartaal 2019. Het prijsstijgingstempo voor niet-energetische industriële goederen stabiliseerde op 1,1 %, terwijl dit voor diensten vertraagde (1,7 % tegenover 2,0 %). De groep niet energetische industriële goederen en diensten leverde de grootste bijdrage tot de totale inflatie (1,03 procentpunt) vanwege het grote gewicht van die groep in de consumptiekorf (68,8 %).
- In het derde kwartaal 2019 bleef de inflatie voor levensmiddelen stabiel op 1,2 %. De versnelling van de inflatie voor bewerkte levensmiddelen (van 1,57 % naar 1,66 %) werd geneutraliseerd door de vertraging van het prijsstijgingstempo voor niet-bewerkte levensmiddelen (van -0,15 % naar -0,55 %). De productgroep levensmiddelen, met een gewicht van 21,5 % in de consumptiekorf, droeg 0,26 procentpunt bij tot de totale inflatie.
- Het prijsstijgingstempo voor energieproducten werd negatief in het derde kwartaal 2019, gaande van 2,6 % in het tweede kwartaal 2019 naar -4,3 %. Met uitzondering van de vaste brandstoffen vertoonden alle overige energieproducten in het voorbije kwartaal een vertraagde inflatie. Deze negatieve inflatie is te verklaren door de prijsdaling op jaarbasis van aardgas en van aardolieproducten (vloeibare brandstoffen en motorbrandstoffen). De productgroep energie leverde, met een gewicht van 9,7 % in de consumptiekorf, een negatieve bijdrage van 0,41 procentpunt tot de totale inflatie.
- Wat betreft de onderliggende inflatie blijkt de inflatievertraging voor diensten zwaarder te hebben doorgevoerd dan de versnelde inflatie voor bewerkte levensmiddelen, terwijl de inflatie voor niet-energetische industriële goederen stabiel is gebleven, wat resulteerde in een lichte inkrimping van de onderliggende inflatie. Deze bedroeg 1,5 % in het derde kwartaal 2019 tegenover 1,6 % in het vorige kwartaal.

Het viermaandelijks voortschrijdende gemiddelde van de gezondheidsindex⁴ vermenigvuldigd met 0,98, ook wel de afgevlakte gezondheidsindex genoemd, kwam in september 2019 uit op 106,76 punten (index 2013=100). De spilindex voor de overheidswedden en sociale uitkeringen werd het laatst overschreden in augustus 2018. Volgens de maand-vooruitzichten van het Federaal Planbureau zou de volgende overschrijding van de spilindex (momenteel 107,2) door de afgevlakte gezondheidsindex plaatsvinden in januari 2020. Als gevolg daarvan zouden de sociale uitkeringen in februari 2020 en de wedden van het overheidspersoneel in maart 2020 met 2 % verhoogd worden, als aanpassing aan de toegenomen levensduurte⁵.

Tabel 1. Recent verloop van de inflatie voor het geharmoniseerde indexcijfer der consumptieprijsen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2016	2017	2018	2018		2019			2019 - III			Bijdrage 2019K2 ¹	Bijdrage 2019K3 ¹	Gewicht ²
				III	IV	I	II	III	jul	aug	sep			
Energie	-0,6	9,9	8,9	13,3	13,0	6,3	2,6	-4,3	-2,8	-4,6	-5,3	0,28	-0,41	9,7
Levensmiddelen	3,1	1,4	2,7	2,9	2,6	1,6	1,2	1,2	1,3	1,5	0,8	0,27	0,26	21,5
Bewerkte levensmiddelen	3,5	1,8	2,9	2,9	2,7	2,0	1,6	1,7	1,6	1,8	1,7	0,27	0,29	17,2
Niet-bewerkte levensmiddelen ^a	2,6	-0,2	1,8	2,7	1,9	0,1	-0,2	-0,5	0,3	0,7	-2,5	0,00	-0,02	4,3
Goederen en diensten	1,8	1,5	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6	1,5	1,7	1,4	1,3	1,11	1,03	68,8
Diensten	2,2	1,9	1,6	1,6	1,6	1,8	2,0	1,7	1,8	1,7	1,7	0,83	0,73	42,1
Niet-energetische industriële goederen	1,0	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9	1,1	1,1	1,6	1,0	0,9	0,28	0,30	26,7
p.m. Onderliggende inflatie^b	2,0	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,7	1,5	1,4	1,38	1,32	85,9
p.m. Gezondheidsindex ^c	2,1	1,8	1,8	1,8	2,3	2,1	1,9	1,3	1,5	1,4	1,0			93,7
Totale inflatie	1,8	2,2	2,3	2,7	2,8	2,0	1,7	0,9	1,2	0,9	0,6	1,66	0,88	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

^a Fruit, groenten, vlees en vis. ^b Gemeten aan de hand van het GICP, zonder niet-bewerkte levensmiddelen en energiedragers.

^c Nationale consumptieprijsindex, zonder tabak, alcoholhoudende dranken, benzine en diesel.

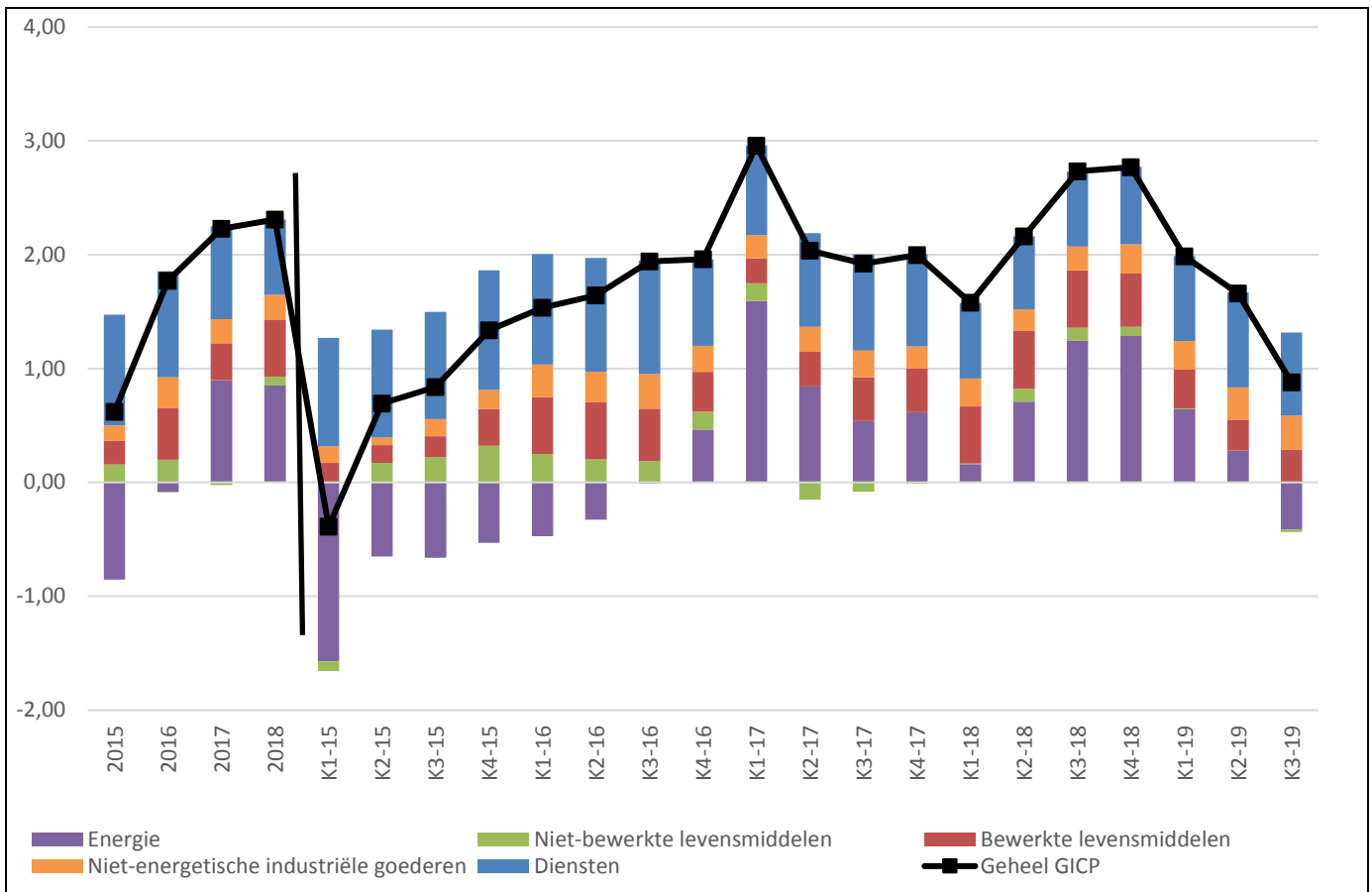
¹ Bijdrage tot de totale inflatie (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in 2019 (in %).

⁴ De gezondheidsindex wordt berekend op basis van het Nationaal indexcijfer der consumptieprijsen (NICP), Waarvoor de methode op verschillende punten verschilt van deze van het GIVP (met name wat betreft het wegingsschema).

⁵ Inflatievooruitzichten van het Federaal Planbureau van 01/10/2019.

Grafiek 3. Bijdrage tot de totale inflatie

(In procentpunt, jaar- en kwartaalgemiddelden)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

I.2 Totale inflatie in de voornaamste buurlanden

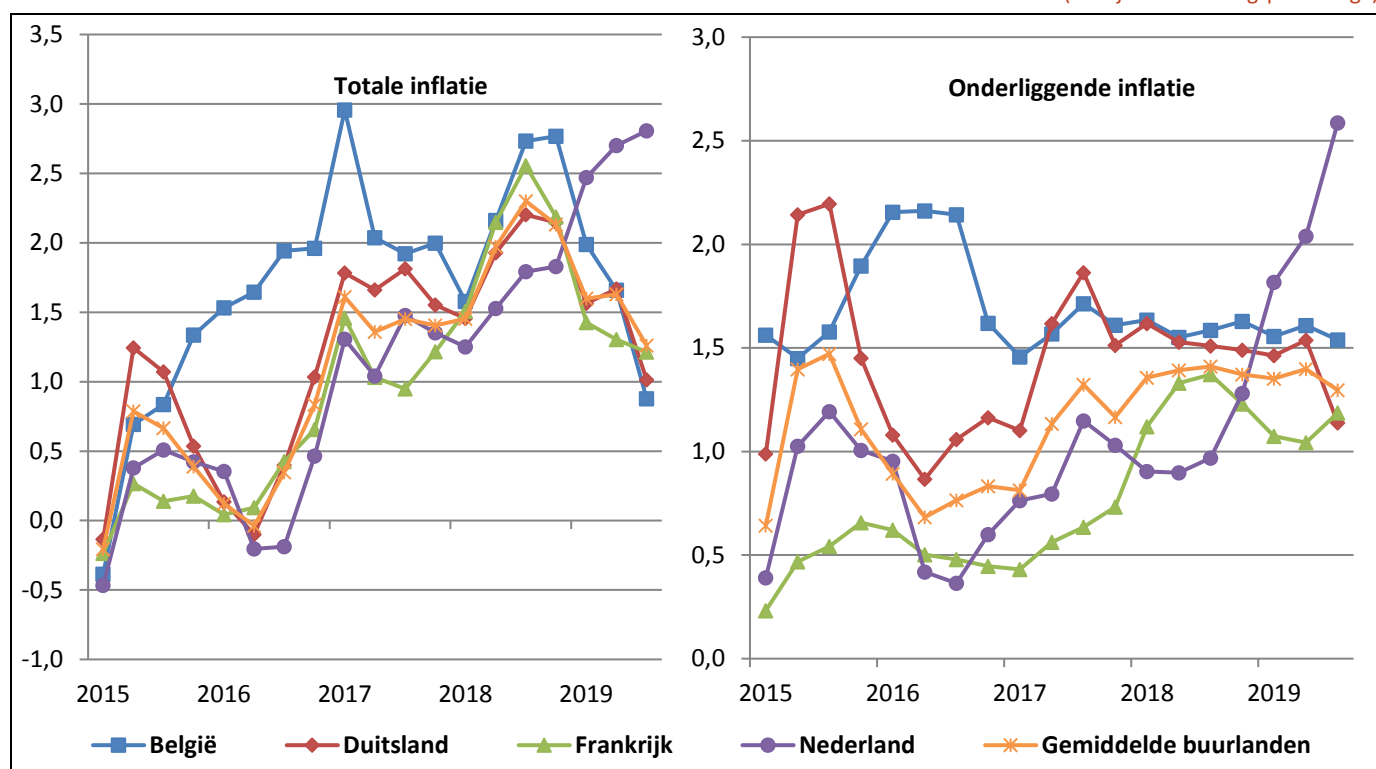
Net als in België is het gemiddelde van de totale inflatie⁶ in de drie voornaamste buurlanden vertraagd tot 1,3 % in het derde kwartaal 2019. De totale inflatie in Duitsland en Frankrijk daalde in het derde kwartaal tot respectievelijk 1,0 % en 1,2 % (tegenover 1,7 % en 1,3 % in het voorgaande kwartaal). In Nederland daarentegen bleef de totale inflatie stijgen tot 2,8 % (tegenover 2,7 % voorheen). Voor de eerste keer sinds het tweede kwartaal 2015 is het inflatieverschil tussen België en de buurlanden ten voordele van België, 0,38 procentpunt terwijl dit 0,03 procentpunt bedroeg ten nadele van België in het tweede kwartaal 2019.

De totale inflatie in het derde kwartaal 2019 in België zou 0,8 % hebben bedragen bij ongewijzigde indirecte belastingen (in plaats van 0,9 % nu), 1,1 % in Frankrijk (in plaats van 1,2 % nu) en 1,5 % in Nederland (in plaats van 2,8 % nu). In Duitsland werd er daarentegen geen inflatieverschil opgetekend (1,0 %). De stijging van de inflatie in Nederland is nog steeds een gevolg van de verhoging van het verlaagde btw-tarief in januari 2019 van 6 % naar 9 %.

⁶ Het gemiddelde van de buurlanden is gewogen met de gewichten van elk land in 2019 die door Eurostat worden gepubliceerd (relatieve aandeel van de particuliere consumptie).

Grafiek 4. Kwartaalevolutie van de totale inflatie en van de onderliggende inflatie in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

De gemiddelde onderliggende inflatie van de buurlanden daalde licht in het derde kwartaal 2019 naar 1,3 %. In België is deze ook gedaald, maar blijft hoger (1,5 %). Het verschil in onderliggende inflatie tussen België en zijn buurlanden is gestabiliseerd in het derde kwartaal 2019 (0,20 procentpunt). De onderliggende inflatie is gedaald in Duitsland (van 1,5 % tot 1,1 %), terwijl ze toegenomen is in Frankrijk (van 1,0 % tot 1,2 %) en in Nederland (van 2,0 % tot 2,6 %)⁷.

Tabel 2. Totale inflatie en zijn productgroepen in België en in de voornaamste buurlanden in het derde kwartaal 2019

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2019 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Energie	-4,3	0,9	0,6	0,5	4,9	9,7	10,5
Levensmiddelen	1,2	2,8	1,9	3,4	4,2	21,5	17,4
Bewerkte levensmiddelen	1,7	2,8	2,0	3,4	4,3	17,2	14,0
Niet-bewerkte levensmiddelen	-0,5	2,5	1,5	3,2	3,2	4,3	3,4
Goederen en diensten	1,5	0,9	0,9	0,7	2,2	68,8	72,1
Diensten	1,7	1,2	0,8	1,3	3,2	42,1	45,5
Niet-energetische industriële goederen	1,1	0,5	1,2	0,5	0,9	26,7	26,6
Onderliggende inflatie	1,5	1,3	1,1	1,2	2,6	85,9	86,1
GICP	0,9	1,3	1,0	1,2	2,8	100,0	100,0
GICP (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	0,8	1,1	1,0	1,1	1,5	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

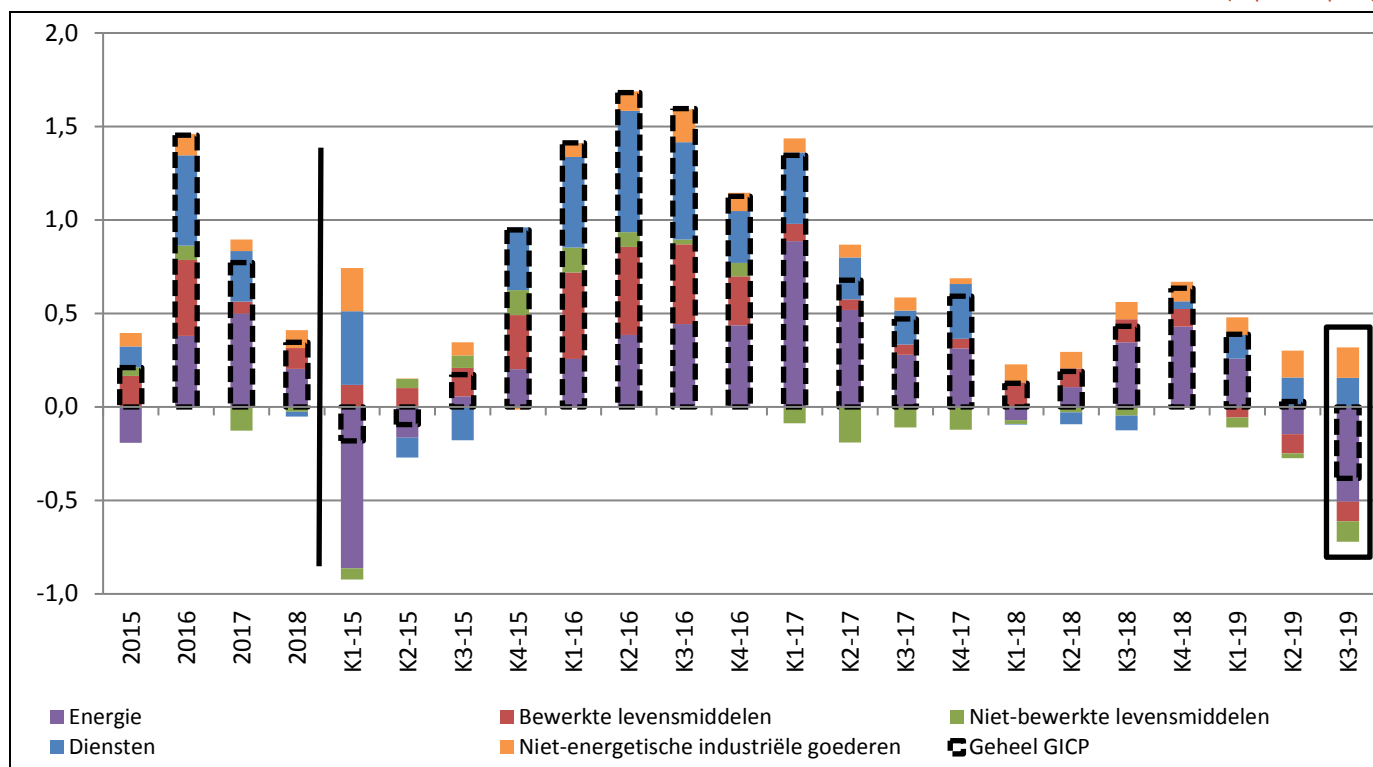
In het derde kwartaal 2019 was het verschil in totale inflatie tussen België en het gemiddelde van de buurlanden voor de eerste keer sinds het tweede kwartaal 2015 ten voordele van ons land, namelijk 0,38 procentpunt, ten opzichte van 0,03 procentpunt ten nadele van België in het vorige kwartaal. Het inflatieverschil voor levensmiddelen en energiepro-

⁷ Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de onderliggende inflatie in België 1,4 % hebben bedragen (in plaats van 1,5 % nu). Het gemiddelde van de onderliggende inflatie van de buurlanden zou 1,2 % bedragen hebben (tegenover 1,3 % nu).

ducten bleek respectievelijk 0,22⁸ en 0,51 procentpunt in het voordeel van ons land te zijn. Daartegenover staat dat België een hogere inflatie registreerde voor de groep van de niet-energetische industriële goederen en diensten, die dus een negatieve bijdrage heeft geleverd aan het inflatieverschil van 0,34 procentpunt⁹. De oorzaken van deze inflatieverschillen worden in de volgende hoofdstukken uitgewerkt.

Grafiek 5. Bijdrage van elke productgroep aan het inflatieverschil tussen België en de voornaamste buurlanden

(In procentpunt)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

II Inflatie voor energie in het derde kwartaal 2019

II.1 Inflatie voor energie in België

De consumptieprijzen voor energieproducten daalden in het derde kwartaal 2019 met gemiddeld 4,3 % op jaarbasis (tegenover +2,6 % in het tweede kwartaal 2019). Deze negatieve inflatie is te verklaren door een prijsdaling op jaarbasis voor gas, vloeibare brandstoffen (huisbrandolie) en motorbrandstoffen en door een stabilisatie van de elektriciteitsprijzen op jaarbasis.

Deze productgroep droeg -0,41 procentpunt bij tot een totale inflatie van 0,88 % in de loop van het beschouwde kwartaal (tegenover een bijdrage van 0,28 procentpunt op een inflatie van 1,66 % in het tweede kwartaal 2019). Deze negatieve bijdrage is het resultaat van een prijsdaling op jaarbasis voor gas en aardolieproducten (vloeibare brandstoffen en motorbrandstoffen).

⁸ Zowel de niet-bewerkte als de bewerkte levensmiddelen hebben bijgedragen tot de verkleining van het inflatieverschil met 0,11 procentpunt ten voordele van België.

⁹ Zowel niet-energetische industriële goederen als diensten droegen 0,16 procentpunt bij ten nadele van België.

Tabel 3. Recent verloop van de consumptieprijzen voor energiedragers

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2016	2017	2018	2018		2019			2019 – III			Bijdrage 2019K2 ¹	Bijdrage 2019K3 ¹	Ge- wicht ²
				III	IV	I	II	III	jul	aug	sep			
Vaste brandstoffen	-1,3	-0,5	1,2	1,2	1,8	1,8	1,9	2,3	2,3	2,4	2,4	0,02	0,02	1,0
Elektriciteit	28,3	7,9	2,2	2,9	8,6	8,6	5,4	0,1	1,0	-0,2	-0,4	1,60	-0,01	32,8
Brandstoffen voor privévoer- tuigen	-5,3	10,7	10,7	16,9	12,1	4,5	2,8	-3,6	-1,8	-3,9	-4,9	1,06	-1,22	35,7
Vloeibare brandstoffen	-17,5	18,7	19,4	31,1	20,6	6,7	1,7	-6,6	-4,6	-7,3	-8,0	0,14	-1,22	12,9
Gas	-11,8	4,1	9,6	12,8	16,8	6,3	-0,9	-10,8	-9,5	-11,2	-11,7	-0,17	-1,83	17,7
Energie	-0,6	9,9	8,9	13,3	13,0	6,3	2,6	-4,3	-2,8	-4,6	-5,3	2,65	-4,25	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in 2019 (in %).

De evolutie van de olieprijsen op de internationale markten bepaalt grotendeels de consumptieprijzen van huisbrandolie en motorbrandstoffen. De prijzen voor elektriciteit en gas werden uitdrukkelijk losgekoppeld van de olieprijs, hoewel ze hier indirect worden door beïnvloed.

Aardolieproducten

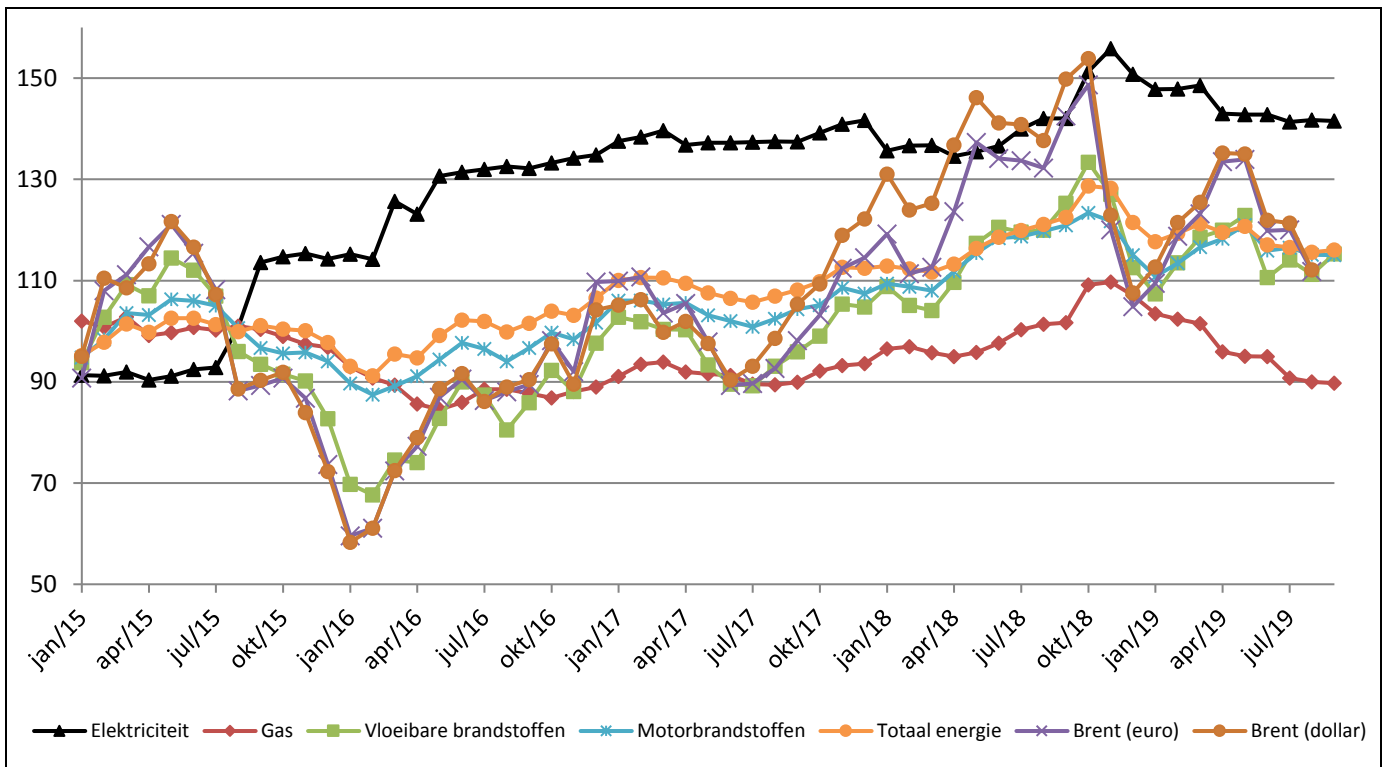
Na een gemiddelde stijging van 9,0 % tussen het eerste en het tweede kwartaal 2019, is de koers van aardolie in USD opnieuw beginnen te dalen (met -10,1 % tussen het tweede en derde kwartaal 2019) en bedroeg gemiddeld 62,0 USD/vat. In vergelijking met een jaar voordien daalde de gemiddelde prijs van een vat Brentolie met gemiddeld -17,6 % in het derde kwartaal 2019. Door de waardedaling van de euro ten opzichte van de dollar (-4,4 % ten opzichte van het derde kwartaal 2018) is de olieprijs in euro op jaarbasis minder sterk gedaald, met gemiddeld -13,8 % (tegenover -2,0 % in het tweede kwartaal 2019). De prijs in het derde kwartaal 2019 bedroeg gemiddeld 55,7 euro per vat (zie grafiek 6)¹⁰.

De daling van de olieprijsen op jaarbasis in het derde kwartaal 2019 was vooral te wijten aan de vrees voor een daling van de vraag als gevolg van de vertraging van de wereldwijde groei en de handelsspanningen tussen de Verenigde Staten en China.

¹⁰ Insee, [Olieprijzen en geïmporteerde grondstoffen](#).

Grafiek 6. Maandelijkse consumptieprijsen voor energiedragers

(Index 2015=100)

Bronnen: Insee¹¹, EC, FOD Economie, Statbel.

Als gevolg van de daling op jaarbasis van de gemiddelde olieprijsen in euro, ondergingen ook motorbrandstoffen en vloeibare brandstoffen (stookolie), waarvan de prijzen bijna onmiddellijk reageren op de schommelingen van de olieprijs, in het derde kwartaal 2019 een prijsdaling op jaarbasis van respectievelijk 3,6 % en 6,6 % gemiddeld (tegenover een inflatie van 2,8 % en 1,7 % in het tweede kwartaal 2019)¹².

Elektriciteit en gas

De consumptieprijsen voor elektriciteit en gas worden voornamelijk bepaald door de kost van de energiecomponent en de nettarieven (distributie en transmissie). Diverse belastingen en taksen oefenen eveneens een niet te verwaarlozen invloed uit op deze prijzen¹³.

Zoals aangehaald in de vorige rapporten, wordt de verkoopprijs van de energiecomponent door de leveranciers vrij bepaald sinds de vrijmaking van de elektriciteits- en gasmarkt. Bovendien liep het vangnetmechanisme af op 31 december 2017. Een deel van de energieleveranciers past nu nieuwe indexeringsparameters toe en indexeert de variabele contracten op maandbasis¹⁴.

¹¹ De evolutie van de oliekoers is gebaseerd op de gegevens gepubliceerd door Insee, "[International prices of imported raw materials - Brent crude oil \(London\) - Prices in euros per barrel](#)".

¹² De evolutie van de officiële tarieven (maximumprijs) van aardolieproducten in euro is beschikbaar op de website van de FOD Economie. <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energieprijzen/maximumprijzen/officieel-tarief-van-de>.

¹³ De gewichten van de verschillende componenten verschillen sterk tussen de elektriciteits- en de gasfactuur. Ze kunnen ook sterk verschillen naargelang het type klant (consumptieprofiel en spanningsniveau van de aansluitingen), het distributiegebied, het gewest en de leverancier.

¹⁴ Laten we er echter aan herinneren dat minder dan 40 % van de gezinnen in het derde kwartaal 2019 koos voor een variabel contract, zowel voor gas als voor elektriciteit.

Sinds 2008 worden de transmissietarieven voor elektriciteit en gas door de CREG goedgekeurd voor een periode van vier jaar¹⁵. Nieuwe tarieven voor de regulatoire periode 2016-2019 zijn sinds 1 januari 2016 van kracht. In het eerste kwartaal 2019 werden deze tarieven niettemin verhoogd, zowel voor elektriciteit (vooral door de verhoging van de offshore-toeslag)^{16 17} als voor gas (indexering van de tarieven)¹⁸.

In het kader van de zesde staatshervorming (bijzondere wet van 6 januari 2014) werd de regulering van de distributietarieven voor elektriciteit en gas op 1 juli 2014 overgeheveld naar de regulerende gewestelijke overheden.

In het Vlaams Gewest werden nieuwe distributietarieven goedgekeurd door de VREG voor het jaar 2019. Deze zijn zowel voor elektriciteit als voor gas gedaald, vooral door de opname in deze nieuwe tarieven van de historische overschotten van 2010-2014¹⁹.

In het Waals Gewest werden de nieuwe distributietarieven goedgekeurd door de CWaPE voor de periode 2019-2023. In 2019 zijn de tarieven voor de distributie van elektriciteit gestegen, onder meer door een verhoging van het werkingsbudget (of het toegelaten inkomen) van de netbeheerders, een verhoging van de lasten in verband met de Quali watt-premies die worden betaald aan de eigenaars van zonnepanelen, de indexering van een reeks kosten en de kosten in verband met de invoering van slimme meters²⁰. Voor gas zijn de distributietarieven voor 2019 gemiddeld lager, voornamelijk als gevolg van de stijging van de afnamevolumes²¹.

In Brussel zijn de nieuwe distributietarieven voor gas en elektriciteit goedgekeurd door BRUGEL, en dit voor een periode van vijf jaar (van 2015 tot 2019). De tarieven voor 2019 zijn gestegen voor elektriciteit (vooral door de stijging van het werkingsbudget van de netbeheerder SIBELGA) en zijn relatief stabiel voor gas²².

Elektriciteit

¹⁵ Ze mochten niettemin worden geïndexeerd en, in een aantal gevallen, in de loop van de beschouwde periode worden aangepast (maar steeds na goedkeuring door de CREG).

¹⁶ De stijging van de transporttarieven van elektriciteit tussen 2018 en 2019 wordt verklaard door de actualisatie van een aantal tarieven voor de openbare dienstverplichtingen (ODV's) enerzijds, en van een aantal taksen en toeslagen anderzijds. Deze wijzigingen, goedgekeurd door de CREG, gaan onder andere over de stijging van het tarief voor de Openbare Dienstverplichting voor de financiering van de aansluiting van offshore-windturbineparken (door de ontwikkeling van offshore windturbineparken op zee). De toeslag voor het gebruik van het openbaar domein in het Waals Gewest werd ook verhoogd, net als de kost inzake de retributie wegenisrecht in Brussel. Zie beslissing van de CREG van 25/10/2018: <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Decisions/B658E56NL.pdf>.

¹⁷ De transporttarieven voor 2019, die door de energieleveranciers worden aangerekend, zijn op 1 maart 2019 van kracht geworden.

¹⁸ Voir <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Tarifs/Fluxys/FluxysBelgium2019NL.pdf>.

¹⁹ De VREG heeft besloten om een groot deel van de historische overschotten om te zetten in een tariefverlaging in 2019 en 2020 (telkens de helft). Zie: <https://www.vreg.be/sites/default/files/press-release/pers-2019-03.pdf>.

²⁰ De door de CWaPE goedgekeurde tarieven voor 2020 dalen (gemiddeld met 7 %) en blijven vervolgens relatief stabiel voor de jaren 2021 tot 2023.

²¹ Volgens de CWaPE is de toename van het verbruiksvolume het gevolg van de toename van het aantal gebruikers aangesloten op het aardgasnet, met name dankzij het project Promo-gaz van ORES ter bevordering van het aardgasnet.

²² Volgens informatie verstrekt door Brugel heeft de verhoging van de distributietarieven voor elektriciteit alleen betrekking op de post gebruik en beheer van het distributienet. Deze post omvat alle kosten die verband houden met investeringen in het netwerk, maar ook de billijke (winst)marge die aan de netbeheerder wordt toegekend. Wat de tarieven voor gasdistributie betreft, wordt de stijging van de post met betrekking tot het gebruik van het net gecompenseerd door een daling van de overige posten (openbare dienstverplichtingen, financiering niet-gekapitaliseerd pensioen, belastingen en wegenheffingen).

De elektriciteitsprijzen hebben zich op jaarbasis gestabiliseerd in het derde kwartaal 2019, namelijk +0,1 % tegenover een inflatie van +5,4 % in het vorige kwartaal. Deze quasi nul-inflatie is vooral te wijten aan de gemiddelde daling van de distributietarieven die de stijging van de kosten van de energiecomponent heeft gecompenseerd.

Op basis van de indicator "gemiddelde Belgische elektriciteitsfactuur"²³ kan de evolutie van de verschillende componenten van de elektriciteitsprijs worden geëvalueerd, namelijk de energiecomponent, de nettarieven en de taksen en toeslagen. In de totale elektriciteitsfactuur had de energiecomponent in het derde kwartaal 2019 een aandeel van 35,3 %, de nettarieven een aandeel van 45,5 %, de taksen en heffingen 2,0 %, en de btw 17,2 %. Ter vergelijking, in de totale gasfactuur bedroeg het aandeel van deze componenten respectievelijk 49,0 %, 30,7 %, 3,2 % en 17,1 %.

De kost van de energiecomponent van de elektriciteitsprijs (inclusief de kosten voor groene energie en voor warmtekrachtkoppeling) liet een inflatie van gemiddeld 2,5 % optekenen (tegenover 14,8 % in het vorige kwartaal). De component kostte dus 10,46 cent/kWh (of 35,3 % van de totale elektriciteitsprijs voor een type consumptieprofiel van 3.500 kWh/jaar aan enkelvoudig tarief) in het derde kwartaal 2019. Deze prijsstijging op jaarbasis is onder meer te wijten aan de stijging van de kosten voor groene energie²⁴ (bijdrage voor groene energie in de drie gewesten en bijdrage voor warmtekrachtkoppeling alleen in het Vlaams Gewest), die in het derde kwartaal 2019 ongeveer 22,1 % van de energiecomponent (of 7,8 % van de totale elektriciteitsprijs) vertegenwoordigden. Deze werden gemiddeld 6,2 % duurder ten opzichte van een jaar voordien. Op gewestelijk niveau blijken deze tarieven echter meer gestegen te zijn in Brussel (+8,4 % op jaarbasis) dan in het Waals Gewest (+5,9 %) en in het Vlaams Gewest (+6,2 %). In het beschouwde kwartaal waren de kosten van groene energie echter hoger in het Waals Gewest (gemiddeld 93 euro per huishouden per jaar) en in het Vlaams Gewest (83 euro) dan in Brussel (33 euro).

De pure energiecomponent (zijnde de prijs/kWh en de retributie, exclusief kosten van groene energie en warmtekrachtkoppeling) is gemiddeld met 1,5 % gestegen ten opzichte van een jaar voordien als gevolg van de stijging van de variabele indexeringsparameters van variabele contracten en de stijging van de vaste tarieven. Meer bepaald kan de stijging op jaarbasis van elektriciteit op de groothandelsmarkten onder meer worden verklaard door de forse prijsstijging van de CO₂-certificaten (als gevolg van een hervorming van de emissierechtenmechanismen²⁵). De kost van de pure energiecomponent daalt sinds het begin van het jaar, -17,5 % tussen het vierde kwartaal 2018 en het derde kwartaal 2019, voornamelijk als gevolg van de heropstart van bepaalde kerncentrales²⁶ en de recente scherpe daling van de gasprijzen op de groothandelsmarkten (zie hieronder).

²³ De gebruikte methodologie voor het uitwerken van de indicator van de gemiddelde elektriciteitsfactuur voor de consument wordt uitgelegd in het "[Jaarverslag 2011 van het Prijzenobservatorium](#)".

²⁴ De Belgische consument betaalt op zijn elektriciteitsfactuur een bijdrage groene energie (in de drie gewesten) en een bijdrage warmtekrachtkoppeling (alleen in Vlaanderen). Deze worden vrij bepaald door de elektriciteitsleveranciers en dienen om de aankoopkosten van verplichte groenestroomcertificaten te recupereren (quota vastgelegd per decreet). Voor meer informatie: FOD Economie, "Eerste kwartaalverslag 2013 van het Prijzenobservatorium".

²⁵ Zie <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2018/02/27/eu-emissions-trading-system-reform-council-approves-new-rules-for-the-period-2021-to-2030/>

Om de strijd aan te gaan tegen de broeikasgassen, heeft de Europese Unie in 2005 een systeem voor het verhandelen van emissierechten op poten gezet. Sinds 2012 heeft de Europese Commissie een hervormingsproces gelanceerd om het overschot aan rechten weg te werken (onder meer als gevolg van de economische crisis) en de prijs te verhogen om investeringen die de CO₂-uitstoot beperken, te stimuleren. In februari 2018 werd een nieuwe hervorming aangenomen, waardoor de prijs van de Europese CO₂-emissierechten werd verhoogd en de elektriciteitsrekening van de consumenten werd verhoogd. Zo is volgens gepubliceerde gegevens in de boordtabellen van de CREG een ton CO₂ gestegen van gemiddeld 18,89 euro in het derde kwartaal 2018 tot gemiddeld 26,93 euro in augustus 2019 (laatste beschikbare gegevens).

²⁶ Volgens de gegevens die gepubliceerd werden in de boordtabellen van de CREG blijkt dat het percentage energie dat in België door kerncentrales wordt geproduceerd in augustus 2019 62,1 % bedroeg ten opzichte van slechts 23 % in november 2018 bijvoorbeeld.

De nettarieven (inclusief huur van de meter en prosumemententarief) daalden gemiddeld met 1,3 % tussen het derde kwartaal 2018 en dit van 2019 (tegenover -1,5 % in het vorige kwartaal). Zij bedroegen gemiddeld 13,51 cent/kWh en vertegenwoordigden 45,5 % van de totale elektriciteitsprijs in de beschouwde periode.

De transmissietarieven voor elektriciteit (met een gewicht van 8,0 % in de totale prijs) zijn op jaarbasis gestegen met gemiddeld 8,5 % in het beschouwde kwartaal (tegenover 8,9 % in het vorige kwartaal), als gevolg van de toepassing van nieuwe tarieven vanaf 1 maart 2019 (zie hierboven). Op gewestelijk niveau blijkt echter dat deze tarieven meer gestegen zijn in Brussel (+11,7 % op jaarbasis) en in het Vlaams Gewest (+10,3 %) dan in het Waals Gewest (+6,4 %). In het derde kwartaal 2019 bedroeg de gemiddelde kost op jaarbasis voor transmissietarieven van elektriciteit echter ongeveer 56 tot 59 euro meer voor Waalse verbruikers (gemiddelde jaarlijkse kost van 122 euro) dan voor Vlaamse en Brusselse verbruikers. Het gewicht van de transmissietarieven in het Waals Gewest hangt samen met de financiering van gewestelijke ondersteuningsmaatregelen voor hernieuwbare energie, een component van de openbare dienstverplichtingen die opgenomen is in de transmissietarieven.

De distributietarieven (met een gewicht van 36,8 % in de totale prijs, inclusief prosumemententarief) daalden met 3,3 % op jaarbasis (tegenover -3,6 % in het vorige kwartaal), vooral omwille van de invoering van nieuwe distributietarieven in januari 2019 (zie hierboven). Er zijn echter grote verschillen tussen de gewesten. De distributietarieven in het Waals Gewest en in Brussel zijn gestegen met respectievelijk 7,1 % en 1,7 % op jaarbasis. Het Vlaams Gewest heeft daarentegen een tariefdaling op jaarbasis geregistreerd van 7,7 % in de loop van het beschouwde kwartaal. In het derde kwartaal 2019 was de jaarlijkse gemiddelde kost voor deze tarieven in Brussel (279 euro) lager dan de kosten die toegepast werden in de twee andere gewesten, namelijk 51 euro minder dan in Wallonië en 150 euro minder dan in Vlaanderen. Het gewicht van de distributietarieven in het Vlaams Gewest hangt vooral samen met de financiering van gewestelijke ondersteuningsmaatregelen voor hernieuwbare energie in de laatste jaren.

De component taksen en heffingen (exclusief btw)²⁷, met een aandeel van 2,0 % in de totale prijs, is gemiddeld met 1,0 % gedaald in het derde kwartaal 2019 in vergelijking met een jaar eerder, en bedroeg zo gemiddeld 0,59 cent/kWh. De daling van deze component wordt voornamelijk verklaard door de daling van de federale bijdrage²⁸.

De stabilisatie van de prijzen van de elektriciteitsconsumptie tussen het derde kwartaal 2018 en dat van 2019 lijkt dus vooral te wijten te zijn aan de gemiddelde daling van de distributietarieven, die de stijging van de kost van de energiecomponent compenseert.

In het derde kwartaal 2019 bedroeg de totale jaarfactuur voor elektriciteit van een doorsnee huishouden (jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief) gemiddeld 1.038 euro, een stijging met 3 euro vergeleken met een jaar voordien²⁹.

In het derde kwartaal 2019 bedroeg de totale jaarfactuur voor elektriciteit van een doorsnee huishouden gemiddeld respectievelijk 862 euro en 1.048 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het Waals Gewest. Dit is een stijging

²⁷ Deze component omvat onder andere de energiebijdrage, de federale bijdrage en de bijdrage Energiefonds.

²⁸ Conform de geldende reglementering wordt de federale elektriciteitsbijdrage berekend op basis van de hoeveelheid elektriciteit die door het transmissienet wordt getransporteerd. Een toenemend deel van de elektriciteitsproductie is echter gedecentraliseerd, aangezien deze niet langer door het transmissienet gaat, maar rechtstreeks in het distributienet wordt geïnjecteerd. De federale bijdragen werden echter wel betaald door de consumenten aan de distributienetbeheerders voor het verbruik van dit deel van de elektriciteitsproductie. Deze beheerders hebben in de jaren 2009 tot 2017 dus positieve saldi opgebouwd. De elektriciteitswet is daarom aangepast om ervoor te zorgen dat deze saldi worden terugbetaald aan de verbruikers.

²⁹ De berekeningsmethode is gebaseerd op de verwervingsbenadering volgens de richtlijnen van Eurostat voor het GICP. Deze benadering houdt rekening met een geschatte aankoop prijs (op jaarbasis) bij het ondertekenen van het contract. Deze geschatte prijs is dus gebaseerd op een enkele waarde (de actuele waarde) van verschillende prijscomponenten die de energieleveranciers toe passen, in tegenstelling tot de betalingsbenadering die rekening houdt met het gemiddelde van de maandprijzen van de laatste 12 maanden gewogen naargelang het maandelijks consumptieniveau.

met respectievelijk 19 euro en 47 euro op één jaar. In het Vlaams Gewest daarentegen bedroeg de totale jaarlijkse factuur gemiddeld 1.063 euro, namelijk een daling van 24 euro op jaarbasis.

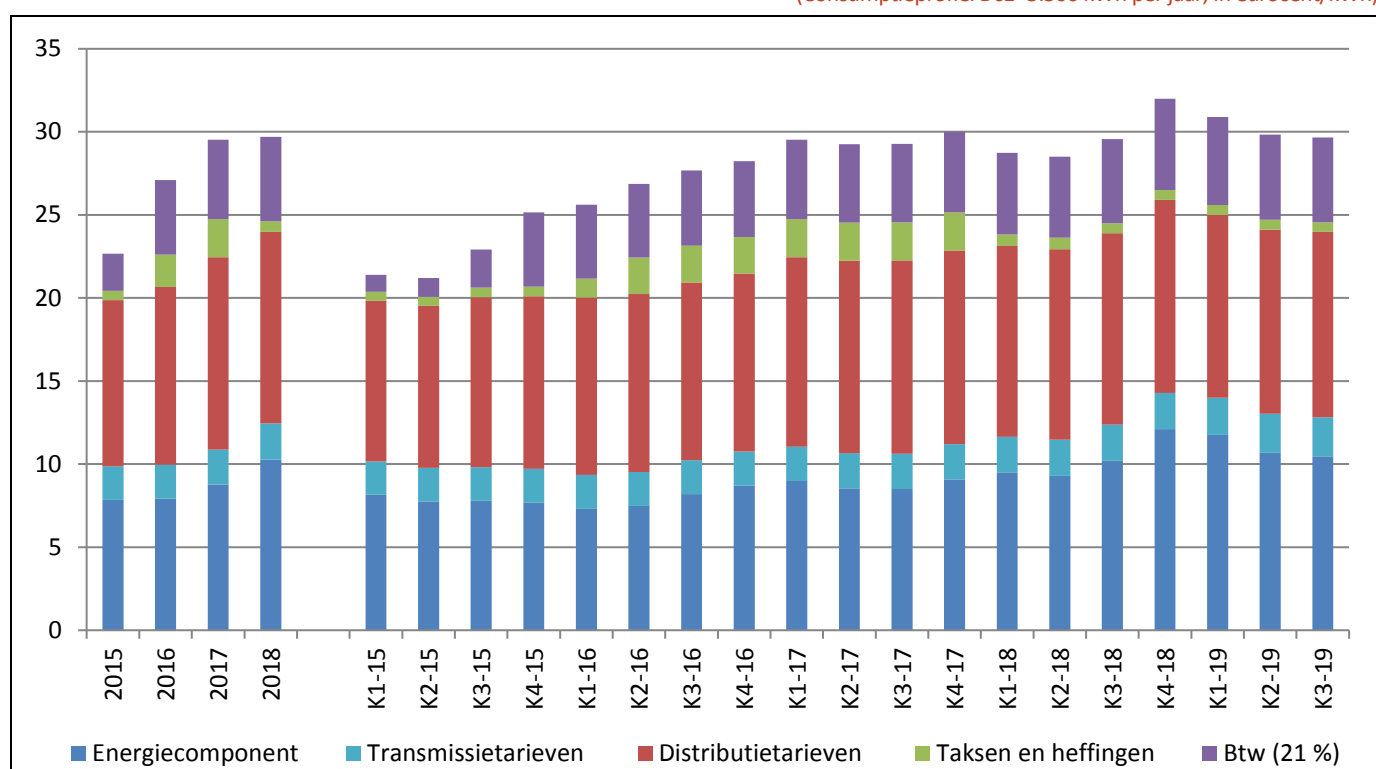
Tabel 4. Gemiddelde kost op jaarbasis van de totale elektriciteitsfactuur (jaarlijks verbruik van 3.500 kWh aan enkelvoudig tarief)
(In euro, jaarfactuur)

	K3 2018	K3 2019	Vershil
Vlaanderen	1.087	1.063	-24
Wallonië	1.001	1.048	+47
Brussel	843	862	+19
België	1.035	1.038	+3

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie.

Grafiek 7. Indicator voor een gemiddelde elektriciteitsfactuur en zijn componenten

(Consumptieprofiel Dc1 -3.500 kWh per jaar, In eurocent/kWh)

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie.

Opm. 1: De federale bijdrage en de bijdrage Energiefonds zijn niet aan de btw onderworpen.

Opm. 2 De hoeveelheid gratis elektriciteit die in het Vlaamse Gewest wordt toegekend, werd opgenomen in de energiecomponent tot april 2016.

Opm. 3: Tussen april 2014 en augustus 2015 is het btw-tarief gedaald van 21 % naar 6 %. In september 2015 werd het btw-tarief opnieuw verhoogd tot 21 %.

Opm. 4: Op 1 januari 2018 werd de bijkomende belasting geïntegreerd in de bijdrage Energiefonds in het Vlaams Gewest afgeschaft.

Gas

De consument betaalde voor gas gemiddeld 10,8 % minder dan in dezelfde periode vorig jaar op basis van het GICP (tegenover -0,9 % in het vorige kwartaal).

De indicator "gemiddelde Belgische gasfactuur" toont dat de kost van de energiecomponent van de aardgasprijs een sterke daling op jaarbasis van gemiddeld -16,1 % liet optekenen in het derde kwartaal 2019 (tegenover +1,1 % in het vorige kwartaal). Voorts moet worden opgemerkt dat de energiecomponent tussen het vierde kwartaal 2018 en het derde kwartaal 2019 met 26,3 % is gedaald als gevolg van een aanzienlijk wereldwijd aanbod en een relatief zwakke vraag na een relatief zachte winter in Europa. Deze component kostte 2,56 cent/kWh (of 49,0 % van de totaalfactuur voor gas voor een type consumptieprofiel van 23.260 kWh/jaar).

De nettarieven zijn gemiddeld 4,9 % gedaald tussen het derde kwartaal 2018 en het derde kwartaal 2019 (tegenover -5,9 % in het vorige kwartaal). Zij bedroegen gemiddeld 1,60 cent/kWh en vertegenwoordigden 30,7 % van de totale gasprijs in de beschouwde periode.

De transmissietarieven voor gas (met een gewicht van 2,9 % in de totale prijs) zijn op jaarbasis met gemiddeld 1,2 % gestegen in het beschouwde kwartaal (dezelfde stijging als in het vorige kwartaal), als gevolg van hun indexering op 1 januari 2019 (zie hierboven).

In januari 2019 werden nieuwe distributietarieven (en metingen en tellingen) goedgekeurd door de gewestelijke regulators. Gemiddeld daalden de kosten voor de distributie van gas voor de eindverbruikers in het derde kwartaal op jaarbasis, namelijk met 5,6 %. Er zijn echter verschillen tussen de gewesten. Het Vlaams Gewest en het Waals Gewest kenden respectievelijk een daling van 8,4 % en 4,0 % in de distributiekosten op jaarbasis. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bleven de tarieven stabiel (gemiddeld +0,5 %) gedurende dezelfde periode. Het aandeel van de distributiekosten in het totaalbedrag van de gasfactuur bedroeg in het beschouwde kwartaal gemiddeld 27,7 %, of 1,45 cent/kWh.

Taksen en heffingen (exclusief btw)³⁰ op gas zijn in het derde kwartaal 2019 op jaarbasis gemiddeld met 2,3 % gestegen. Het gewicht van deze component is relatief beperkt in de totale gasfactuur (3,2 %). In Brussel bedroegen de taksen en heffingen in het derde kwartaal 2019 in totaal gemiddeld 47 euro.

De daling op jaarbasis van de consumptieprijzen van gas in het derde kwartaal 2019 blijkt voornamelijk te wijten aan de daling van de kost van de energiecomponent en in mindere mate aan de distributietarieven.

In het derde kwartaal 2019 bedroeg de totale jaarlijkse gasfactuur voor een doorsnee huishouden (jaarlijks verbruik van 23.260 kWh per jaar) gemiddeld 1.214 euro, oftewel een daling van 161 euro op jaarbasis³¹.

In het derde kwartaal 2019 bedroeg de totale jaarlijkse gasfactuur van een doorsnee huishouden gemiddeld 1.109 euro in het Vlaams Gewest, 1.394 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 1.241 euro in het Waals Gewest. Dit is een daling van respectievelijk 162 euro, 158 euro en 166 euro op jaarbasis^{32 33}.

Tabel 5. Gemiddelde kost op jaarbasis van de totale gasfactuur (jaarlijks verbruik van 23.260 kWh)

(In euro, jaarfactuur)

	K3 2018	K3 2019	Vershil
Vlaanderen	1.271	1.109	-162
Wallonië	1.552	1.394	-158
Brussel	1.407	1.241	-166
België	1.375	1.214	-161

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie.

³⁰ Deze component omvat de energiebijdrage, de federale bijdrage, de toeslag "beschermde klanten", de retributie voor de aansluiting in het Waals Gewest en de toeslag voor de openbare dienstverplichtingen in Brussel.

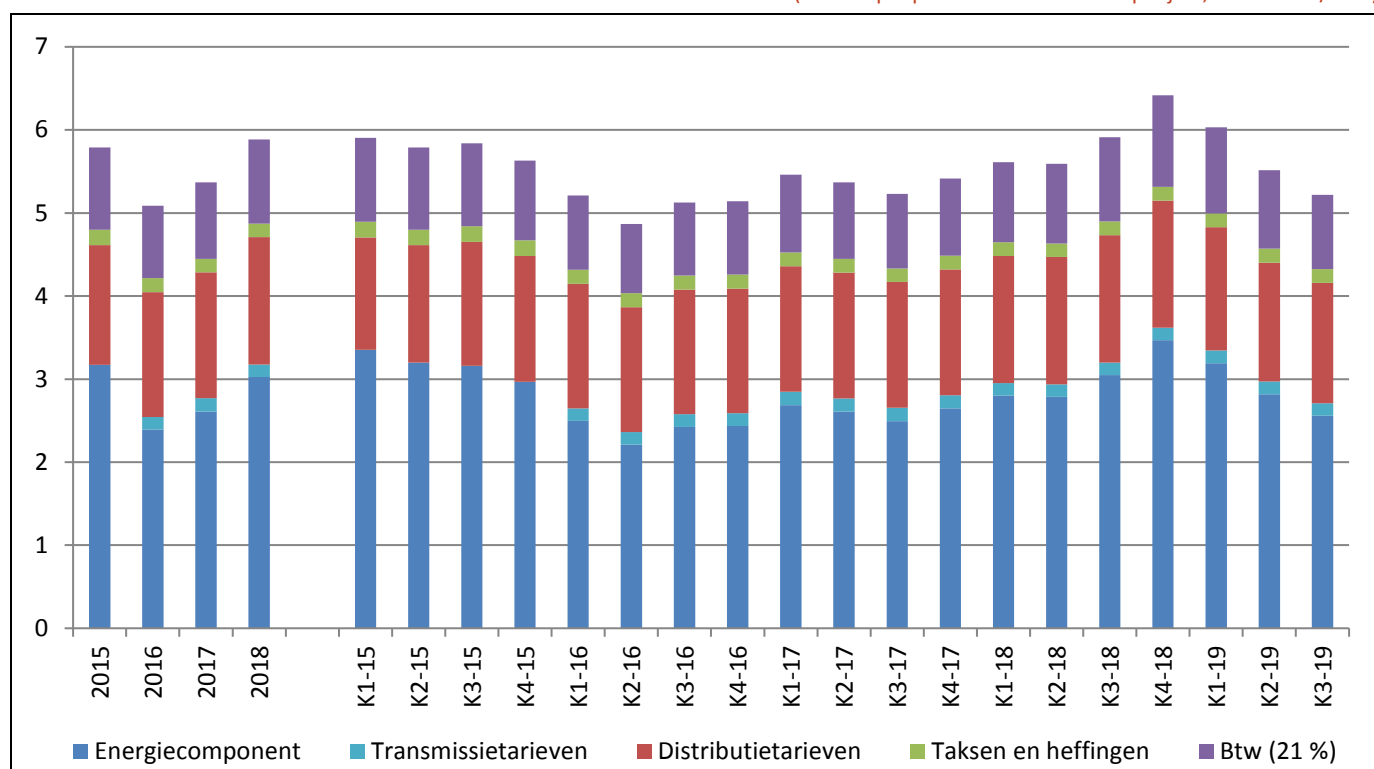
³¹ Ter herinnering: de berekeningsmethode is gebaseerd op de verwervingsbenadering volgens de richtlijnen van Eurostat voor het GICP en houdt geen rekening met de maandelijkse consumptieniveaus.

³² De resultaten kunnen sterk variëren volgens het beschouwde verbruikersprofiel.

³³ De regionale overheden rechtvaardigen deze prijsverschillen door een verschil in de distributietarieven onder meer als gevolg van topografische en technische factoren die verschillen naargelang de gewesten, het belang van de openbare dienstverplichtingen en het al dan niet bestaan van bepaalde toeslagen.

Grafiek 8. Indicator voor een gemiddelde aardgasfactuur en zijn componenten

(Consumptieprofiel D3 -23.260 kWh per jaar, In eurocent/kWh)

Bronnen: Eigen berekeningen, VREG, CWaPE, BRUGEL, FOD Economie.

Opm. 1: Vanaf 2016 worden de transportkosten apart gepubliceerd door de energieleveranciers.

Opm. 2: De toeslag 'beschermde klanten' en de federale bijdrage zijn (sinds april 2014) niet onderworpen aan btw.

II.2 Inflatie voor energie in de voornaamste buurlanden

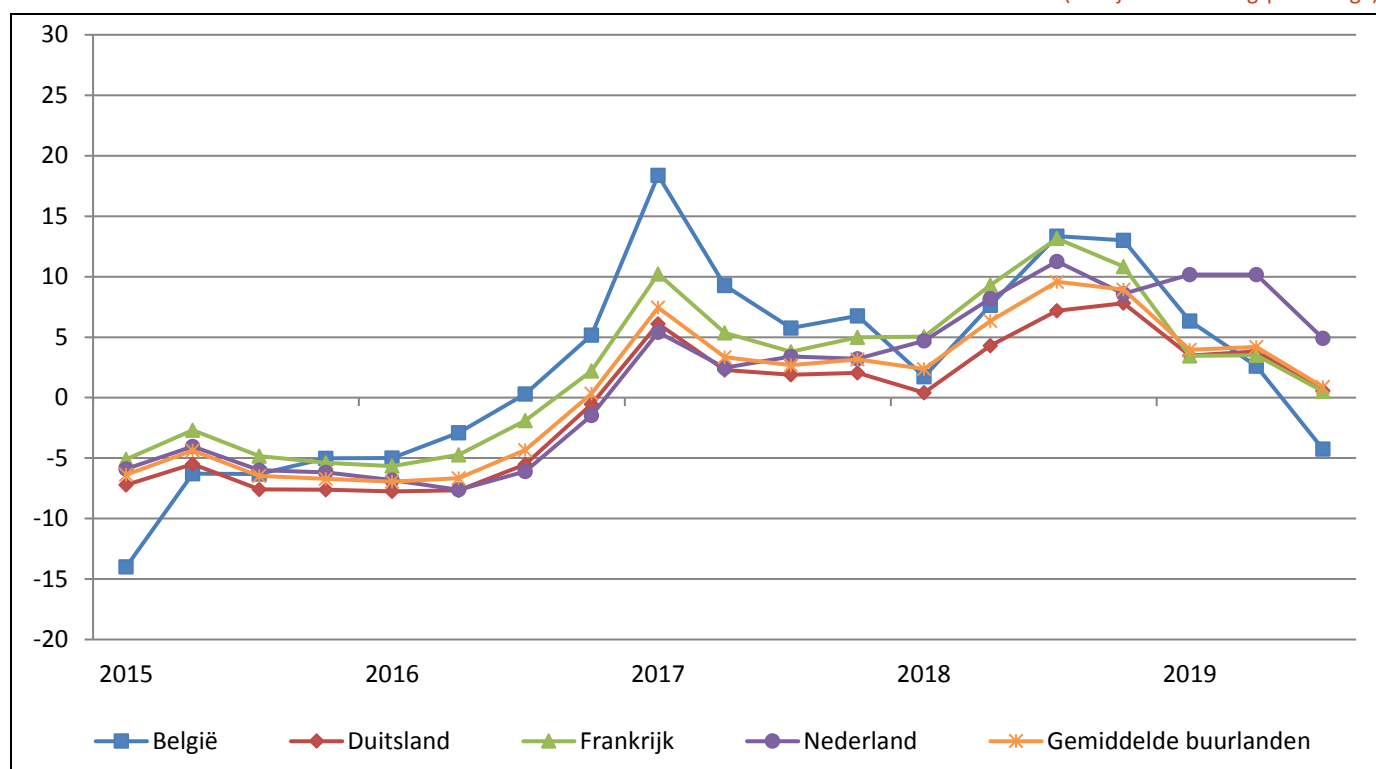
In het derde kwartaal 2019 viel het inflatieverschil voor energie ten voordele uit van België, voornamelijk door een prijsdaling op jaarbasis in België voor gas en vloeibare brandstoffen en een minder sterke inflatie voor elektriciteit.

De inflatie voor energie op jaarbasis is sterk gedaald in de buurlanden in het derde kwartaal 2019 en bedroeg gemiddeld 0,9 % (tegenover 4,2 % in het vorige kwartaal). In België bedroeg de inflatie voor energie -4,3 % (tegenover 2,6 % in het vorige kwartaal). Deze productgroep heeft dus met 0,5 procentpunt bijgedragen tot het totale inflatieverschil ten voordele van België.

De inflatie voor energie vertraagde in alle buurlanden. Zo is het prijsstijgingstempo voor energie in Frankrijk en in Duitsland gedaald van respectievelijk 3,5 % en 3,8 % in het tweede kwartaal 2019 naar 0,5 % en 0,6 % in het derde kwartaal 2019. Ook in Nederland is de inflatie vertraagd, maar blijft met 4,9 % (tegenover 10,2 % in het tweede kwartaal 2019) ruim boven het niveau van de andere geanalyseerde landen. Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor elektriciteit -4,2 % zijn geweest in België (tegenover -4,3 % nu). In Nederland zou de inflatie voor energie bij ongewijzigde indirecte belastingen 1,2 % hebben bedragen (tegenover 4,9 % nu, voornamelijk als gevolg van het optrekken, op 1 januari 2019, van de taksen op elektriciteit, gas en motorbrandstoffen). In Frankrijk en Duitsland zou de inflatie voor energieproducten haast onveranderd zijn gebleven (respectievelijk 0,4 % en 0,6 %).

Grafiek 9. Kwartaalevolutie van de consumptieprijsen voor energie in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Elektriciteit en gas

Elektriciteit

Het prijsstijgingstempo van elektriciteit is gemiddeld versneld in het derde kwartaal 2019 in de buurlanden, namelijk met 5,5 % (tegenover 3,6 % in het vorige kwartaal), terwijl de inflatie sterk vertraagde in ons land (ter herinnering, de elektriciteitsprijzen in ons land lieten een inflatie van 0,1 % optekenen in het derde kwartaal 2019, tegenover 5,4 % in het tweede kwartaal 2019). In Nederland zijn de prijzen voor elektriciteit met 12,6 % gestegen in vergelijking met een jaar eerder als gevolg van de stijging van de indirecte belastingen in januari 2019 (tegenover 19,5 % in het vorige kwartaal). In Frankrijk bedroeg de inflatie 6,7 % (tegenover 1,7 % in het vorige kwartaal). In Duitsland zijn de prijzen licht gestegen op jaarbasis (+3,8 % tegenover +3,3 % in het vorige kwartaal)³⁴.

Ook werden de prijsniveaus voor elektriciteit vergeleken tussen België en de buurlanden, op basis van cijfers gepubliceerd door de CREG³⁵. Met de methodologie van de CREG kon worden aangetoond dat de Belgische consument 0,7 % minder betaald heeft in het derde kwartaal 2019 voor zijn elektriciteitsfactuur in vergelijking met het gemiddelde van de buurlanden³⁶, deze lagere prijs in België was al sinds 2015 niet meer het geval. Vergeleken met elk buurland afzon-

³⁴ Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor elektriciteit -0,2 % zijn geweest in België (tegenover 0,1 % nu). In Frankrijk zou ze 6,4 % hebben bedragen (tegenover 6,7 % nu). In Nederland daarentegen zouden de elektriciteitsprijzen minder sterk zijn gestegen indien de indirecte belastingen niet zouden zijn gewijzigd: 7,1 % (tegenover 12,6 % nu). In Duitsland zou de inflatie voor elektriciteit ongewijzigd zijn gebleven (3,8 %).

³⁵ Deze vergelijking van de energiefacturen tussen België en de buurlanden is gebaseerd op de methodologie ontwikkeld door Frontier Economics in de studie *“International comparison of electricity and gas prices for households”* en die verder verfijnd werd door de CREG. Voor meer informatie over deze publicaties en de methodologie, zie: FOD Economie *“Jaarverslag 2013 van het Prijzenobservatorium”*, INR. Voor elk land afzonderlijk maakt de CREG een prijsvergelijking op basis van drie contracten: het standaardaanbod van de standaardleverancier, het beste aanbod en een concurrerend aanbod van de tweede leverancier op de markt.

³⁶ Hierin zijn dus alle componenten samen verwerkt, met inbegrip van de nettarieven, de btw en de verschillende taksen.

derlijk betaalde de Belgische consument voor zijn elektriciteitsfactuur 37,3 % meer dan in Frankrijk en 16,4 % meer dan in Nederland. Hij heeft echter minder uitgegeven dan de Duitse consument, namelijk 19,0 % minder.

Deze verschillen in de kostprijs voor elektriciteit tussen België en de buurlanden valt grotendeels te verklaren door de netwerkkosten maar vooral ook door de omvang van de verschillende heffingen in België³⁷.

Gas

Terwijl de gasprijzen in België in het derde kwartaal 2019 met gemiddeld 10,8 % op jaarbasis daalden (tegenover een inflatie van -0,9 % in het vorige kwartaal), stegen deze prijzen in de buurlanden tot 2,4 % op jaarbasis (tegenover 6,5 % in het vorige kwartaal). Meer bepaald is het prijsstijgingstempo voor gas in Duitsland licht versneld van 2,1 % tot 2,8 %. De inflatie voor gas is daarentegen gedaald in Nederland (van 14,2 % naar 8,0 %) en is zelfs negatief geworden in Frankrijk (van 11,7 % naar -2,5 %)³⁸.

Net als voor elektriciteit, vergelijkt de CREG ook de gasprijzen tussen België en de buurlanden. Net zoals het geval is sinds 2013, moest de Belgische consument in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 33,0 % minder betalen voor zijn totale gasfactuur dan in de buurlanden, en deze lagere gasprijzen in België zijn al sinds 2013 het geval. In vergelijking met elk buurland afzonderlijk, betaalde de Belgische consument respectievelijk 26,9 %, 35,1 % en 49,3 % minder dan zijn Duitse, Franse en Nederlandse burens.

Deze lagere kost voor gas in België ten opzichte van de buurlanden valt, ter herinnering, voornamelijk te verklaren door de lage netwerkkosten (met uitzondering van Nederland, waar de netwerkkosten nog tweemaal lager liggen dan in België) en vooral door het lage niveau van de verschillende heffingen in ons land³⁹.

Aardolieproducten

De prijzen voor vloeibare brandstoffen bleven in het geanalyseerde kwartaal stabiel op jaarbasis in de voornaamste buurlanden (tegenover een inflatie van 7,1 % in het vorige kwartaal), terwijl de prijzen in België met 6,6 % op jaarbasis gedaald zijn (tegenover +1,7 % in het vorige kwartaal). In Duitsland zijn de prijzen van vloeibare brandstoffen op jaarbasis met slechts 0,3 % gedaald (7,9 % in het vorige kwartaal), maar in Frankrijk zijn ze gedaald met 0,9 % (+5,0 % in het vorige kwartaal)^{40 41}.

³⁷ Zie: CREG (28 juni 2018), *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential and small professional consumers*.

³⁸ Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor gas in Nederland 0,7 % geweest zijn (tegenover 8,0 % nu), en in Duitsland 2,7 % (tegenover 2,8 % nu). In Frankrijk zou de inflatie daarentegen -2,4 % bereikt hebben (tegenover -2,5 % nu). In België zou de inflatie voor gas ongewijzigd zijn gebleven (-10,8 %).

³⁹ Zie: CREG (28 juni 2018), *A European comparison of electricity and natural gas prices for residential and small professional consumers*.

⁴⁰ Vloeibare brandstoffen worden niet opgenomen in het Nederlandse indexcijfer.

⁴¹ Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor vloeibare brandstoffen in Frankrijk -0,8 % hebben bedragen (tegenover -0,9 % nu). In België en Duitsland zou de inflatie voor deze productcategorie niet gewijzigd zijn.

Net als in België zijn de prijzen voor motorbrandstof gemiddeld met -2,7 % gedaald in de buurlanden in het derde kwartaal 2019 (tegenover +3,0 % in het vorige kwartaal), een minder uitgesproken prijsdaling dan in ons land (-3,6 %). De inflatie voor motorbrandstoffen is in elk buurland gedaald: van 3,6 % tot -3,3 % in Duitsland, van 1,9 % tot -2,3 % in Frankrijk en van 3,1 % tot -1,1 % in Nederland tussen het tweede en derde kwartaal 2019⁴².

Het prijsniveau van aardolieproducten kan voor België en de buurlanden ook worden geanalyseerd op basis van gegevens (btw en accijnzen inbegrepen) die de Europese Commissie gepubliceerd heeft⁴³. Uit deze gegevens blijkt dat in het derde kwartaal de prijs van benzine (euro super 95) 4,5 % lager was in België dan gemiddeld in de buurlanden (in vergelijking met elk land afzonderlijk was België 13,9 % goedkoper dan Nederland, 7,2 % goedkoper dan Frankrijk en 0,4 % goedkoper dan Duitsland)⁴⁴. Voor diesel lagen de prijzen in België daarentegen hoger dan gemiddeld in de buurlanden: België was gemiddeld 4,5 % duurder (3,7 % duurder in vergelijking met Nederland, 11,3 % duurder in vergelijking met Duitsland maar 3,6 % goedkoper in vergelijking met Frankrijk)⁴⁵. Voor huisbrandolie moest de Belgische consument 14,8 % minder betalen dan gemiddeld in de buurlanden (26,0 % minder dan in Frankrijk en 4,4 % minder dan in Duitsland)⁴⁶. Algemeen genomen is het lagere prijspeil voor benzine en huisbrandolie in België toe te schrijven aan lagere accijnzen in ons land vergeleken met de buurlanden. Deze lagere accijnzen zorgen ook voor een meer uitgesproken volatiliteit van het prijsverloop in België, zowel naar beneden toe als naar boven. Anderzijds is de hogere dieselprijs het gevolg van de relatief hogere indirecte belastingen in België als gevolg van de accijnsverhogingen na de toepassing van het positieve cliquetsysteem in de afgelopen jaren⁴⁷.

⁴² Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor motorbrandstoffen in Nederland -1,7 % hebben bedragen (tegenover -1,1 % nu, als gevolg van de gestegen accijnzen op motorbrandstoffen op 1 januari 2019), -3,4 % in Duitsland (tegenover -3,3 % nu als gevolg van de verhoging van de taksen op LPG in januari 2019) en -2,5 % in Frankrijk (tegenover -2,3 % nu). In België zou de inflatie voor deze categorie onveranderd zijn gebleven.

⁴³ [The European Market Observatory for Energy](#).

⁴⁴ Vergeleken met België, lagen de accijnzen op benzine (60,0 eurocent per liter in België), volgens de laatst beschikbare gegevens van de Europese Commissie (september 2019), in Duitsland 9,1 % hoger, in Frankrijk 15,2 % hoger en in Nederland 32,6 % hoger. In het derde kwartaal 2019 bedroeg het btw-tarief voor benzine in België en Nederland 21 %, in Frankrijk 20 % en in Duitsland 19 %.

⁴⁵ Vergeleken met België lagen, volgens de jongste beschikbare gegevens (september 2019), de accijnzen op diesel (60,0 eurocent per liter in België) 16,1 % lager in Nederland en 21,6 % lager in Duitsland maar 1,5 % hoger in Frankrijk. In Frankrijk is namelijk een zeer sterke accijnsverhoging voor diesel doorgevoerd, onder meer als gevolg van het optrekken, in januari 2018, van de TICPE (*Taxe Intérieure sur la Consommation des Produits Énergétiques*) voor diesel. Er was geen nieuwe verhoging van de TICPE voor diesel in januari 2019. In het derde kwartaal 2019 bedroeg het btw-tarief voor diesel in België en Nederland 21 %, in Frankrijk 20 % en in Duitsland 19 %.

⁴⁶ De accijnzen op huisbrandolie zijn veel lager in België (1,865 eurocent per liter in België) dan in onze buurlanden. Vergeleken met België lagen de accijnzen op huisbrandolie, volgens de laatste beschikbare gegevens (september 2019), in Duitsland 3,3 keer hoger en in Frankrijk 8,4 keer hoger. Het btw-tarief voor huisbrandolie bedroeg in België 21 %, in Frankrijk 20 % en in Duitsland 19 %. Huisbrandolie is niet opgenomen in het Nederlandse indexcijfer.

⁴⁷ Ter herinnering: tijdens de tax shift van november 2015 heeft de regering zich bereid verklaard van de taksen op diesel geleidelijk te verhogen ten voordele van een verlaging van de taksen op benzine om de consumenten ertoe aan te zetten om voor benzine-motoren te kiezen. Deze doelstelling werd in juli 2018 bereikt en de accijnsrechten voor diesel zijn voortaan even hoog als deze voor benzine in België.

Tabel 6. Inflatie voor energie en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in het derde kwartaal 2019

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2019 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden ¹
Vaste brandstoffen	2,3	1,1	-0,1	3,3	nb	1,0	1,4
Elektriciteit	0,1	5,5	3,8	6,7	12,6	32,8	25,7
Brandstoffen voor privévoertuigen	-3,6	-2,7	-3,3	-2,3	-1,1	35,7	38,0
Vloeibare brandstoffen	-6,6	0,0	0,3	-0,9	nb	12,9	9,5
Gas	-10,8	2,4	2,8	-2,5	8,0	17,7	21,5
Energie	-4,3	0,9	0,6	0,5	4,9	100,0	100,0
Energie (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	-4,2	0,5	0,6	0,4	1,2	100,0	100,0

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Nb: niet beschikbaar.

¹ Thermische energie, die niet vervat zit in de index van België, heeft een gewicht van 1,8 % gemiddeld in de buurlanden.

III Inflatie voor levensmiddelen in het derde kwartaal 2019

III.1 Inflatie voor levensmiddelen in België

In vergelijking met het derde kwartaal 2018 zijn de consumptieprijsen van levensmiddelen met 1,2 % gestegen op jaar-basis, wat overeenkomt met dezelfde inflatie als tijdens het vorige kwartaal. De prijzen voor niet-bewerkte levensmiddelen zijn opnieuw licht gedaald op jaarbasis (-0,5 %), terwijl de prijzen voor bewerkte producten opnieuw gestegen zijn (1,7 %).

In vergelijking met het vorige kwartaal is de inflatie voor groenten gedaald (1,6 % in het derde kwartaal ten opzichte van 4,6 % in het vorige kwartaal) en zijn de prijzen voor vis en zeevruchten nog sterker gedaald (de inflatie is gedaald van -2,8 % tot -3,6 %). Het is nog steeds de prijs van tabak, met een inflatie van 5,6 %, die de algemene inflatie van levensmiddelen (inclusief alcohol en tabak) het meest opdrijft.

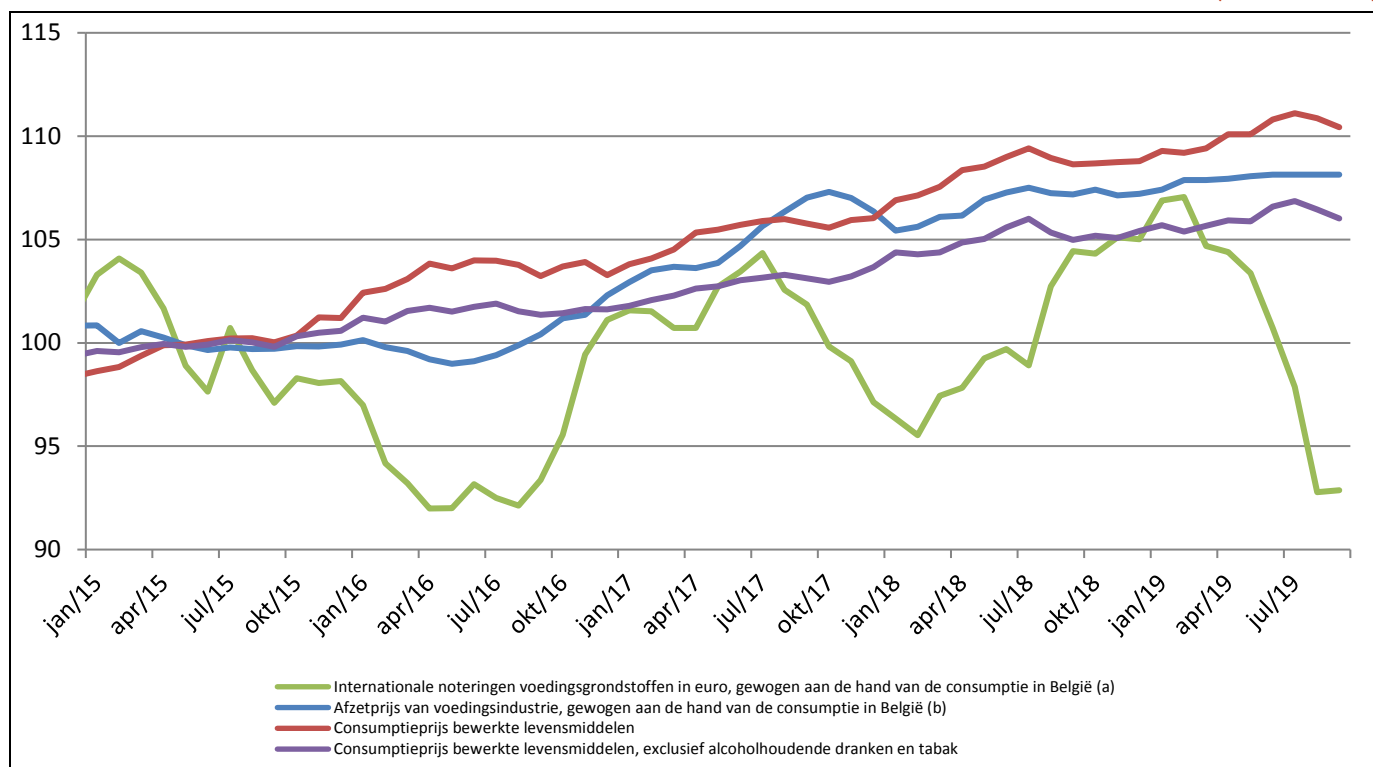
Met een gewicht van 21,5 % in de totale consumptiekorf bedroeg de impact van de levensmiddelen op de totale inflatie 0,3 procentpunt.

Wat het prijsverloop in de voedingskolom voor bewerkte levensmiddelen betreft, kwamen de grondstoffennoteringen (uitgedrukt in euro) tijdens het derde kwartaal 2019 gemiddeld 7,4 % lager uit dan verleden jaar. De jaar-op-jaar prijsdalingen op de grondstoffenmarkt zijn voornamelijk te wijten aan de dalende prijzen voor granen op de Europese markt, maar ook van zuivelproducten, olie en suiker. De algemene maandelijkse grondstoffenprijsindex heeft zich de afgelopen maanden echter gestabiliseerd, met de september-index op hetzelfde niveau als de juli-index. Bij de grondstoffen was er alleen bij koffie sprake van kwartaalinflatie met een positief verschil (+9,9 %).

De inflatie voor bewerkte levensmiddelen, exclusief tabak en alcoholische dranken, kwam in het derde kwartaal 2019 uit op 1,0 %.

Grafiek 10. Prijsverloop in de voedingskolom

(Index 2015=100)

Bronnen: EC, IMF, FOD Economie, Statbel, NBB

(a) Voor de grondstoffenrijzen werd op basis van de gegevens betreffende de Europese interne marktprijzen (granen, melk, eieren en vetten), de grondstoffenrijzen van het IMF (cacao, koffie en vetten) en de gemiddelde Europese prijs voor witte suiker (verkooprijzen van de suikerraffinaderijen voor bulkproducten, beschikbaar vanaf juli 2006 tot juli 2019, en geëxtrapoleerd aan de hand van de afzetprijs van de suikerindustrie in de Eurozone – 19 landen, en de laatste maand constant gehouden) een index samengesteld die het gemiddelde verloop van de voedingsgrondstoffennoteringen weergeeft.

(b) Voor de berekening van de index betreffende de afzetrijzen werd een gewogen gemiddelde gemaakt van enerzijds de afzetrijzen voor de binnenlandse Belgische markt (voor de sectoren NACE 1040 Oliën en vetten, 1050 Zuivelproducten, 1060 Maalderijproducten, 1070 Bakkerijproducten, 1080 Andere voedingsmiddelen en 1100 Dranken) en anderzijds de (via Eurostat beschikbare) afzetrijzenstatistiek van dezelfde sectoren voor de Eurozone (19 landen). De in de detailhandel verkochte goederen worden immers zowel in België als in het buitenland geproduceerd. Aan beide reeksen werd, op basis van de input-outputtabellen, een gewicht toegekend van respectievelijk 60 % en 40 % (overeenkomstig het intermediair verbruik van bewerkte voedingsproducten van Belgische en buitenlandse oorsprong in de detailhandel). Voor het samenstellen van de index werden de gewichten van de betreffende sectoren binnen het GICP gebruikt.

Tabel 7. Recent verloop van de consumptieprijzen voor levensmiddelen

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2016	2017	2018	2018		2019			2019 – III			Bijdrage 2019K2 ¹	Bijdrage 2019K3 ¹	Ge- wicht ²
				III	IV	I	III	III	jul	aug	sep			
Tabak	5,5	5,7	6,6	6,6	6,8	5,9	5,0	5,6	5,6	5,6	5,5	0,70	0,79	14,2
Vlees	1,0	0,8	1,3	1,4	0,6	0,8	0,8	1,2	1,3	1,3	1,1	0,15	0,24	19,5
Brood en granen	1,2	1,0	1,7	1,7	1,7	1,4	1,2	1,2	1,2	1,3	0,9	0,17	0,17	14,5
Groenten	2,8	-0,8	-0,5	2,8	4,0	3,7	4,6	1,6	2,6	2,5	-0,3	0,34	0,11	7,4
Melk, kaas en eieren	0,7	1,2	4,7	4,3	2,5	0,4	0,3	1,0	0,6	1,3	1,0	0,03	0,09	9,4
Suiker, jam, chocolade	0,6	0,8	1,4	1,4	1,8	1,2	-0,1	0,8	0,0	1,5	0,9	0,00	0,04	5,2
Voeding n.e.g.	3,1	2,6	0,1	-0,1	-0,1	-0,7	-0,3	0,0	-0,2	-0,2	0,4	-0,01	0,00	3,0
Alcoholische dranken	8,4	0,3	2,1	2,4	2,0	0,9	0,3	0,0	-0,1	0,2	-0,1	0,03	0,00	8,9
Wijnen	9,7	-0,1	2,3	3,1	2,3	1,7	1,6	0,8	1,2	0,7	0,5	0,08	0,04	5,2
Gedistilleerde dranken	16,8	0,2	0,3	0,4	0,2	-0,5	-0,4	-0,1	-0,4	0,2	-0,1	0,00	0,00	0,8
Bier	3,9	1,2	2,3	1,9	1,8	-0,2	-1,7	-1,4	-2,2	-0,7	-1,3	-0,05	-0,04	2,9
Fruit	3,8	-4,9	3,5	4,5	1,9	-1,9	-1,2	0,0	1,6	2,4	-3,9	-0,05	0,00	5,5
Oliën en vetten	2,5	7,6	7,0	6,5	3,8	2,2	1,0	-0,7	0,1	0,4	-2,5	0,02	-0,01	1,6
Alcoholvrije dranken	3,0	1,3	3,0	2,7	2,9	0,4	0,0	-0,4	0,1	-1,1	-0,2	0,00	-0,03	6,4
Mineraalwater, frisdranken en sappen	3,3	1,3	3,8	3,4	3,6	0,5	0,4	0,0	0,6	-0,8	0,3	0,02	0,00	5,2
Koffie, thee en cacao	2,0	1,4	0,0	0,1	0,0	-0,3	-1,7	-2,3	-2,0	-2,6	-2,3	-0,02	-0,03	1,2
Vis en zeevruchten	7,7	4,7	2,8	1,6	3,1	1,0	-2,8	-3,6	-4,7	-2,8	-3,3	-0,14	-0,17	4,4
Levensmiddelen	3,1	1,4	2,7	2,9	2,6	1,6	1,2	1,2	1,3	1,5	0,8	1,23	1,22	100,0
Bewerkte levensmiddelen	3,5	1,8	2,9	2,9	2,7	2,0	1,6	1,7	1,6	1,8	1,7	1,25	1,33	79,9
Niet-bewerkte levensmiddelen	2,6	-0,2	1,8	2,7	1,9	0,1	-0,2	-0,5	0,3	0,7	-2,5	-0,02	-0,10	20,1

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt), ² p.m. Gewicht in de groep in 2019 (in %).

Met een bijdrage van 0,79 procentpunt droeg tabak, de productcategorie met het derde grootste gewicht (14,2 %) binnen de levensmiddelen, tijdens het derde kwartaal 2019 voor 66 % bij tot de inflatie voor levensmiddelen. De kwartaalinflatie is opnieuw gestegen. De andere tabakswaaren (bijvoorbeeld losse tabak) werden fors duurder (9,9 %), maar ook voor sigaretten diende de consument meer te betalen (3,1 %). Bij constante indirecte belastingen, zou de inflatie voor tabaksproducten in het derde kwartaal 2019 uitgekomen zijn op 2,7 %. De accijnsverhogingen hadden bijgevolg een verhogend effect van 2,9 procentpunt op de consumptieprijzen voor tabak, eerder voor losse tabak (6,0 procentpunt) dan voor sigaretten (1,1 procentpunt). Daarnaast zorgde de stijging van de verkoopprijzen van de tabaksindustrie op de Europese markt vermoedelijk voor een beperkte toename van de consumptieprijzen voor tabak⁴⁸.

Vlees kende een inflatie van 1,2 %. De prijzen van varkensvlees kenden een hogere inflatie van +2,2 %. Sinds juli zijn de prijzen gedaald maar blijven relatief hoog, hoger dan het prijsniveau dat de afgelopen drie jaar waargenomen werd. De prijzen van ander vlees (zoals paardenvlees en konijnenvlees) kenden nog een hogere inflatie (+4,4 %). Rundsvlees en gevogelte kenden een positieve inflatie die gematigd bleef (0,3 % voor runds- en kalfsvlees, 0,5 % voor vlees van gevogelte).

Voor brood en granen, met een gewicht van 14,5 % de tweede grootste groep binnen de levensmiddelen, stabiliseerde de inflatie tijdens het derde kwartaal 2019 (tot 1,2 %, hetzelfde percentage als in het vorige kwartaal). De consumptieprijzen zijn dus gestegen op jaarbasis, terwijl deze van de grondstoffen gedaald zijn (gemiddeld -8,2 % voor het derde kwartaal 2019 op jaarbasis, waaronder broodtarwe met een daling van 7 %). De impact van deze productgroep op de inflatie van de levensmiddelen bedroeg in de beschouwde periode slechts 0,17 procentpunt. De prijs van brood is het meest gestegen in deze productcategorie (+2,1 %).

Voor groenten bedroeg de inflatie 1,6 %, na de hoge inflatie in de voorgaande kwartalen (+4,6 % in het tweede kwartaal 2019). In deze categorie kenden aardappelen de hoogste inflatie (+5,6 % ten opzichte van een jaar tevoren). Sinds het begin van het jaar zijn de consumptieprijzen voor aardappelen systematisch elke maand hoger dan in dezelfde

⁴⁸De Europese afzetprijs voor de vervaardiging van tabaksproducten lag in de periode juli-augustus 2019 (meest recente gegevens) 2,3 % hoger dan een jaar voordien.

maand van het vorige jaar. De aardappelprijzen hebben dit niveau al enkele jaren niet meer bereikt. De gemiddelde prijs in het derde kwartaal 2019 is de hoogste sinds 2013. De maandelijkse producentenprijzen in de landbouwsector daalden daarentegen in het derde kwartaal 2019 opnieuw onder deze van 2018. De producentenprijzen in het derde kwartaal 2018 waren na de droogte zeer hoog. Dit verklaart de vertraging van de aardappelinflatie (die vorig kwartaal nog 12 % bedroeg). De consumptieprijzen van diepvriesgroenten zijn ook relatief sterk gestegen (+2,6 % op jaarbasis). Daartegenover staat dat het prijsniveau van de verse groenten bijna gelijk is aan dat van het derde kwartaal van vorig jaar (+0,6 %). Ten opzichte van het tweede kwartaal 2019 zijn de prijzen van verse groenten gedaald, maar dit is een gebruikelijke daling in deze periode van het jaar.

De inflatie van zuivelproducten en eieren bleef gematigd op 1,0 % in het derde kwartaal 2019. Bij de producten waarvan de prijsdalingen opgetekend worden, is de terugval van de eierprijzen vermeldenswaard. Als gevolg van de Fipronil-crisis waren de prijzen vanaf september 2017 sterk gestegen en bereikten ze een piek in de eerste maanden van 2018. Sindsdien zijn de prijzen sterk gedaald. In de winkels lagen de gemiddelde eierprijzen in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 5,7 % lager dan in het derde kwartaal 2018. De inflatie voor zuivelproducten is daarentegen positief, maar blijft lager dan 2 % voor alle productcategorieën (kaas, volle melk en halfvolle melk), uitgezonderd voor yoghurt waarvoor de inflatie 2,7 % bedraagt. In het derde kwartaal 2019 is de melkprijs voor de melkveehouders echter 2,5 % lager dan een jaar voordien. Sinds het begin van het jaar is de melkprijs, die aan de melkproducent wordt betaald, gedaald, maar deze daling is nog niet terug te vinden in de consumptieprijzen.

Ten opzichte van het vorige kwartaal is het prijsstijgingstempo van de productgroep suiker, confituur en chocolade zeer licht gestegen (0,8 %). De prijzen in de winkels voor alle producten in deze categorie bleven relatief stabiel, met een inflatie tussen 1,5 % (ijs en sorbets) en -1,2 % (suiker). De grondstoffenprijs van suiker daarentegen is sterk gedaald (-12,3 % ten opzichte van het derde kwartaal 2018)⁴⁹. De noteringen van witte suiker (bulkproducten van suikerraffinaderijen), de grondstof voor de productie van consumptiegoederen zoals suiker, jam en chocoladeproducten, hebben sinds het najaar van 2017 een daling ingezet. In juli 2019 (meest recente gegevens) bedroeg de gemiddelde Europese suikerprijs 320 EUR per ton, tegenover 347 euro/ton in juli 2018. Tot september 2017 werd de Europese suikemarkt gekenmerkt door onder andere quota en een minimumprijs voor suikerbieten. Met de vrijmaking van de markt werden deze maatregelen afgeschaft⁵⁰.

Voor het vierde achtereenvolgende kwartaal vertraagde het inflatieritme voor alcoholische dranken. De inflatie is zelfs nul geworden. De vertraging van de inflatie is vooral te wijten aan wijn (waarvan de inflatie verder daalde van +2,3 % in het vierde kwartaal 2018 tot 0,8 % in het derde kwartaal 2019). Voor bier zijn de prijzen zelfs gedaald op jaarbasis (-1,4 %). De accijnzen voor deze productgroep bleven onveranderd. In juli-augustus 2019 (meest recente gegevens) lagen de Belgische afzetprijzen voor gedistilleerde dranken en bier respectievelijk 4,2 % en 1,8 % hoger dan vorig jaar.

Wat de prijsdalingen betreft, dient de prijsdaling in de productgroep oliën en vetten te worden opgemerkt, dewelke voor het vijfde opeenvolgende kwartaal is gedaald. De inflatie is negatief geworden (-0,7 %) in het derde kwartaal 2019 (tegenover 1,0 % in het vorige kwartaal en zelfs 10,4 % in het laatste kwartaal 2017). De inflatie voor boter is sterk gedaald van 24,8 % in het vierde kwartaal 2017 tot 2,0 % in het tweede kwartaal 2019 en ze is zelfs negatief geworden in het derde kwartaal (-1,7 %). De prijs van boter uit de zuivelfabrieken bereikte een piek in de eerste helft van 2018, maar blijft sindsdien dalen. De prijs van industriële boter bevindt zich opnieuw op het niveau van in 2016. De prijs van consumptieboter is gestegen tot in juni 2018 maar is sindsdien gedaald, wat de prijsdaling op jaarbasis verklaart. Olijfolie werd 1,3 % goedkoper in de winkel⁵¹.

⁴⁹ De dalende suikerprijzen zijn onder andere te wijten aan de grote voorraden, de overproductie, de goede oogstvooruitzichten en een lagere vraag t dan verwacht.

⁵⁰ Zie ook de specifieke analyse in dit verslag over de werking van de suikemarkt na de liberalisering.

⁵¹ De Europese grondstoffenprijzen voor extra vierge olijfolie en vierge olijfolie noteerden in juli-augustus 2019 respectievelijk 15,8 % en 8,7 % lager dan in dezelfde periode van vorig jaar.

De prijzen van vis en zeevruchten vertoonden de sterkste negatieve inflatie (-3,6 % in het derde kwartaal 2019). Na een piek in juni 2018 zijn de prijzen begonnen aan een neerwaartse fase en hebben zich dan gestabiliseerd. Deze daling van de inflatie is vooral te wijten aan de (verse en gekoelde) zeevruchten, waarvan de prijzen zeer sterk zijn gedaald (-20,5 %). Diepgevroren zeevruchten zijn ook gedaald (-2,9 %). De inflatie van vis is daarentegen positief gebleven (+2,6 % op jaarbasis voor verse vis en +5,1 % voor diepgevroren vis).

Verder is er nul inflatie voor de prijzen van fruit. Voor vers fruit zijn de prijzen zeer licht gestegen (0,3 %).

III.2 Inflatie voor levensmiddelen in de voornaamste buurlanden

In het derde kwartaal 2019 is de inflatie voor levensmiddelen in de buurlanden gestegen ten opzichte van het vorige kwartaal (2,8 % tegenover 2,3 % in het tweede kwartaal), in tegenstelling tot de inflatie in België die identiek is gebleven. Het niveau van de inflatie blijft dus gemiddeld hoger in de buurlanden dan in België en het verschil wordt groter. In het derde kwartaal 2019 bedroeg het inflatieverschil voor de levensmiddelen 1,6 procentpunt ten voordele van België (tegenover 1,1 procentpunt in het vorige kwartaal). De drie buurlanden hebben allemaal een hogere inflatie dan België. Zoals in het vorige kwartaal kennen Nederland (+4,2 %) en Frankrijk (+3,4 %) de hoogste inflatiepercentages.

Bij ongewijzigde indirecte belastingen zou de inflatie voor levensmiddelen ook lager zijn uitgekomen in België dan gemiddeld in de drie voornaamste buurlanden (0,8 % in België en 2,4 % in de buurlanden). Ter herinnering: de accijnzen op tabak werden op 1 maart 2018 en in maart 2019 verhoogd in Frankrijk⁵², op 1 januari 2019 in Nederland en op 1 januari 2019 in België. Nederland verhoogde met ingang van 1 januari 2019 bovendien het verlaagde btw-tarief van 6 % naar 9 %⁵³.

De gemiddelde inflatie voor de bewerkte levensmiddelen inclusief alcohol en tabak is licht gestegen in de drie buurlanden (2,8 %, tegenover 2,6 % in het vorige kwartaal). Het inflatieverschil met de buurlanden steeg van 1,0 procentpunt tot 1,1 procentpunt ten voordele van België. De inflatie is het laagst in België en het hoogst in Nederland⁵⁴. Wanneer tabak en alcoholische dranken niet worden meegerekend, zijn de prijzen voor bewerkte levensmiddelen in het derde kwartaal 2019 in België op jaarbasis met 1,0 % gestegen. In de buurlanden stegen deze prijzen met gemiddeld 2,5 %. Zonder deze producten is het verschil ten voordele van België dus nog groter (1,5 procentpunt)⁵⁵.

De inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen steeg van 0,6 % tot 2,5 % in de buurlanden, maar daalde in België. Het inflatieverschil is nog voordeliger geworden voor België (van 0,8 procentpunt in het tweede kwartaal tot 3 procentpunt). De inflatie voor niet-bewerkte levensmiddelen was het hoogst in Frankrijk en Nederland (3,2 % in het derde kwartaal).

De bijdrage van de levensmiddelen aan het totale inflatieverschil bedroeg tijdens het beschouwde kwartaal 0,22 procentpunt ten voordele van België. De bijdrage was voor de bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen (inclusief tabak en alcohol) telkens 0,11 procentpunt ten voordele van België.

⁵²De verhoging van de belastingen op 1 maart 2019 leidde tot een stijging van de prijs van het pakje sigaretten met 50 tot 60 cent.

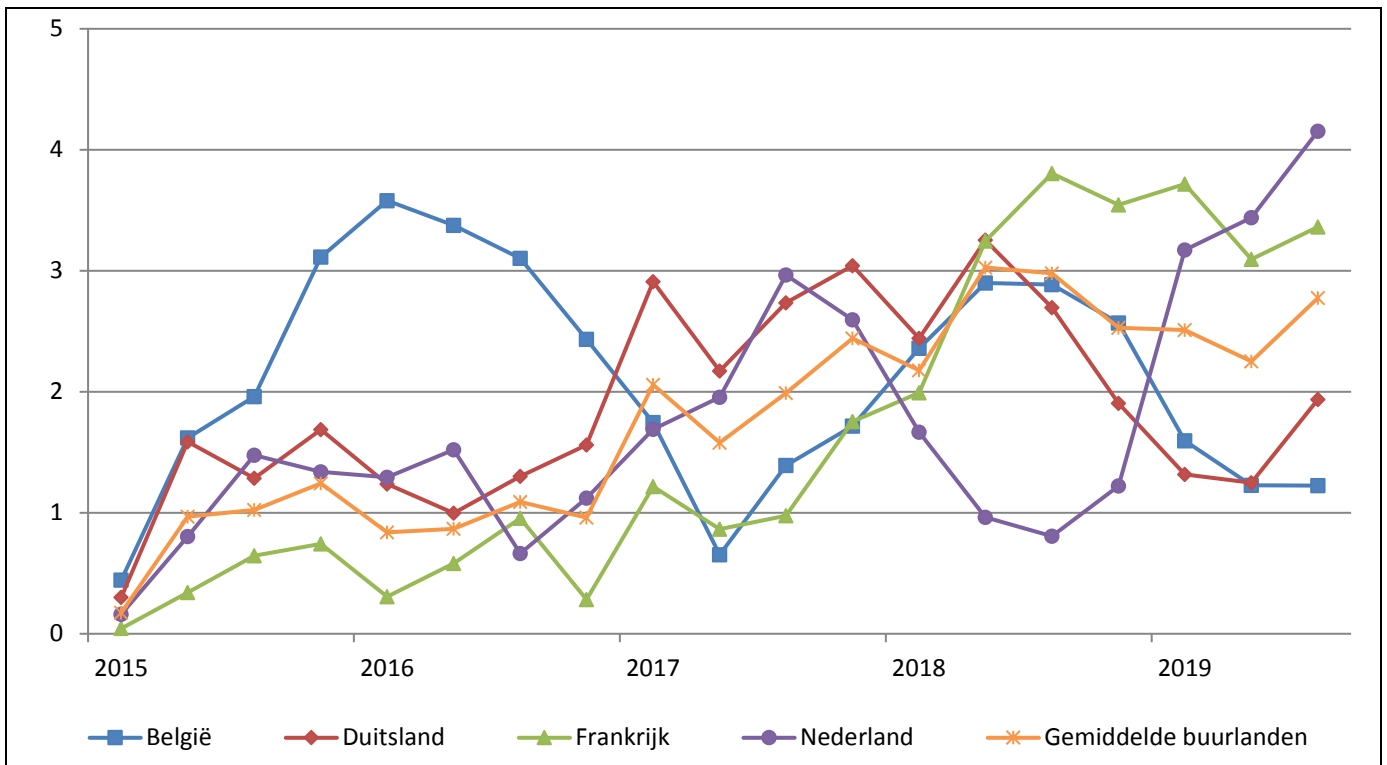
⁵³ Deze btw-verhoging geldt voor alle producten en diensten waar het verlaagde btw-tarief voor geldt. (Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/btw-omzetbelasting/verhoging-lage-btw-tarief>)

⁵⁴ In bijlage 3 zijn de grafieken opgenomen betreffende de kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor enerzijds de bewerkte levensmiddelen in België en de voornaamste buurlanden en anderzijds de niet-bewerkte levensmiddelen in België en de voornaamste buurlanden.

⁵⁵ In Frankrijk komt de inflatie voor bewerkte levensmiddelen, exclusief alcohol en tabak, overeen met de gemiddelde inflatie in de drie buurlanden (+2,5 %). De inwerkingtreding van de nieuwe wet betreffende voeding op 1 februari 2019 (een verhoging met 10 % van de drempel voor wederverkoop met verlies en een verbod op verkoop tegen de kostprijs) lijkt dus geen grote invloed te hebben op de prijzen in het algemeen (wat niet betekent dat de prijs van bepaalde producten toch is beïnvloed).

Grafiek 11. Kwartaalevolutie van de consumptieprijsen voor levensmiddelen in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

In het derde kwartaal 2019 lieten enkel fruit, olie en vetten, tabak en suiker een minder gunstige prijsstijging op jaarbasis optekenen in België dan gemiddeld in de buurlanden. Tijdens het beschouwde kwartaal leverde fruit de grootste bijdrage (0,11 procentpunt) aan het inflatieverschil ten nadele van ons land, waarbij de prijzen in België op hetzelfde niveau bleven als in 2018, terwijl deze in de buurlanden zijn gedaald. Net als in het vorige kwartaal droegen groenten (0,6 procentpunt) daarentegen het meest bij tot het inflatieverschil ten voordele van België.

In het derde kwartaal 2019 lieten groenten een hoge inflatie optekenen in de drie buurlanden (8,0 % in Duitsland, 8,6 % in Frankrijk en 8,5 % in Nederland), terwijl de inflatie in België veel gematigder bleef (1,6 %). Net als in het vorige kwartaal werd deze inflatie vooral opgedreven door de prijzen van aardappelen. De prijs van aardappelen is ook sterker gestegen in de buurlanden dan in België, met een stijging van 24,0 % in Duitsland, 19,8 % in Frankrijk en 18,2 % in Nederland (tegenover 5,6 % in België). Dit is het vijfde kwartaal op rij waarin de prijs van aardappelen in de betrokken landen stijgt. Sinds maart 2018 zijn de prijzen gestegen met 140 % in Nederland, met 131 % in Frankrijk, met 123 % in Duitsland en met 122 % in België. Dit is te wijten aan de droogte van vorig jaar (en de daaruit voortvloeiende productiedaling) en de zeer lage prijzen in het eerste en tweede kwartaal 2018. Verse en gekoelde groenten kenden ook een vrij hoge kwartaalinflatie in de drie buurlanden, in tegenstelling tot België, waar de inflatie gematigd bleef (0,6 %). De stijging van de consumptieprijsen op jaarbasis was opnieuw het hoogst in Frankrijk (voor het zesde kwartaal op rij) en bedroeg 9,7 %.

Op de groenten na droeg vlees het meest bij tot het inflatieverschil ten voordele van België. Net als in het vorige kwartaal lag de inflatie driemaal lager in België (1,2 %) dan in de buurlanden (3,8 %). De kwartaalinflatie was opnieuw het hoogst in Nederland. De inflatie bedroeg 6,9 % in Nederland. Dit inflatieverschil geldt voor alle categorieën vlees. Dit kan deels worden verklaard door de verhoging van de btw in Nederland begin van dit jaar, waarbij de btw voor basisproducten van 6 % naar 9 % werd opgetrokken. De inflatie is ook vrij hoog in Duitsland (+4,3 %).

De situatie met betrekking tot alcoholhoudende dranken is bijzonder in België, aangezien ons land het enige land is waar de inflatie voor bier negatief is. Dit was al het geval in de vorige twee kwartalen. Zelfs rekening houdend met de wijzigingen in de indirecte belastingen (die in Frankrijk en Nederland wijzigden dit jaar), is de inflatie in de drie buurlanden positief. De inflatie met constante belastingvoet bedraagt -1,3 % in België, maar +1,2 % in alle buurlanden.

Voor tabak, was de prijsstijging hoger in België dan gemiddeld in de buurlanden (+5,6 % tegenover +5,4 %). Enkel in Frankrijk was de inflatie hoger dan in België. Dit is een gevolg van de verhoging van de accijnzen, want bij ongewijzigde indirecte belastingen lag de inflatie lager in België dan gemiddeld in de buurlanden (+2,7 % in België tegenover 4,1 % gemiddeld in de buurlanden). Het inflatiepercentage bij ongewijzigde indirecte belastingen was lager in België dan dat van Duitsland en Frankrijk.

Tabel 8. Inflatie voor levensmiddelen en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in het derde kwartaal 2019

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht 2019 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Tabak	5,6	5,4	3,7	8,8	1,8	14,2	12,5
Vlees	1,2	3,8	4,3	2,8	6,9	19,5	15,9
Brood en granen	1,2	2,3	2,8	1,3	4,4	14,5	12,6
Groenten	1,6	8,3	8,0	8,6	8,5	7,4	9,2
Melk, kaas en eieren	1,0	1,8	0,6	2,7	4,7	9,4	10,5
Suiker, jam, chocolade	0,8	0,7	-0,5	1,3	3,4	5,2	5,6
Voeding n.e.g.	0,0	1,9	1,1	1,7	4,0	3,0	3,4
Alcoholische dranken	0,0	1,3	0,4	2,7	0,8	8,9	11,1
<i>Wijnen</i>	0,8	0,6	-0,3	1,6	0,7	5,2	5,0
<i>Gedistilleerde dranken</i>	-0,1	2,8	0,4	4,8	1,3	0,8	2,9
<i>Bier</i>	-1,4	1,2	1,3	1,8	0,6	2,9	3,2
Fruit	0,0	-1,7	-3,3	-0,2	-0,9	5,5	6,2
Oliën en vetten	-0,7	-2,6	-9,3	3,8	5,1	1,6	1,8
Alcoholvrije dranken	-0,4	0,7	-0,3	1,7	2,9	6,4	7,9
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	0,0	1,1	0,1	2,1	4,0	5,2	5,3
<i>Koffie, thee en cacao</i>	-2,3	-0,2	-1,1	0,8	0,8	1,2	2,6
Vis en zeevruchten	-3,6	3,1	3,8	2,7	2,6	4,4	3,2
Levensmiddelen	1,2	2,8	1,9	3,4	4,2	100,0	100,0
Levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	0,8	2,4	1,9	3,0	1,7	100,0	100,0
Bewerkte levensmiddelen	1,7	2,8	2,0	3,4	4,3	79,9	80,4
<i>Bewerkte levensmiddelen (zonder alcohol en tabak)</i>	1,0	2,5	1,9	2,5	5,2	56,7	56,7
<i>Bewerkte levensmiddelen (bij ongewijzigde indirecte belastingen)</i>	1,7	2,8	2,0	3,4	4,3	79,9	80,4
Niet bewerkte levensmiddelen	-0,5	2,5	1,5	3,2	3,2	20,1	19,6

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

IV Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in het derde kwartaal 2019

IV.1 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in België

In het derde kwartaal 2019 kwam de inflatie voor de productgroep niet-energetische industriële goederen (NEIG) en diensten uit op gemiddeld 1,5 %, een lichte daling in vergelijking met het voorgaande kwartaal (1,6 %). Het prijsstijgingstempo voor de diensten vertraagde van 2,0 % in het voorgaande kwartaal tot 1,7 % in het derde kwartaal 2019, terwijl dit voor de productgroep NEIG stabiel bleef op 1,1 %⁵⁶. Mede door het grote gewicht in de consumptiekorf (68,8 %) leverde de productgroep NEIG en diensten de grootste bijdrage tot het GICP in het derde kwartaal 2019 (1,0 procentpunt op een totale inflatie van gemiddeld 0,9 %).

In het derde kwartaal 2019 hebben zes subcategorieën op individuele basis elk minstens 0,10 procentpunt bijgedragen tot de inflatie van de NEIG en diensten. Het gaat om: restaurants, cafés en gelijkaardige diensten (0,22 procentpunt, mede door het grote gewicht), diensten van ziekenhuizen (0,12 procentpunt), de aankoop van voertuigen (0,10 procentpunt), onderhoud en reparatie van privé-voertuigen (0,10 procentpunt), kleding en kledingstoffen (0,10 procentpunt) en verzekeringen (0,10 procentpunt). De diensten hebben gemiddeld 1,1 procentpunt bijgedragen tot de inflatie van deze productgroep, tegenover 0,4 procentpunt voor de NEIG.

De subcategorieën die in het derde kwartaal 2019 het meest hebben bijgedragen tot de vertraging van het prijsstijgingstempo voor NEIG en diensten zijn: accommodatie (van gemiddeld 10,2 % in het tweede kwartaal 2019 naar 3,9 % in het derde kwartaal 2019 oftewel een daling van de bijdrage met 0,06 procentpunt, voornamelijk door vakantiecentra, campings en jeugdherbergen en in mindere mate hotels), pakketreizen (van 2,5 % in het tweede kwartaal 2019 naar 1,7 % in het derde kwartaal 2019 oftewel een daling van de bijdrage met 0,05 procentpunt, voornamelijk te wijten aan binnenlandse reizen) en vervoersdiensten (van gemiddeld 3,9 % in het tweede kwartaal 2019 naar 2,0 % in het derde kwartaal 2019 oftewel een daling van de bijdrage met 0,03 procentpunt, voornamelijk te wijten aan het personenvervoer door de lucht en per trein). Deze inflatievertraging werd deels tenietgedaan door de versnelling van het prijsstijgingstempo voor kleding en kledingstoffen (van gemiddeld 0,3 % in het tweede kwartaal naar 1,6 % in het derde kwartaal 2019 oftewel een toename van de bijdrage met 0,08 procentpunt).

Binnen de NEIG en diensten zijn er een aantal producten en diensten waarvan de prijzen gereguleerd zijn. Gereguleerde prijzen zijn prijzen die rechtstreeks vastgelegd of sterk beïnvloed worden door de overheid of die door een regulerende overheid worden gecontroleerd. Dergelijke prijzen hebben een grote invloed op de inflatie van de NEIG en diensten. De inflatie voor de gereguleerde NEIG en diensten kwam in het derde kwartaal 2019 uit op gemiddeld 1,7 %, een lichte daling in vergelijking met het voorgaande kwartaal (1,8 %). De gereguleerde NEIG en diensten hadden in het derde kwartaal 2019 een bijdrage van 0,34 procentpunt tot de NEIG en diensteninflatie van 1,5 % (voornamelijk door diensten van ziekenhuizen, verzekeringen in verband met gezondheid, sociale bescherming en vervoersdiensten) en waren aldus verantwoordelijk voor 22,7 % van de totale NEIG en diensteninflatie. In vergelijking met het tweede kwartaal 2019 (22,3 %) nam het aandeel van de gereguleerde NEIG en diensten in de totale NEIG en diensteninflatie licht toe (0,36 procentpunt bij een NEIG en diensteninflatie van gemiddeld 1,6 % in het tweede kwartaal 2019).

⁵⁶ De relatief hoge inflatie voor NEIG in juli 2019 is te wijten aan de minder hoge kortingen voor kleding tijdens de zomersolden. Indien dezelfde soldenkortingen zouden gegeven zijn als in juli 2018, zou de inflatie voor NEIG en diensten in juli 2019 uitgekomen zijn op 1,5 % in plaats van 1,7 % nu.

Tabel 9. Recent verloop van de consumptieprijsen voor niet-energetische industriële goederen en diensten

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	2016	2017	2018	2018			2019			2019 – II			Bijdrage 2019K2 ¹	Bijdrage 2019K3 ¹	Ge- wicht ²
				III	IV	I	II	III		jul	aug	sep			
Restaurants, cafés en hotels	3,0	3,0	2,1	1,8	2,2	1,3	2,9	2,4		2,4	2,5	2,2	0,34	0,28	11,7
<i>Cateringdiensten</i>	3,1	2,5	2,0	1,8	1,9	2,0	2,0	2,1		2,1	2,1	2,1	0,21	0,22	10,4
<i>Accommodatie</i>	3,0	7,0	3,5	2,9	3,5	-4,1	10,2	3,9		3,8	4,5	3,1	0,12	0,06	1,3
Vervoer exclusief energie	2,2	1,5	1,7	1,9	2,0	1,9	2,3	2,0		2,1	1,9	2,0	0,30	0,26	12,9
<i>Aankoop van voertuigen</i>	3,4	1,5	1,6	1,5	2,0	2,0	1,8	1,7		1,9	1,7	1,5	0,11	0,10	6,1
<i>Onderhoud van privé-voertuigen</i>	1,4	1,8	1,7	1,6	2,0	2,2	2,7	2,8		2,8	2,8	2,8	0,10	0,10	3,6
<i>Vervoersdiensten</i>	1,5	0,6	2,2	3,2	2,6	1,5	3,9	2,0		2,0	1,2	2,7	0,07	0,04	2,1
<i>Overige diensten in verband met privé-voertuigen</i>	1,4	0,8	3,1	4,9	3,6	4,1	3,4	3,1		3,1	3,2	3,2	0,02	0,01	0,4
<i>Smeermiddelen</i>	1,8	1,0	0,9	0,9	1,7	1,7	0,9	0,7		0,7	0,6	0,7	0,00	0,00	0,0
<i>Onderdelen van privé-voertuigen</i>	-0,3	2,8	1,2	0,9	-0,1	-0,3	-0,1	0,0		0,3	-0,2	-0,1	0,00	0,00	0,7
Diverse goederen en diensten	1,7	1,7	1,5	1,5	1,5	2,0	2,1	2,1		2,1	2,2	2,0	0,26	0,25	12,2
<i>Verzekeringen</i>	1,7	2,3	1,7	1,5	1,4	2,7	2,8	2,7		2,7	2,7	2,8	0,10	0,10	3,5
<i>Persoonlijke verzorging</i>	0,5	0,8	1,1	1,2	1,3	1,8	1,8	1,8		1,8	2,2	1,3	0,07	0,07	4,0
<i>Sociale bescherming</i>	3,0	2,2	2,0	2,0	1,9	1,9	2,1	1,9		1,9	1,9	1,9	0,06	0,06	2,9
<i>Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.</i>	2,6	2,3	0,9	0,7	1,2	1,5	2,1	2,4		2,3	2,3	2,6	0,02	0,02	0,8
<i>Overige diensten n.e.g.</i>	0,6	1,0	1,3	1,3	1,3	1,2	1,0	1,0		1,0	1,0	0,9	0,01	0,01	0,9
<i>Financiële diensten n.e.g.</i>	2,5	2,0	2,9	2,9	2,9	0,0	2,2	3,2		2,2	2,2	5,1	0,00	0,00	0,1
Recreatie en cultuur	1,3	0,9	0,6	1,0	1,1	2,8	2,3	1,7		1,6	2,0	1,4	0,29	0,21	12,8
<i>Kranten, boeken en schrijfwaren</i>	2,6	2,1	3,7	3,8	5,0	4,7	5,3	4,6		5,1	5,1	3,7	0,10	0,09	1,8
<i>Culturele diensten</i>	2,3	2,7	-2,7	-3,3	-3,2	2,9	2,7	3,6		3,3	4,5	2,9	0,06	0,07	2,1
<i>Overige artikelen voor recreatie, tuinen en huisdieren</i>	1,1	0,7	0,9	0,9	0,8	0,8	1,6	1,3		1,0	1,7	1,2	0,05	0,04	3,3
<i>Diensten voor recreatie en sport</i>	2,4	1,9	3,0	3,2	2,6	2,6	2,2	2,1		2,2	2,1	2,1	0,03	0,03	1,5
<i>Pakketreizen</i>	1,2	0,4	2,0	3,1	4,6	8,4	2,5	1,7		3,9	1,2	-0,3	0,07	0,02	2,0
<i>Grote duurzame goederen voor recreatie buitenshuis</i>	2,9	1,2	0,4	0,6	-0,6	-0,4	-0,3	0,1		0,0	0,2	0,0	0,00	0,00	0,2
<i>Audio, video, foto, film en gegevenverwerken-de apparatuur</i>	-1,8	-2,1	-2,2	-0,8	-2,3	-1,7	-0,8	-2,0		-4,1	-0,9	-1,1	-0,02	-0,04	1,9
Huisvesting exclusief energie	1,1	1,6	1,3	1,2	1,2	1,1	1,3	1,3		1,2	1,3	1,3	0,18	0,18	14,6
<i>Werkelijke woninghuur</i>	0,9	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0		1,0	1,0	1,0	0,09	0,09	9,1
<i>Onderhoud en reparatie van de woning</i>	0,8	1,8	1,8	1,7	1,8	1,4	2,2	2,3		2,1	2,3	2,3	0,05	0,05	2,4
<i>Watervoorziening en diverse diensten in verband met de woning</i>	1,9	2,9	1,6	1,1	1,2	1,1	1,3	1,2		1,2	1,2	1,2	0,04	0,04	3,0
Gezondheid	0,6	1,8	1,8	1,6	1,5	1,0	1,1	1,0		1,0	1,0	1,0	0,13	0,12	11,9
<i>Diensten van ziekenhuizen</i>	1,2	2,0	2,1	2,1	1,7	1,7	1,9	1,8		1,8	1,8	1,8	0,12	0,12	6,4
<i>Extramurale gezondheidszorg</i>	0,0	2,1	2,9	3,0	3,0	0,5	0,5	0,4		0,4	0,4	0,4	0,01	0,01	2,3
<i>Medische producten en toestellen</i>	-0,1	1,2	0,6	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,1		-0,1	-0,1	-0,2	0,00	0,00	3,1
Kleding en schoenen	0,8	0,5	0,4	-0,1	0,6	0,6	0,3	1,3		3,6	0,4	0,6	0,03	0,10	7,7
<i>Kleding en kledingstoffen</i>	0,8	0,4	0,3	-0,4	0,4	0,5	0,3	1,6		4,5	0,4	0,7	0,02	0,10	6,6
<i>Schoenen</i>	0,9	1,2	0,8	1,3	1,2	0,9	0,3	-0,2		-0,8	0,2	-0,1	0,00	0,00	1,2
Stoffering, huishoudelijke apparaten en dagelijks onderhoud van de woning	0,9	0,4	0,7	0,6	0,9	0,7	0,7	0,8		1,3	0,4	0,6	0,08	0,09	10,8
<i>Meubelen en stoffering, vloerbedekking</i>	0,8	0,9	1,3	1,4	1,1	1,0	1,2	1,4		1,5	1,3	1,3	0,05	0,05	3,6
<i>Huishoudtextiel</i>	1,4	0,8	0,3	-1,0	0,7	0,2	0,9	2,3		5,2	0,8	1,3	0,01	0,02	0,9
<i>Goederen en diensten voor het dagelijks onderhoud van de woning</i>	1,4	0,3	0,9	0,9	1,2	0,8	0,5	0,2		0,5	-0,4	0,5	0,02	0,01	3,1
<i>Gereedschappen voor huis en tuin</i>	0,7	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,5	0,5		0,5	0,5	0,5	0,00	0,00	0,9
<i>Glas, servies en huishoudelijke artikelen</i>	1,6	1,3	1,0	0,8	1,2	1,0	1,0	0,6		0,7	0,6	0,3	0,01	0,00	0,8
<i>Huishoudelijke apparaten</i>	-0,5	-0,8	-0,4	-0,5	0,6	0,6	-0,1	-0,1		1,3	-0,2	-1,4	0,00	0,00	1,4
Onderwijs	20,2	0,4	1,6	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3		1,3	1,3	1,3	0,01	0,01	0,7
Communicatie	4,2	2,0	0,3	0,5	0,7	0,4	0,2	-0,2		0,2	-0,5	-0,4	0,01	-0,01	4,8
<i>Post- en pakketdiensten</i>	2,8	0,0	11,3	13,5	13,5	22,2	12,5	12,5		12,5	12,5	12,5	0,02	0,02	0,1
<i>Telefoonapparatuur</i>	-4,3	-3,1	-4,0	-4,5	-4,0	-3,6	-0,6	-2,5		-1,7	-3,2	-2,5	0,00	0,00	0,2
<i>Telefoon- en internetdiensten</i>	4,6	2,3	0,1	0,4	0,6	-0,1	-0,1	-0,5		-0,1	-0,8	-0,8	-0,01	-0,02	4,5
NEIG en diensten	1,8	1,5	1,3	1,3	1,4	1,5	1,6	1,5		1,7	1,4	1,3	1,62	1,50	100,0
<i>Diensten</i>	2,2	1,9	1,6	1,6	1,6	1,8	2,0	1,7		1,8	1,7	1,7	1,21	1,06	61,2
<i>NEIG</i>	1,0	0,8	0,8	0,8	1,0	0,9	1,1	1,1		1,6	1,0	0,9	0,41	0,44	38,8

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

¹ Bijdrage tot de inflatie van de groep (in procentpunt), ² p.m. gewicht in de groep in 2019 (in %).

In cursief: gereguleerde diensten in België.

De productgroep NEIG en diensten wordt onderverdeeld in tien hoofdgroepen die op hun beurt bestaan uit een aantal categorieën. De analyse van deze hoofdgroepen en categorieën wordt beperkt tot deze waarvan de bijdrage tot de inflatie het grootst of het meest gewijzigd is en/of waarvan de inflatieniveaus het meest uitgesproken of het meest gewijzigd zijn.

Restaurants en hotels leverden de grootste bijdrage tot de inflatie voor NEIG en diensten. De inflatie voor deze hoofdgroep kwam in het derde kwartaal 2019 uit op 2,4 %, wat een vertraging is ten opzichte van het voorgaande kwartaal (2,9 % in het tweede kwartaal 2019). De consument betaalde in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 2,1 % meer voor een restaurant- of cafébezoek dan in dezelfde periode een jaar voordien. Dit is een lichte versnelling ten opzichte van het voorgaande kwartaal (2,0 %). De vertraging van het inflatiepeil voor deze hoofdgroep werd veroorzaakt door de vertraging van het prijsstijgingstempo voor accommodaties. De inflatie van deze subcategorie vertraagde van 10,2 % in het tweede kwartaal tot 3,9 % in het derde kwartaal 2019. Voornamelijk voor vakantiecentra, campings en jeugdhoeveboeren vertraagde de inflatie sterk.

In het derde kwartaal 2019 werd met 0,26 procentpunt de op één na grootste bijdrage tot de inflatie voor NEIG en diensten geleverd door de hoofdgroep vervoer exclusief energie. De inflatie voor deze hoofdgroep kwam in de beschouwde periode uit op 2,0 % (in vergelijking met 2,3 % in het voorgaande kwartaal). Binnen deze hoofdgroep leverden de subcategorieën aankoop van voertuigen en onderhoud en reparatie van privévoertuigen beide, met 0,10 procentpunt, de grootste bijdrage, mede door het grote gewicht. De aankoop van een voertuig werd op jaarbasis gemiddeld 1,7 % duurder (tegenover 1,8 % in het tweede kwartaal 2019). De inflatie voor onderhoud en reparatie van privévoertuigen kwam in het derde kwartaal uit op 2,8 % (ten opzichte van 2,7 % in het tweede kwartaal 2019).

De inflatie voor diverse goederen en diensten kwam in het derde kwartaal 2019 uit op 2,1 %, net als in het tweede kwartaal 2019. Verzekeringen hebben de grootste bijdrage geleverd tot de inflatie voor deze productgroep. Het prijsstijgingstempo voor verzekeringen bedroeg 2,7 % in het derde kwartaal 2019. Vooral voor verzekeringen betreffende de woning (4,3 %), verzekeringen betreffende reizen (5,8 %) en voor verzekeringen in verband met de gezondheid (6,1 %) was er een sterke inflatie in het derde kwartaal 2019. Wat betreft de woningverzekering worden de premies voor de brandverzekering geïndexeerd aan de hand van de ABEX-index⁵⁷. Deze index wordt jaarlijks in mei en november aangepast. In mei 2019 is deze met 1,2 % verhoogd (van 809 naar 819) en in november 2018 met 2,5 % (van 789 naar 809). Met betrekking tot de verzekeringen in verband met de gezondheid hebben verschillende mutualiteiten de regionale tariefverschillen, die historisch gegroeid zijn, geharmoniseerd in januari 2019. Onder andere deze harmonisatie heeft gemiddeld gezien geleid tot een verhoging van de tarieven voor mutualiteiten in verschillende regio's.

Het prijsstijgingstempo voor de hoofdgroep recreatie en cultuur vertraagde van 2,3 % in het tweede kwartaal 2019 tot 1,7 % in het derde kwartaal 2019. De vertraging van deze inflatie is grotendeels te wijten aan de vertraging van het prijsstijgingspeil voor pakketreizen. In het derde kwartaal 2019 kwam de inflatie voor deze subcategorie uit op 1,7 % tegenover 2,5 % in het tweede kwartaal 2019. Voor boeken, kranten en tijdschriften diende de consument in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 4,6 % meer te betalen dan in dezelfde periode een jaar voordien (tegenover 5,3 % in het tweede kwartaal 2019). Kranten waren in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 14,6 % duurder dan een jaar voordien. Ook in 2016, 2017 en 2018 was de inflatie voor kranten hoog en kwam deze telkens boven 5 % uit⁵⁸.

De inflatie voor kleding en schoenen kwam in het derde kwartaal 2019 uit op 1,3 %. Tijdens de zomersolden in juli 2019 werd voor kleding merkbaar lagere kortingen gegeven dan in juli 2018 (tijdens de zomersolden van 2019 bedroegen de

⁵⁷ De Abex-index geeft de evolutie weer van de kostprijs voor de bouw van gebouwen en privéwoningen.

⁵⁸ In 2018 heeft de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) een studie gepubliceerd waarin onder andere wordt aangetoond dat de omzet van kranten en ook tijdschriften onder druk is komen te staan onder andere door de digitale transformatie. Volgens deze studie is voornamelijk de losse verkoop van kranten de afgelopen jaren sterk achteruit gegaan, terwijl de verkoop van digitale abonnementen deze daling niet heeft kunnen compenseren. Deze daling van verkoop heeft uiteraard geleid tot een daling van de omzet. Ook de toegenomen inkomsten uit digitale reclame voor kranten kunnen het verlies van reclame-inkomsten uit papieren kranten niet compenseren. Zie: <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/603/concessies-voor-de-dienst-van-algemeen-economisch-belang-daeb-en-mogelijke-toekomstige-oplossingen-voor-de-daeb>.

kortingen gemiddeld 20,3 %, tegenover gemiddeld 22,7 % tijdens de zomersolden van 2018). De inflatie voor kleding kwam uit op 4,5 % in juli daar waar deze bij gelijke kortingen zou uitgekomen zijn op 0,4 %. Voor schoenen daarentegen werden hogere kortingen gegeven. In juli 2019 kwam de inflatie voor schoenen uit op -0,8 % op jaarbasis. Daar waar deze met dezelfde kortingen van juli 2018 zou uitgekomen zijn op 0,3 %.

Voor communicatie diende de consument in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 0,2 % minder te betalen op jaarbasis (0,2 % in het tweede kwartaal). De inflatie voor postdiensten kwam in het derde kwartaal 2019 uit op gemiddeld 12,5 %. Op 1 januari 2019 heeft Bpost opnieuw de tarieven voor de postzegel verhoogd. De prior-zegel werd opnieuw ingevoerd en kost vanaf januari 1,00 euro bij enkelvoudige verkoop. De non-prior-zegel is opgetrokken van 0,87 euro naar 0,95 euro bij enkelvoudige verkoop. Bij aankoop van 10 stuks kost de non-prior zegel 0,92 euro per stuk en de prior-zegel 0,97 euro per stuk. Telefoon- en internetdiensten⁵⁹ werden in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 0,5 % goedkoper op jaarbasis. De prijzen voor bundels, dewelke goed zijn voor tweederde van het gewicht van telefoon- en internetdiensten, zijn gemiddeld op jaarbasis onveranderd gebleven (0,0 % in het eerste, tweede en derde kwartaal 2019). Mobiele telefoondiensten waren in het derde kwartaal gemiddeld 4,0 % goedkoper in vergelijking met dezelfde periode een jaar voordien. Deze daling is onder andere het gevolg van de nieuwe Europese wetgeving die een maximum oplegt aan de tarieven voor het bellen (€0.19/minuut) en sms-en (€0.06/sms) van België naar het buitenland. Deze wetgeving is van kracht sinds 15 mei 2019.

⁵⁹ Om de concurrentie op de markten voor breedbandinternet en omroep te versterken, hebben het BIPT, de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel, de Medienrat en de Vlaamse Regulator voor de Media begin juli 2019 een aantal ontwerpbesluiten gepubliceerd die nieuwe maandelijkse wholesaletarieven voorstellen voor de toegang tot de netwerken van de kabeloperatoren Telenet, Brutélé en Nethys. Deze ontwerpbesluiten hebben tot doel er voor te zorgen dat alternatieve operatoren een billijk tarief betalen voor het gebruik van de netwerken. De belanghebbenden kregen tot 6 september 2019 de tijd om hun opmerkingen over deze ontwerpbesluiten mee te delen. De tarieven die in de ontwerpbesluiten zijn voorgesteld, kunnen worden aangepast na de opmerkingen van de belanghebbende partijen. De tarieven die uiteindelijk opgelegd zullen worden, zullen tegen eind 2019 worden vastgesteld. Voor de glasvezelmarkt (met onder meer Proximus als operator) zou het BIPT in de loop van dit jaar gelijkaardige ontwerpbesluiten publiceren. Deze initiatieven van het BIPT en de mediaregulators moeten er tevens voor zorgen dat de mobiliteit van de Belgische gebruikers op de telecommunicatiemarkt toeneemt.

IV.2 Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten in de voornaamste buurlanden

De inflatie voor de niet-energetische industriële goederen (NEIG) en diensten in de buurlanden vertraagde in het derde kwartaal 2019 en kwam uit op gemiddeld 0,9 % (1,1 % in het tweede kwartaal 2019). In Duitsland vertraagde de inflatie naar 0,9 % (tegenover 1,5 % in het tweede kwartaal 2019) terwijl deze in Frankrijk en Nederland versnelde naar respectievelijk 0,7 % en 2,2 % (tegenover respectievelijk 0,5 % en 1,7 % in het tweede kwartaal 2019)⁶⁰. In de buurlanden droeg de inflatie voor de NEIG en diensten in het derde kwartaal 2019 0,69 procentpunt bij tot de totale inflatie van gemiddeld 1,3 % in de buurlanden. In België leverden de NEIG en diensten 1,03 procentpunt bij tot de totale inflatie van 0,9 % in het derde kwartaal 2019.

De NEIG en diensten droegen in het derde kwartaal 2019 0,34 procentpunt bij tot het verschil in totale inflatie met de buurlanden ten nadele van België (0,29 procentpunt in het vorige kwartaal), waarmee dit de enige categorie is die een bijdrage ten nadele van België heeft geleverd.

Net zoals in België, nam de inflatie voor de diensten af in de buurlanden in het derde kwartaal 2019. De diensteninflatie vertraagde tot gemiddeld 1,2 % (1,5 % in het tweede kwartaal). In Nederland en Frankrijk steeg de inflatie voor de diensten naar respectievelijk 3,2 % en 1,3 % (respectievelijk 3,0 % en 1,0 % in het vorige kwartaal) terwijl deze in Duitsland afnam tot 0,8 % (tegenover 1,6 % in het voorgaande kwartaal, door pakketreizen). Ter herinnering: in België is de diensteninflatie vertraagd tot 1,7 % (2,0 % in het tweede kwartaal). In het derde kwartaal 2019 hebben de diensten 0,16 procentpunt bijgedragen tot het verschil in totale inflatie met de buurlanden ten nadele van België.

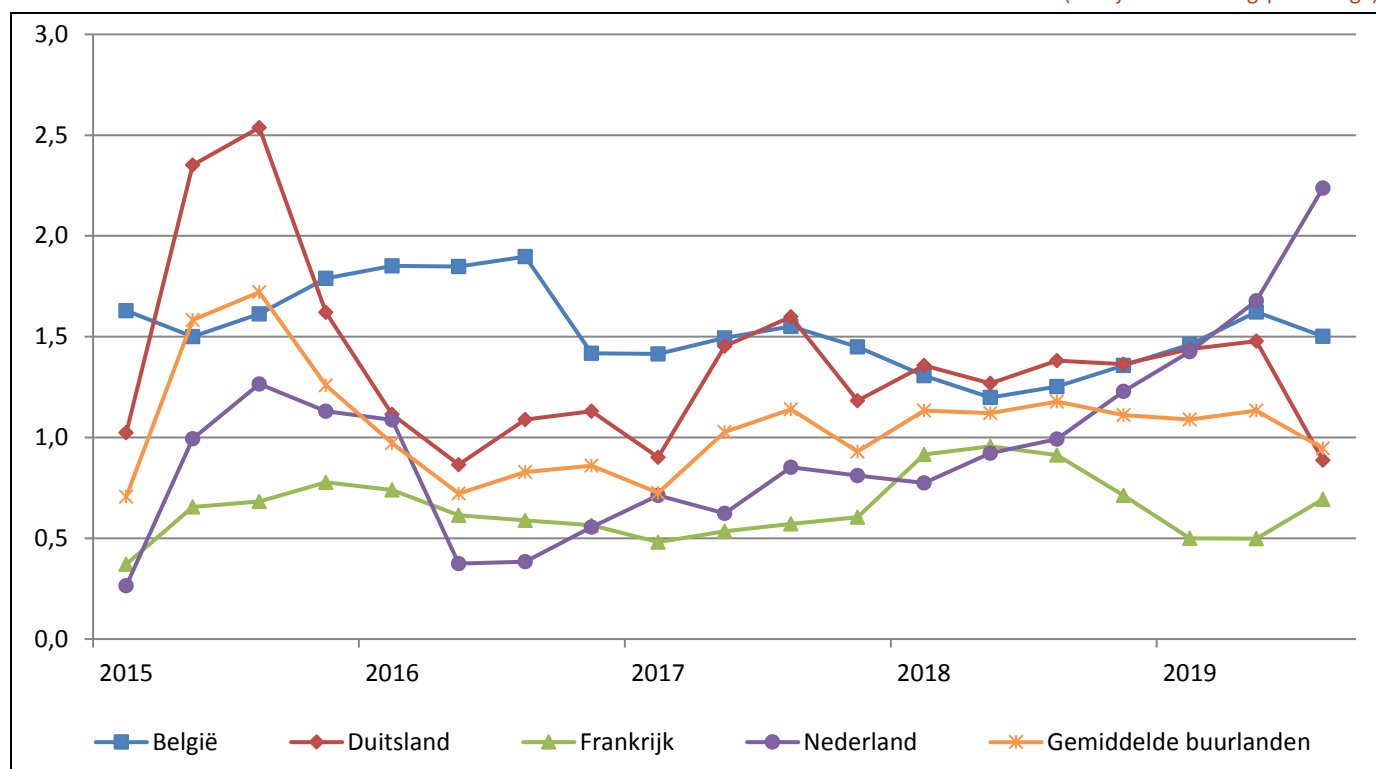
De inflatie van de NEIG in de buurlanden bleef stabiel in het derde kwartaal 2019, wat ook in België het geval was. In de buurlanden kwam ze uit op 0,5 %. De versnelling van de inflatie in Nederland (van -0,3 % in het tweede kwartaal naar 0,9 % in het derde kwartaal 2019) werd gecompenseerd door een daling van de inflatie in Frankrijk en Duitsland (van respectievelijk -0,3 % en 1,3 % in het tweede kwartaal naar respectievelijk -0,5 % en 1,2 % in het derde kwartaal 2019). Ter herinnering: in België is het prijsstijgingstempo voor de NEIG ongewijzigd gebleven op 1,1 %. In het derde kwartaal 2019 hebben de NEIG, net als de diensten, 0,16 procentpunt bijgedragen tot het verschil in totale inflatie met de buurlanden ten nadele van België⁶¹.

⁶⁰ Bij het GICP met constante belastingvoet zou de inflatie voor de niet-energetische industriële goederen en diensten in het derde kwartaal 2019 in België, Duitsland en Frankrijk identiek geweest zijn aan de reële inflatie. In Nederland zou de niet-energetische industriële goederen en diensteninflatie bij constante belastingvoet uitgekomen zijn op 1,5 % (tegenover 2,2 % nu). Op 1 januari 2019 werd in Nederland het verlaagde belastingtarief opgetrokken van 6 % naar 9 %.

⁶¹ In bijlage 3 zijn de grafieken opgenomen betreffende de kwartaalevolutie van de consumptieprijsen voor enerzijds de diensten in België en de voornaamste buurlanden en anderzijds de niet-energetische industriële goederen in België en de voornaamste buurlanden.

Grafiek 12. Kwartaaletevolutie van de consumptieprijsen voor niet-energetische industriële goederen en diensten in België en in de voornaamste buurlanden

(Jaarlijks veranderingspercentage)

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Voor de NEIG en diensten is het inflatieverschil tussen België en de buurlanden in het derde kwartaal 2019 verder opgelopen tot 0,56 procentpunt ten nadele van België (0,49 procentpunt in het vorige kwartaal). Met 0,44 procentpunt heeft de productgroep recreatie en cultuur ruimschoots de grootste bijdrage geleverd tot dit inflatieverschil ten nadele van België. In België kwam het prijsstijgingstempo voor deze hoofdgroep uit op 1,7 %, terwijl deze in de buurlanden een negatieve inflatie van gemiddeld 1,1 % liet optekenen (1,6 % in Nederland, 0,4 % in Frankrijk en -2,1 % in Duitsland). Binnen deze hoofdgroep heeft voornamelijk de categorie pakketreizen sterk bijgedragen tot het inflatieverschil ten nadele van België (0,32 procentpunt). De inflatie voor pakketreizen kwam in België in het derde kwartaal 2019 uit op 1,7 %, terwijl deze gemiddeld in de buurlanden uitkwam op 0,4 %. Daarnaast leverden ook gezondheid (met 0,08 procentpunt en met verpleging in een ziekenhuis als categorie met het grootste bijdrage) en communicatie (met 0,06 procentpunt en met telefoon- en internetdiensten als categorie met het grootste gewicht) een belangrijke bijdrage tot dit inflatieverschil ten nadele van België. De inflatie voor verpleging in een ziekenhuis kwam in België in het derde kwartaal 2019 uit op 1,8 % tegenover 2,0 % gemiddeld in de buurlanden. In België heeft deze categorie echter een significant groter gewicht dan in de buurlanden⁶². De inflatie voor telefoon- en internetdiensten kwam in het derde kwartaal 2019 in België uit op -0,5 % tegenover -0,9 % gemiddeld in de buurlanden. In Frankrijk kwam de inflatie voor deze categorie uit op -1,1 % (door de prijsdaling voor internetdiensten en mobiele telefonie) en in Nederland op -1,6 % (door de prijsdaling op jaarbasis voor mobiele telefonie). In Duitsland diende de consument voor deze diensten in het derde kwartaal 2019 gemiddeld 0,9 % minder te betalen dan in dezelfde periode een jaar voordien, voornamelijk door een prijsdaling voor mobiele telefonie.

De grootste bijdrage tot het inflatieverschil met de buurlanden voor de NEIG en diensten ten voordele van België werd geleverd door huisvesting exclusief energie (0,10 procentpunt). In België kwam de inflatie voor deze hoofdgroep uit op

⁶² Het gewicht van deze categorie in 2019 komt uit op 4,4 % in België, tegenover 0,76 % in Duitsland en 0,19 % in Frankrijk. In Nederland heeft deze categorie geen gewicht omdat sinds januari 2006 een nieuwe zorgwet van kracht is waarbij elke ingezetene in Nederland verplicht is een basiszorgverzekering te nemen. Deze dekt onder andere de kosten voor een ziekenhuis, waardoor de verzekerde geen eigen bijdrage dient te betalen.

1,3 tegenover een inflatie van gemiddeld 1,5 % in de buurlanden. In Nederland bedroeg de inflatie voor deze hoofdgroep 2,6 %, in Duitsland 1,6 % en in Frankrijk 1,1 %.

Tabel 10. Inflatie voor niet-energetische industriële goederen en diensten en voornaamste categorieën in België en in de voornaamste buurlanden in het derde kwartaal 2019

(Jaarlijks veranderingspercentage, tenzij anders vermeld)

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht in 2019 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Restaurants, cafés en hotels	2,4	2,5	3,0	1,3	5,4	11,7	10,0
Cateringdiensten	2,1	2,3	2,8	1,3	4,7	10,4	7,8
Accommodatie	3,9	3,3	4,0	1,1	3,2	1,3	2,2
Vervoer exclusief energie	2,0	0,7	2,4	1,2	3,6	12,9	16,3
Aankoop van voertuigen	1,7	1,1	2,0	0,0	0,5	6,1	5,9
Onderhoud van privé-voertuigen	2,8	3,8	4,8	3,0	4,3	3,6	3,4
Vervoersdiensten	2,0	2,5	2,5	1,0	6,9	2,1	3,9
Overige diensten in verband met privé-voertuigen	3,1	1,2	1,2	1,0	2,9	0,4	2,1
Smeermiddelen	0,7	-0,1	2,8	-0,8	0,0	0,0	0,1
Onderdelen van privé-voertuigen	0,0	0,8	0,7	1,3	-0,8	0,7	0,9
Diverse goederen en diensten	2,1	1,7	2,4	1,1	1,5	12,2	13,9
Verzekeringen	2,7	2,2	1,8	2,0	4,8	3,5	4,0
Persoonlijke verzorging	1,8	1,3	1,6	0,4	3,1	4,0	4,0
Sociale bescherming	1,9	2,4	5,3	1,5	-9,0 ⁶³	2,9	2,8
Artikelen voor persoonlijk gebruik n.e.g.	2,4	0,4	0,9	0,3	-0,9	0,8	1,2
Overige diensten n.e.g.	1,0	1,8	2,1	1,1	3,6	0,9	1,4
Financiële diensten n.e.g.	3,2	1,7	2,8	0,2	3,0	0,1	0,6
Recreatie en cultuur	1,7	-1,1	-2,1	0,4	1,6	12,8	14,2
Kranten, boeken en schrijfwaren	4,6	2,8	3,1	2,0	4,6	1,8	2,2
Pakketreizen ⁶⁴	1,7	0,4	0,4	-1,1	4,1	2,0	2,3
Culturele diensten	3,6	1,5	0,7	3,0	2,6	2,1	2,2
Overige artikelen voor recreatie, tuinen en huisdieren	1,3	0,8	1,6	-0,3	1,4	3,3	3,5
Diensten voor recreatie en sport	2,1	1,5	-0,4	2,3	4,6	1,5	1,6
Grote duurzame goederen voor recreatie buitenshuis	0,1	0,6	0,9	0,0	-1,3	0,2	0,6
Audio, video, foto, film en gegevensverwerkende apparatuur	-2,0	-3,9	-4,2	-3,8	-3,2	1,9	2,0
Huisvesting exclusief energie	1,3	1,5	1,6	1,1	2,6	14,6	18,6
Werkelijke woninghuur	1,0	1,4	1,4	1,1	2,6	9,1	12,6
Onderhoud en reparatie van de woning	2,3	2,7	3,7	1,9	-0,6	2,4	2,1
Watervoorziening en diverse diensten in verband met de woning	1,2	1,3	1,5	0,2	3,8	3,0	3,9

⁶³ Sinds 1 januari 2019 is de eigen bijdrage voor het gebruik van voorzieningen uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en bedraagt 17,50 euro per vier weken, ongeacht het inkomen of de draagkracht. De Wmo heeft als doel om mensen zo lang mogelijk thuis te laten wonen en zelfstandig deel te laten nemen aan de samenleving. Om dit te bewerkstelligen kan de hulpbehoevende burger voorzieningen aanvragen, zoals huishoudelijke hulp, een boodschappendienst, een traplift of een scootmobiel.

⁶⁴ Duitsland hanteert sedert januari 2019 een nieuwe methode voor de berekening van de HICP voor pakketreizen. Terwijl de vroegere methodiek seizoensgewichten gebruikte voor de prijsindex, verschillende gewichten op verschillende tijdstippen gedurende het jaar (winter- versus zomervakanties), gaat de nieuwe methode uit van jaarlijkse gewichten die constant gehouden worden gedurende het hele jaar. Dit betekent dat de prijsindex voor dergelijke reizen niet langer beïnvloed wordt door de switch van seizoen-gewichten aan het begin en einde van het seizoen. Het gebruik van vaste, constante gewichten houdt wel in dat, voor periodes die buiten het seizoen vallen wanneer de prijzen voor seizoenreizen niet waarneembaar zijn, de (ontbrekende) prijsveranderingen moeten worden geschat. Dit is mogelijk doordat de nieuwe methode ook rekening houdt met reizen die het ganse jaar door ondernomen kunnen worden en prijswaarnemingen dus het hele jaar door mogelijk zijn. De methodologische wijziging heeft geleid tot een meer uitgesproken seizoenprofiel in de prijsindex voor pakketreizen in Duitsland. Ze heeft eveneens geleid tot revisies in de overeenkomstige hogere aggregaten, inclusief de totale inflatie en inflaties van de speciale aggregaten zowel voor Duitsland, de eurozone als voor de Europese unie teruggaand tot en met januari 2015.

	België	Gemiddelde buurlanden	Duitsland	Frankrijk	Nederland	Gewicht in 2019 (in %)	
						België	Gemiddelde buurlanden
Gezondheid	1,0	0,6	1,0	-0,4	2,6	11,9	6,4
Diensten van ziekenhuizen	1,8	2,0	2,3	0,4	0,0	6,4	0,7
Extramurale gezondheidszorg	0,4	1,0	0,7	0,9	2,6	2,3	3,1
Medische producten en toestellen	-0,1	-0,2	0,7	-2,0	2,5	3,1	2,7
Kleding en schoenen	1,3	1,6	2,5	-0,7	3,2	7,7	7,3
Kleding en kledingstoffen	1,6	1,8	2,9	-1,0	3,7	6,6	5,8
Schoenen	-0,2	0,9	1,0	0,7	-0,2	1,2	1,5
Stoffering, huishoudelijke apparaten en dagelijks onderhoud van de woning	0,8	0,7	0,8	0,2	1,6	10,8	8,1
Meubelen en stoffering, vloerbedekking	1,4	0,9	1,2	0,2	1,2	3,6	2,9
Huishoudtextiel	2,3	2,1	2,4	1,7	1,9	0,9	0,6
Goederen en diensten voor het dagelijks onderhoud van de woning	0,2	1,2	0,9	1,0	2,5	3,1	1,6
Gereedschappen voor huis en tuin	0,5	-0,6	-0,5	-0,5	-2,0	0,9	0,9
Glas, servies en huishoudelijke artikelen	0,6	0,9	0,5	1,3	1,1	0,8	0,8
Huishoudelijke apparaten	-0,1	-0,3	0,1	-1,9	4,4	1,4	1,4
Onderwijs	1,3	-0,6	-1,2	2,4	-2,2	0,7	1,0
Communicatie	-0,2	-1,6	-0,8	-2,0	-5,6	4,8	4,0
Post- en pakketdiensten	12,5	6,3	6,6	6,6	2,3	0,1	0,3
Telefoonapparatuur	-2,5	-10,2	-4,8	-9,5	-23,7	0,2	0,5
Telefoon- en internetdiensten	-0,5	-0,9	-0,9	-1,1	-1,6	4,5	3,2
NEIG en diensten	1,5	0,9	0,9	0,7	2,2	100,0	100,0
<i>Diensten</i>	1,7	1,2	0,8	1,3	3,2	61,2	63,1
<i>NEIG</i>	1,1	0,5	1,2	-0,5	0,9	38,8	36,9
NEIG en diensten (bij ongewijzigde indirecte belastingen)	1,5	0,9	0,9	0,7	1,5	100,00	100,00
<i>NEIG (bij ongewijzigde indirecte belastingen)</i>	1,1	0,5	1,2	-0,5	0,5	100,00	100,00
<i>Diensten (bij ongewijzigde indirecte belastingen)</i>	1,7	1,1	0,8	1,3	2,2	100,00	100,00

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

V. Analyse van de suikerkolom in België in de periode na de liberalisering van de Europese markt

In 2016 werd door het Prijzenobservatorium een marktanalyse uitgevoerd van de suikerkolom op basis van suikerbieten⁶⁵. Sinds 1968 is de Belgische suikermarkt zeer sterk beïnvloed door de gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor suiker in de Europese Unie, met als voornaamste beleidsinstrumenten de productiequota, de gewaarborgde minimumprijs voor suikerbieten, de referentieprijs voor suiker, de uitvoerbeperkingen en de invoerbarrières. De markt werd op 1 oktober 2017 volledig geliberaliseerd, waarbij de productiequota, de referentiedrempel voor de suikerprijs, de minimumprijs voor suikerbieten en de uitvoerbeperkingen werden opgeheven.

Doelstelling van deze studie is, om de toestand van de suikerkolom in België weer te geven in de periode na de liberalisering van de markt. De analyse begint met een beknopte stand van zaken van de suikersector in de voorbije jaren, zowel in Europa als wereldwijd. Vervolgens wordt de recente evolutie inzake productie en prijs van suikerbieten geanalyseerd, alsook de economische en financiële situatie van de suikerbietentelers in België. Voorts zal de weerslag van de liberalisering op de structuur en rendabiliteit van de suikerindustrie in België worden besproken. Het vierde deel gaat over de buitenlandse handel en het laatste deel vergelijkt de evolutie van de producentenprijs voor suiker met het verloop van de consumentenprijs voor bepaalde specifieke producten.

De statistische gegevensverzameling voor de analyse werd eind september 2019 afgesloten.

Aangaande de terminologie dient nogmaals te worden gewezen op het onderscheid tussen ruwe suiker en witte suiker. Suiker uit suikerbieten is na afloop van het productieproces van nature wit, terwijl rietsuiker een roodbruine tint heeft (ruwe suiker). Ruwe rietsuiker kan echter door middel van een raffinageproces worden omgezet in witte suiker. Het overgrote deel van de wereldwijd geproduceerde suiker wordt gewonnen uit suikerriet (ongeveer 80 % van de wereldproductie). Alleen in enkele gebieden op de wereld wordt suiker gemaakt uit suikerbieten. Deze bietensuiker is ongeveer voor de helft afkomstig uit de Europese Unie, en voor een kleiner deel uit Rusland, de Verenigde Staten, Turkije en Oekraïne.

De vervaardigde suiker is grotendeels bestemd voor de voedingsnijverheid en voor de productie van dranken. Verder wordt suiker ook afgezet als rechtstreeks consumptieproduct (via de groot- en kleinhandel). Buiten de voedingssector wordt suiker voornamelijk gebruikt voor de aanmaak van bio-ethanol, waarvan de markt momenteel in volle uitbreiding is, en in mindere mate voor de productie van alcohol, farmaceutische producten en chemicaliën.

V.1 Wereldmarkt en Europese markt voor suiker

Volgens de landbouwvooruitzichten van de OESO en van de FAO voor 2019-2028 werd de wereldproductie van suiker in 2018 geschat op 178,7 miljoen ton (zie grafiek 1), met andere woorden een stijging met 5,3 % ten opzichte van de wereldproductie in 2016, het jaar vóór de afschaffing van de quota (ter vergelijking in de periode 2001 – 2018 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei 0,8 %). In 2019 bedraagt de geschatte productie 179,7 miljoen ton, zijnde +0,5 % tegenover 2018⁶⁶. Ook de wereldwijde suikerconsumptie kende een opwaartse trend, zij het minder uitgesproken dan de wereldwijde suikerproductie, met name +3,8 % tussen 2016 en 2018⁶⁷. In 2018 bleef de suikerconsumptie lager dan de

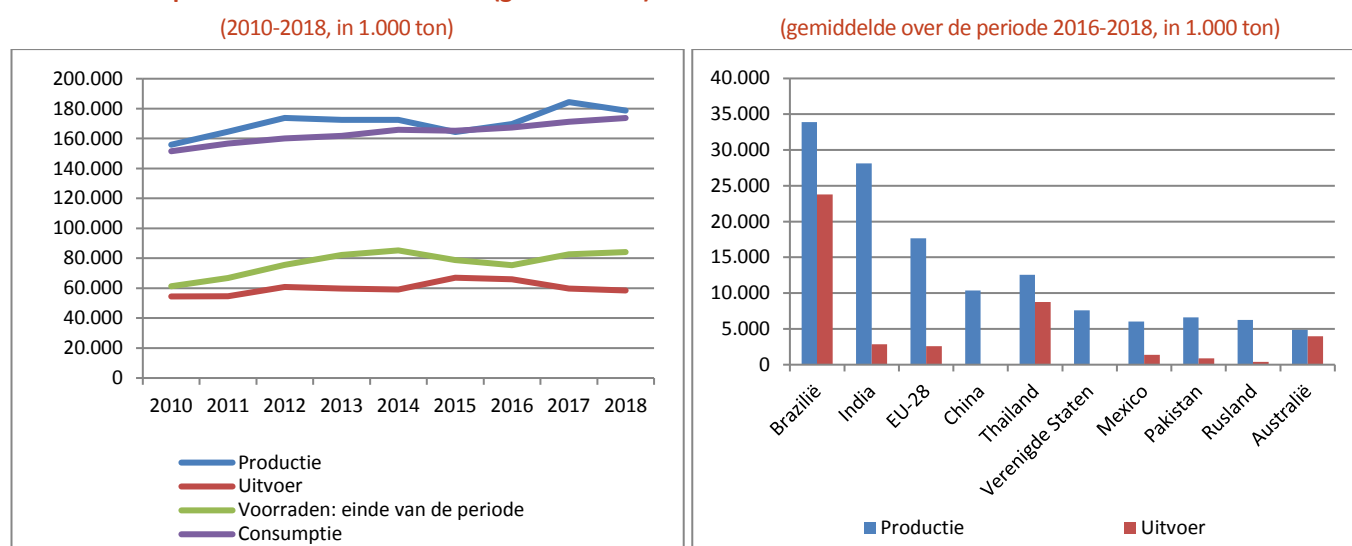
⁶⁵ Zie studie van het Prijzenobservatorium: Marktonderzoek in de suikersector – september 2016, <https://economie.fgov.be/fr/publications/analyse-du-marche-dans-la>

⁶⁶ Deze lichte productiestijging valt onder meer te verklaren door de gunstige weersomstandigheden in India en in Thailand tijdens de campagne 2017, de gestegen productie in China en de afschaffing van de productiequota in de Europese Unie.

⁶⁷ Het besef van de schadelijke gevolgen van overmatige suikerconsumptie op de gezondheid maakt dat het verbruik per inwoner in de ontwikkelde landen en in bepaalde ontwikkelingslanden (Brazilië, Egypte, Mexico, Paraguay, Zuid-Afrika, Turkije) stabiel blijft. Het stijgende suikerverbruik wereldwijd is te verklaren door de toenemende consumptie in landen waar het verbruik momenteel nog laag ligt, inz. Azië en Afrika. Zie Landbouwvooruitzichten van de OESO en van de FAO 2019-2028. http://www.fao.org/3/CA4076FR/CA4076FR_chapitre5_Sucre.pdf

wereldwijde suikerproductie. De suikervoorraden bereikten 84,1 miljoen ton in 2018, wat een toename is van 11,5 % in dezelfde periode.

Grafiek 13. Wereldwijde productie, consumptie, voorraden en uitvoer van (ruwe en geraffineerde) suiker (grafiek links) en voornaamste suikerproducenten met hun uitvoer (grafiek rechts)

Bronnen: OESO- FAO Stats.

In de afgelopen jaren, met name tussen 2016 en 2018, was Brazilië nog steeds grootste wereldwijde suikerproducent (met gemiddeld 19,1 % van de wereldproductie), gevolgd door India (15,8 %) en de Europese Unie (10,0 %). Volgens de FAO zou de Europese Unie in de komende jaren haar plaats van derde grootste producent wereldwijd behouden, niet-tegenstaande een verminderde productie als gevolg van dalende rendementen van suikerbieten⁶⁸. Daarnaast wordt verwacht dat de suikerteelt, voornamelijk dan van suikerriet, zich in vele gebieden van de wereld verder zal ontwikkelen doordat de rendementen hoger liggen dan bij andere teelten en door de steunmaatregelen ten gunste van de ethanolproductie uit suiker.

Wat betreft de huidige stand van de Europese suikermarkt blijkt dat het suikerverbruik tussen 2016 en 2018 met 4,7 % is toegenomen tot ongeveer 17 miljoen ton. De intra-Europese suikerproductie bereikte in 2017 als gevolg van de opheffing van de productiequota een hoogtepunt (+26,7 %), doch liet daarna in 2018 een forse daling optekenen (-17,0 %), voornamelijk wegens slechte weersomstandigheden⁶⁹. De suikerproductie is daardoor met 5,2 % gestegen in de onderzochte periode. Daarbij lag de productie in Europa de voorbije jaren gemiddeld 5,4 % hoger dan de intra-Europese consumptie.

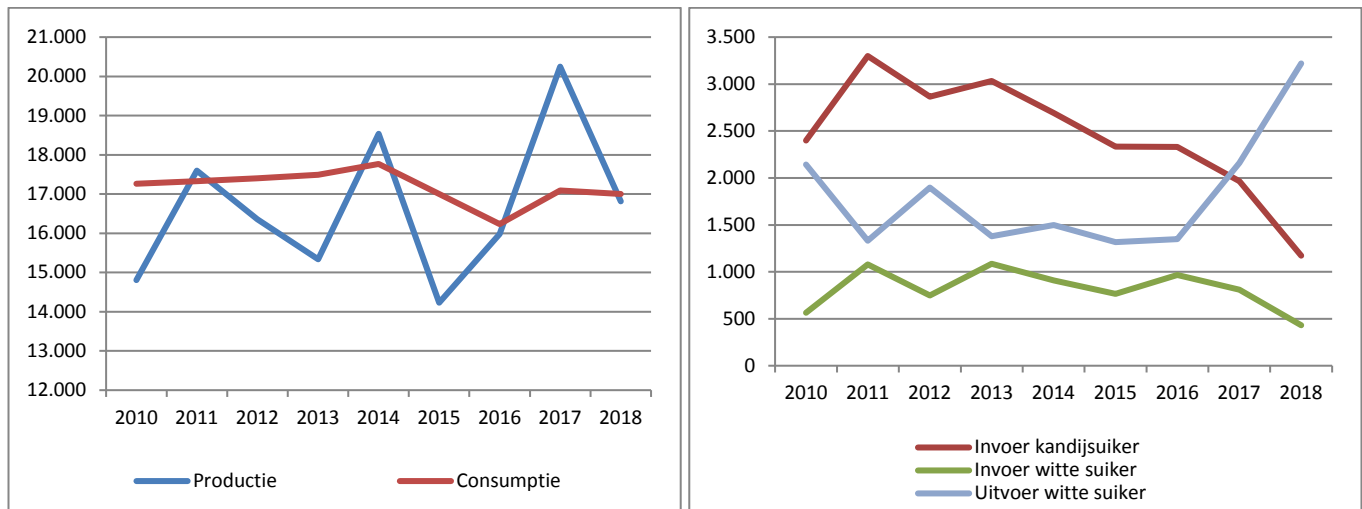
Merk hierbij op dat in de beschouwde periode het aandeel van de Belgische suikerproductie in de totale Europese productie is opgelopen tot gemiddeld ongeveer 4,5 %.

⁶⁸ Het gebruik van bepaalde neonicotinoïden (Dit zijn toxische producten die als insecticiden worden ingezet) is sinds 1 januari 2019 verboden. Dit verbod zal een rendementsdaling van suikerbieten teweegbrengen gedurende een aantal jaren, in afwachting dat men op nieuwe praktijken zal zijn overgeschakeld.

⁶⁹ OCDE-FAO Stats.

Grafiek 14. Suikerproductie en -consumptie binnen de Europese Unie (grafiek links) en de uitvoer en invoer van suiker door de Europese Unie ten aanzien van de rest van de wereld (grafiek rechts)

(2010-2018, in 1.000 ton)

Bronnen: FAO stat, ComExt (Eurostat).

De liberalisering van de Europese suikermarkt had ook een weerslag op de buitenlandse positie van de Europese Unie. De handelsbalans viel immers van 2010 tot en met 2017 negatief uit. Met de liberalisering van de suikermarkt en de daaruit voortvloeiende productiestijging is de uitvoer uit de Europese Unie sterk toegenomen (+48,8 % tussen 2017 en 2018) terwijl de invoer in vergelijkbare mate achteruitliep (-41,7 %). Hierdoor werd de handelsbalans in 2018 terug positief en werd de Europese Unie een netto-uitvoerder van suiker (zie grafiek 2)⁷⁰.

De wereldprijzen voor suiker (wit en ruw)⁷¹ worden beïnvloed door het verschil tussen vraag en aanbod.

Zoals hierboven vermeld is de wereldproductie (Europese productie inbegrepen) de laatste jaren sterker gestegen dan de wereldconsumptie. De hierdoor ontstane overschotten drukten reeds vanaf oktober 2017 op de wereldprijzen voor suiker, en tegelijk ook op de Europese verkoopprijzen. Vanwege hun omvang wordt verwacht dat deze overschotten de wereldprijzen voor suiker verder naar beneden zullen drukken.

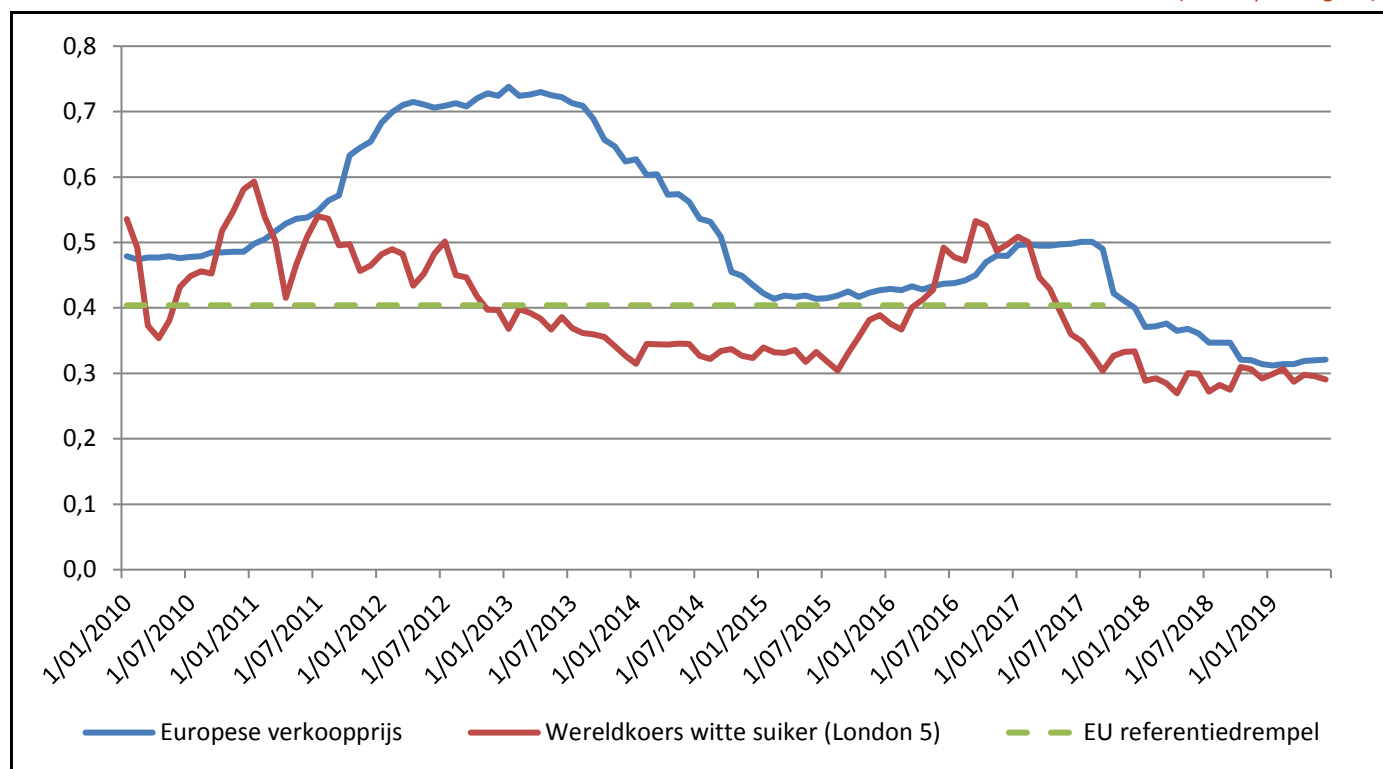
Sinds de liberalisering van de Europese suikermarkt is het verschil tussen de wereldprijs voor witte suiker (London n°5) en de verkoopprijs op de Europese markt (zie grafiek 3) drastisch verkleind. Immers vanaf oktober 2017 is de verkoopprijs voor suiker op de Europese markt met 13,9 % gekrompen in vergelijking met de voorgaande maand. In januari 2019 is de prijs zelfs met 36,3 % gedaald ten opzichte van september 2017 en bereikte daarmee zijn laagste peil ooit. Het verschil tussen de wereldprijs voor witte suiker en de verkoopprijs op de Europese markt bedroeg daardoor 4,4 %. Tussen januari en juni 2019 ging de Europese verkoopprijs terug lichtjes in stijgende lijn (+2,9 %), terwijl de wereldprijs verder daalde (-2,7 %).

⁷⁰ Het akkoord tussen de EU en Mercosur (Brazilië, Argentinië, Paraguay en Uruguay) kan een impact hebben op de EU-handelsbalans. In dit stadium geldt er een principiële akkoord, dat op 2/07/2019 door de EC werd gepubliceerd. Wat suiker betreft bepaalt het akkoord dat bovenop de aan Brazilië reeds toegestane suikerquota met verlaagd tarief nog eens 180.000 ton mag worden ingevoerd onder nultarief. Voorts zou een nieuw quota van 10.000 ton worden toegestaan aan Paraguay. Bovendien zou voor ethanol een nultarief of een verlaagd tarief worden toegestaan voor een totale hoeveelheid van 650.000 ton, wat overeenkomt met 1,3 miljoen ton suiker. Alles samen zou het dus gaan om het equivalent van 1,5 miljoen ton suiker dat aan nultarief of verlaagd tarief zou mogen worden ingevoerd, wat gelijk staat met 8 % van de Europese suikerproductie.

⁷¹ Er bestaan wereldwijd twee beurzen voor suiker: in Londen voor witte suiker (London n°5) en in New-York voor ruwe suiker (New-York n°11). De wereldprijs voor witte suiker en voor ruwe suiker zijn sterk aan elkaar gecorreleerd.

Grafiek 15. Europese prijs en wereldprijs voor witte suiker

(in euro per kilogram)

Bronnen: investing.com, Europese Commissie.

De productievoorspellingen stellen voor de campagne 2018-2019 (die start in oktober en eindigt in september het jaar daarop) in de grote productielanden zoals onder meer India, Thailand en de Europese Unie een productiedaling in het vooruitzicht (voornamelijk vanwege slechte weersomstandigheden), terwijl de consumptie vooral dankzij de ontwikkelingslanden verder zou toenemen. Hierdoor zouden de suikerprijzen opnieuw opwaarts gericht worden, echter blijven de voorraden op dit ogenblik nog aanzienlijk.

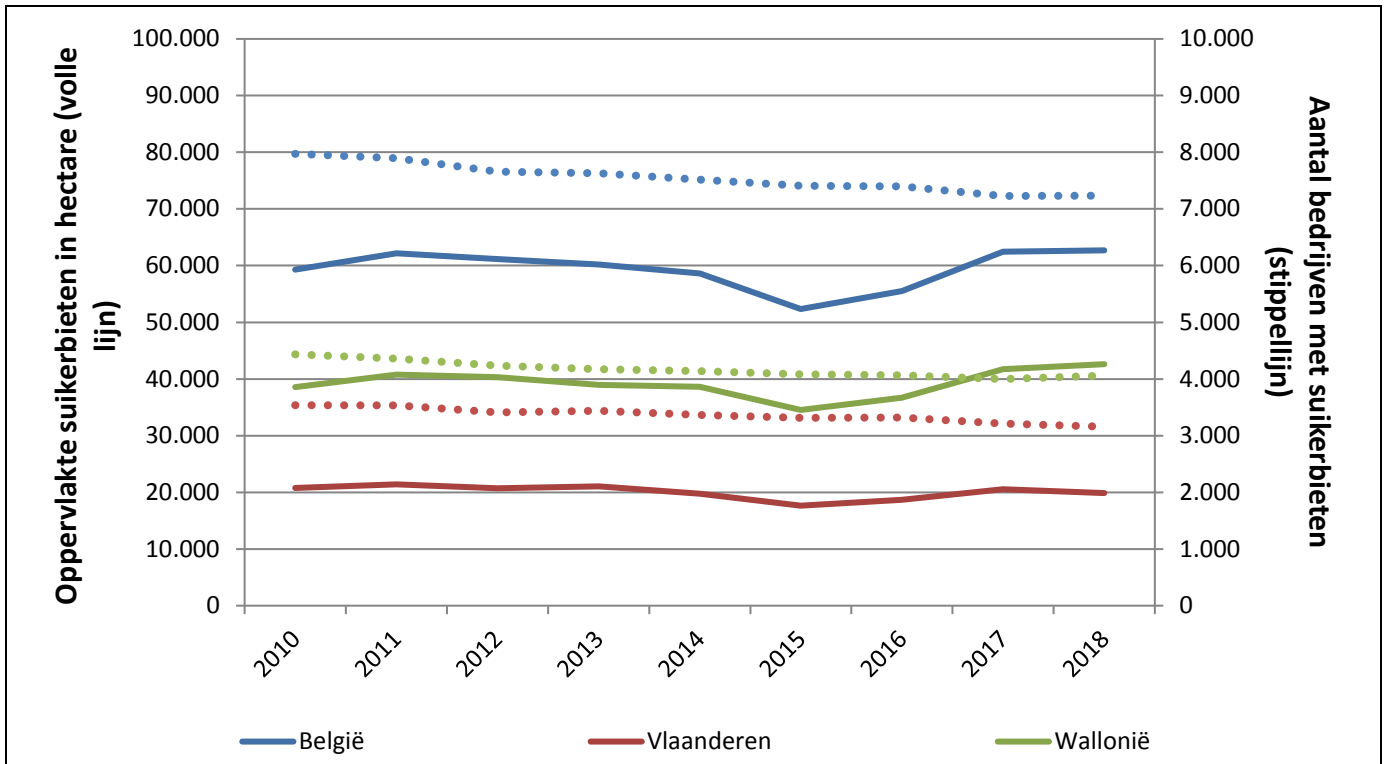
V.2 De suikerbietenteelt in België

V.2.1 Evolutie van de suikerbietenproductie⁷²

De daling van het aantal suikerbietentelers, reeds verschillende jaren merkbaar, werd voortgezet na de opheffing van de quota voor suiker in Europa en de daardoor veroorzaakte forse daling van de Europese suikerprijzen. In ons land is hun aantal teruggelopen van 7.398 in 2016 tot 7.236 in 2018, zijnde een daling van 2,2 %. Het betreft voornamelijk telers werkzaam in het Vlaams Gewest (-4,9 %); in het Waals Gewest bleef het aantal producenten stabiel (-0,1 %). De oppervlakte beplant met suikerbieten is in België in dezelfde periode met 12,9 % uitgebreid, voornamelijk in het vooruitzicht van de liberalisering van de Europese suikermarkt. Daardoor bereikte in 2018 de oppervlakte beplant met suikerbieten zijn hoogste niveau van vóór 2010. Deze oppervlakte nam het meest toe in het Waals Gewest (+16,2 %, tegenover +6,2 % in het Vlaams Gewest tussen 2016 en 2018).

⁷² Suikerbieten worden voornamelijk geteeld in de provincies Henegouwen, Namen, Luik, Waals-Brabant en West-Vlaanderen (hoofdzakelijk in de buurt van suikerfabrieken).

Grafiek 16. Evolutie van het suikerbietenareaal (linkerschaal) en van het aantal suikerbietentelers (rechtterschaal)

Bronnen: Landbouwenquête (FOD Economie, Statbel).

In 2018 was het aantal met suikerbieten beplante hectaren in België als volgt verdeeld: 68,0 % in Wallonië, 31,7 % in Vlaanderen en 0,4 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Voor de suikerbietentelers was de verdeling als volgt: 43,6 % in het Vlaams Gewest, 56,1 % in het Waals Gewest en 0,2 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Met een dalend aantal producenten en een zich uitbreidend suikerbietenareaal werd de Belgische suikerbietenteelt tussen 2016 en 2018 dus gekenmerkt door een trend naar concentratie. Het gemiddeld aantal hectaren suikerbieten per bedrijf steeg met 15,4 % in België, 16,3 % in Wallonië en 11,7 % in Vlaanderen.

V.2.2 De suikerbietenprijs

Vóór de afschaffing van de quota bestond de prijs die een suikerbietenteler voor zijn suikerbieten ontving, uit een minimumprijs (vastgelegd door de Europese Unie) en uit een variabel gedeelte (afhankelijk van de opbrengst van de suikerverkoop). Sinds de afschaffing van de quota wordt de prijs bepaald door de suikerfabrieken in het kader van interprofessionele akkoorden⁷³.

Uit de vergelijking tussen de gemiddelde Belgische prijs voor een ton suikerbieten (met een standaardsuikergehalte van 16°S, en een prijs geschat op basis van gegevens van Belgische landbouwers betrokken bij het Boekhoudkundig Informatienet van de Europese Commissie) en de Europese prijs voor witte suiker (zijnde het ruwe product van de sui-

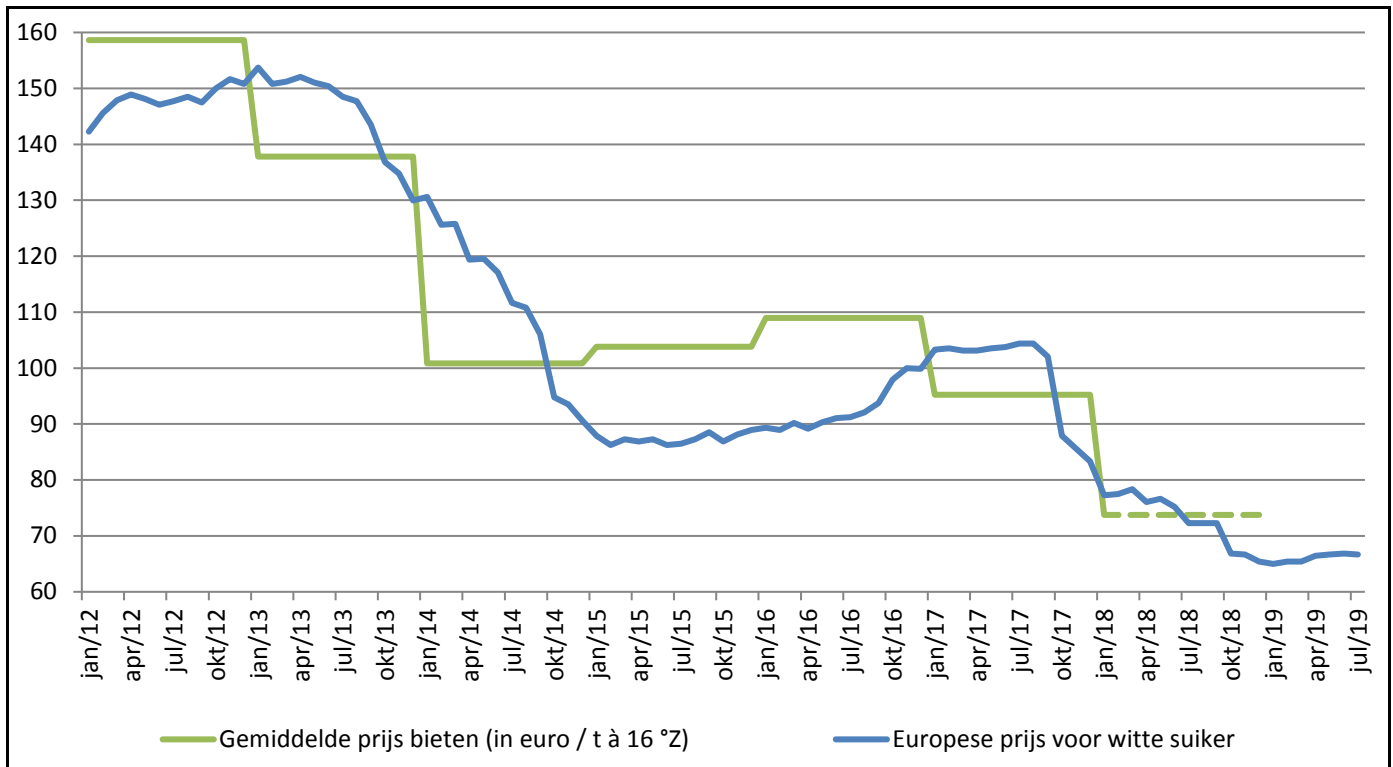
⁷³ Meer precies is de aan de producent betaalde prijs een zogenaamde oogstprij (een oogstcampagne begint in oktober en eindigt in september het jaar daarop). De eerste suikerbieten worden in oktober gerooit, maar reeds in september heeft men een heel goed zicht op de hoeveelheid en kwaliteit van de komende productie. Overigens, sinds de prijzen onderhandeld worden weten de telers in principe goed wat de basisprijs is (afgezien van de verschillende premies of boetes opgelegd door de industrie) vóór ze beginnen te zaaien: de prijs moet normaliter in januari-februari zijn vastgelegd. Echter door de lastige onderhandelingen is dit in de praktijk nog niet het geval geweest. Bij het opstellen van deze studie (september 2019) was er voor de oogstcampagne 2019-2020 nog geen akkoord bereikt.

kerraffinaderijen) kan worden opgemaakt dat er een sterke correlatie bestaat tussen beide⁷⁴. Met andere woorden, de Belgische suikerbietenprijs past zich aan de Europese suikerprijs aan, zowel in opwaartse als in neerwaartse zin.

Op basis van recente gegevens over de Europese prijzen voor witte suiker, en daar er een correlatie is met de prijs voor de Belgisch suikerbiet, lijkt het erop dat de prijs die de Belgische telers sinds de opheffing van de quota krijgen, fel is gezakt, waarbij de rendabiliteit van de suikerbietenteelt in het gedrang komt. Volgens de schattingen van de Confederatie van de Belgische Bietenplanters zal de gemiddelde Belgische prijs voor een ton suikerbieten in 2018 (campagne 2017) iets minder dan 21 euro bedragen.

Grafiek 17. Belgische prijzen voor suikerbieten in vergelijking met de Europese prijzen voor witte suiker

(index 2010=100)

Bronnen: RICA, EG.

V.2.3 De economische en financiële toestand van de suikerbietentelers

Uit schattingen die door het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid zijn gemaakt op basis van gegevens uit het Informatienetwerk Landbouwboekhoudingen van de Europese Commissie voor de periode 2010-2017, blijkt dat de totale kosten voor 45,3 % zijn samengesteld uit variabele kosten, voor 30,0 % uit vaste kosten en voor 24,7 % uit kosten van eigen arbeid⁷⁵. Anderzijds bestaan de totale ontvangsten van de suikerbietenproductie voor het overgrote deel (97,7 %) uit inkomsten uit de verkoop van teelten, die sterk prijsafhankelijk zijn. In de onderzochte periode volstonden de totale opbrengsten niet om de totale kosten te dekken (negatief netto resultaat) in 2010 en van 2014 tot 2017.

Tijdens het eerste seizoen zonder quota had de grote meerderheid van de telers hun bietenproductie opgedreven om de impact van de vaste kosten te drukken. Zoals voorheen aangetoond liep dit uit op een forse stijging van de suikerproductie en op een massale toename van de uitvoer (zie V.4) op een wereldmarkt reeds geconfronteerd met aanzien-

⁷⁴ Deze correlatie komt pas met een zekere vertraging tot uiting wegens de tijdspanne tussen de bietenoogst en de verkoop van de vervaardigde suiker.

⁷⁵ De variabele kosten omvatten hoofdzakelijk diensten verleend door derden, fytofarmaceutische producten, zaaigoed, planten en meststoffen. De vaste kosten bestaan hoofdzakelijk uit afbetalingen, huurgelden en fictieve interesten.

lijke overschotten. Bijgevolg kelderden de suikerprijzen tijdens diezelfde periode tegenover deze overschotten op wereldvlak. Aangezien het netto resultaat reeds in 2017 negatief was, is de financiële toestand van de suikerbieten telers er sedert 2018 waarschijnlijk op achteruit gegaan in België.

De recente val van de wereldprijzen voor suiker maakt dat intensivering en uitbreiding van de bedrijfsgrootte geen goede strategieën zijn om de rendabiliteit van de suikerbieten teelt op te krikken. Volgens een studie van de Universiteit Hasselt (november 2018)⁷⁶ zijn vele telers niettemin van plan om de omvang van hun actuele activiteiten te handhaven in de komende vijf jaar, een tijdspanne om te kijken hoe de markt zal evolueren. Velen onder hen overwegen eveneens om over te schakelen op een andere teelt (bijvoorbeeld groenten en aardappelen) van zodra de suikerbieten teelt niet meer rendabel zal zijn, of zullen trachten hun inkomsten aan te vullen met een andere activiteit buiten de landbouw.

V.3 De suikerindustrie⁷⁷

V.3.1 Marktconcentratie

In Europa is de suikerproductie geconcentreerd. De industrie is in handen van een aantal groepen van ondernemingen, zijnde Südzucker, Nordzucker, AB Sugar, Tereos, Pfeifer und Langen en Cristal Union. Deze ondernemingen runnen voornamelijk grote fabrieken.

Sinds de liberalisering van de Europese suikermarkt, zijn nieuwe herstructureringen lopende in Europa. Met name heeft de opheffing van de quota een overproductiecrisis teweeggebracht in Europa, gevolgd door een instorting van de Europese suikerprijs. In die situatie hebben de grote groepen reeds maatregelen getroffen. De Duitse suikergroep Südzucker, nummer één in het raffineren van suiker in Europa, besloot in het eerste semester 2019 om de activiteiten van meerdere raffinaderijen stop te zetten (twee in Duitsland, twee in Frankrijk en een in Polen), met de bedoeling de productiecapaciteit in te krimpen om de balans tussen vraag en aanbod te herstellen. Ook de Franse suikercoöperatie Cristal Union besloot op hetzelfde moment twee van haar tien raffinaderijen te sluiten, in Bourdon (Puy-de-Dôme) en in Toury (Eure-et-Loir) en de verpakkingsactiviteiten van haar vestiging in Erstein (Bas-Rhin) terug te schroeven. Volgens bepaalde spelers in de sector zou deze forse herstructurering zich moeten verderzetten. Bijgevolg verwacht de sector zich in de loop van de volgende twee of drie jaar aan een aantal bedrijfsfusies.

V.3.2 Rendabiliteit van de sector

De rendabiliteit van de sector is berekend op basis van gegevens uit de financiële databank Orbis voor België en zijn voornaamste buurlanden. Deze gegevens stammen uit niet-geconsolideerde jaarrekeningen van de twee suikerproducenten in België. Voor Frankrijk waren niet-geconsolideerde financiële gegevens enkel beschikbaar voor vier van de vijf suikerproducenten. Bovendien waren voor één ervan geen gegevens beschikbaar voor de jaren 2010, 2016 en 2018. Voor Nederland was maar één geconsolideerde jaarrekening beschikbaar (voor de enige producent aldaar), terwijl in Duitsland slechts voor twee van de vier producenten geconsolideerde jaarrekeningen beschikbaar waren (voor één van hen waren er geen gegevens beschikbaar voor 2016 en 2018). Bijgevolg bieden de ratio's geen volledig beeld weer van de rendabiliteit van de sector in de buurlanden, maar geven enkel een indicatie.

⁷⁶ https://www.sufisa.eu/wp-content/uploads/2018/12/ES_NL_Sugar.pdf.

⁷⁷ In het kader van deze analyse moet onder suikerindustrie worden verstaan de ondernemingen die suiker vervaardigen uit suikerbieten. Binnen de klasse 10.81 (Vervaardiging van suiker) van de economische activiteiten nomenclatuur NACE-BEL 2008, die in België een tiental bedrijven telt, zijn slechts twee ondernemingen in overeenstemming met deze definitie. De andere bedrijven die in principe onder deze klasse vallen vervaardigen inuline, oligofructose, siropen, half-afgewerkte producten op basis van suiker en andere producten. Voor dit onderzoek behoren deze bedrijven dus niet tot de suikerindustrie.

Om de rendabiliteit te onderzoeken werd gebruik gemaakt van de ratio's operationele marge en ondernemingsmarge⁷⁸. De waarde van deze marges en ratio's is in hoge mate de weerspiegeling van de prestatie van de grootste onderneming in de sector.

Tabel 11. Rendabiliteit van de suikerindustrie in België en in de buurlanden

(in % of in eenheden)

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017	2018
Operationele marge (%)	BE	12,4	15,3	18,4	16,6	7,7	8,4	11,9	13,4	-1,7
	NL	8,9	7,7	9,9	8,6	5,8	3,0	3,9	5,1	0,05
	FR	10,2	9,4	16,3	13,7	3,5	-1,4	10,8	3,7	-7,9
	DE	6,5	11,7	4,0	5,5	2,0	3,6	7,0	7,2	-11,4
Ondernemingsmarge (%)	BE	15,4	17,8	24,8	17,0	5,9	9,8	10,6	11,7	-25,2
	NL	6,2	6,5	7,2	6,5	3,8	2,3	2,9	3,8	0,3
	FR	6,1	6,0	11,6	10,0	2,0	-1,4	16,1	0,9	-9,8
	DE	6,9	9,0	12,6	9,5	0,5	1,5	3,3	3,7	-12,5

Bronnen: Orbis (Bureau van Dijk).

*Vanaf 2016 is de methodologie met betrekking tot de publicatie van financiële gegevens in de Balanscentrale van de NBB veranderd: de uitzonderlijke resultaten worden niet meer apart gerapporteerd in de resultatenrekening maar zijn voortaan opgenomen in de operationele en financiële resultaten via de rekeningen 'niet-recurrente bedrijfskosten', 'niet-recurrente bedrijfsopbrengsten', 'niet-recurrente financiële kosten', en 'niet-recurrente financiële opbrengsten'. Bijgevolg heeft deze aanpassing vanaf 2016 invloed op de resultaten van de operationele marge.

Na een zeer aantrekkelijke rendabiliteit gekend te hebben in 2016 en 2017, kwam er in 2018 voor de Belgische suikerindustrie een forse rendabiliteitsdaling, zowel operationeel (op het niveau van het bedrijfsresultaat vóór financiële verrichtingen) als op het niveau van het globale resultaat (resultaat na financiële verrichtingen en na belastingen). Op operationeel niveau genereerde de sector in 2018 een gemiddelde jaarlijkse operationele marge van -1,7 % (ten gevolge van de gekelderde suikerprijzen), tegenover 12,6 % gemiddeld in 2016 en 2017, hetgeen niettemin een betere prestatie is dan die gerealiseerd door de suikerfabrieken in Frankrijk en Duitsland. Alleen de suikerindustrie in Nederland liet een licht positieve rendabiliteit optekenen. Op het niveau van het resultaat na belastingen werd in België een gemiddelde jaarlijkse ondernemingsmarge van -25,2 % geregistreerd (ten gevolge van de waardevermindering op een financiële participatie), tegenover 11,1 % gemiddeld in 2016 en 2017, wat overeenstemt met de minst goede prestatie in vergelijking met de buurlanden. In Nederland daarentegen afficheert de sector opnieuw een licht positief resultaat.

Ondanks de beperkingen van deze analyse, mag worden gesteld dat de opheffing van de suikerquota's in Europa, en de daardoor ontstane fikse daling van de Europese suikerprijzen, een negatieve impact heeft gehad op de rendabiliteit van de suikerindustrie.

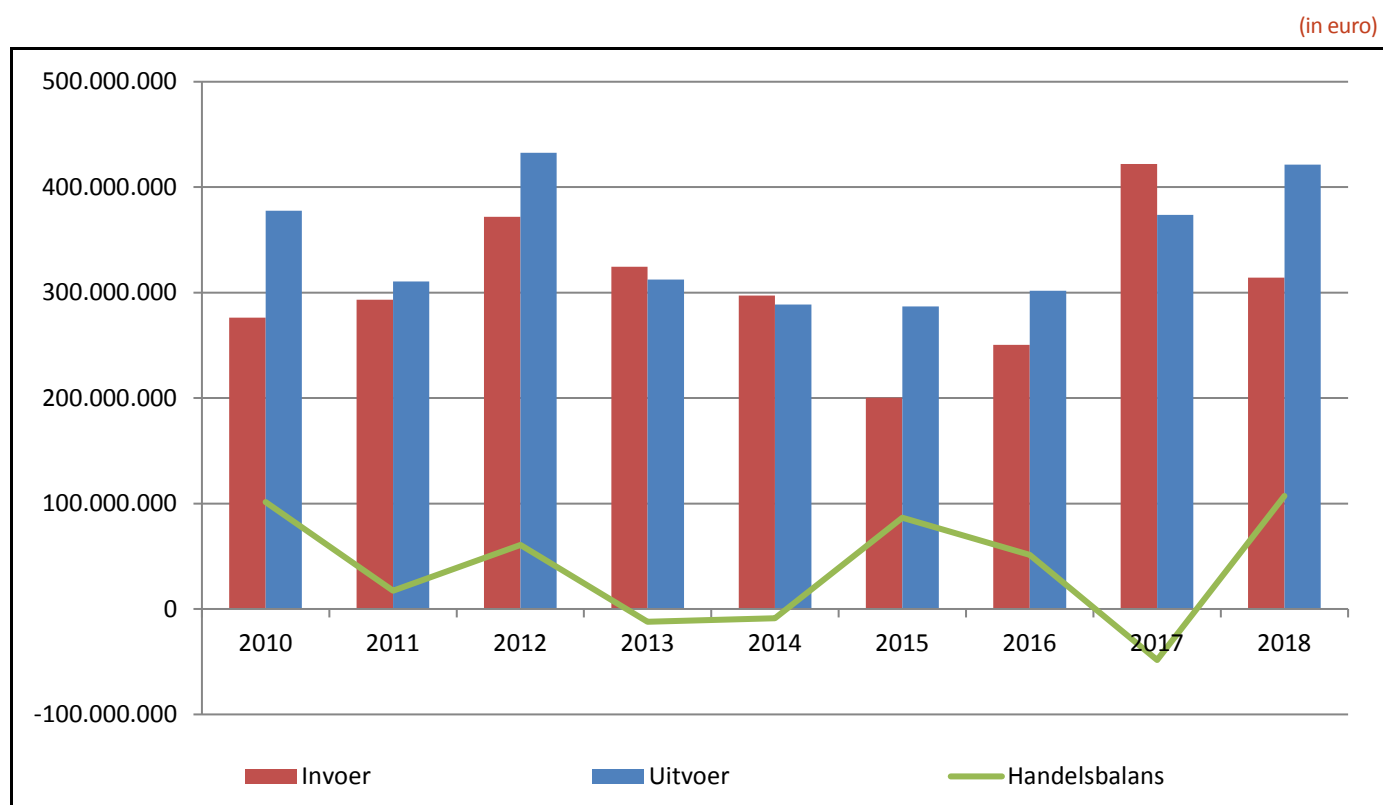
Merk op dat de "stroomafwaartse sectoren", te weten de suikerverwerkende industrieën, zoals voeding (chocolade, snoep, koekjes, ...), dranken (frisdrank, fruitsap, cider en alcohol) en niet-voeding (bio-ethanol, geneesmiddelen), suiker voortaan tegen lagere prijzen kunnen kopen sinds de liberalisering van de markt, wat hen toelaat van hun productiekost te verminderen.

⁷⁸ In het kader van dit onderzoek wordt de operationele marge berekend als de verhouding van het bedrijfsresultaat tot het omzetcijfer. Het bedrijfsresultaat is het verschil tussen de bedrijfsinkomsten en de bedrijfskosten. De ondernemingsmarge wordt berekend als de verhouding van het resultaat van het boek jaar tot het omzetcijfer.

V.4 Belgische buitenlandse handel^{79 80}

België voerde in 2018 voor 421,5 miljoen euro aan bietsuiker uit (ruwe bietsuiker en droge witte suiker) en voerde voor 314,3 miljoen euro in. De handelsbalans voor dit product vertoonde dus een positief saldo van 107,2 miljoen euro. Sinds 2010, en met uitzondering van de jaren 2013, 2014 en 2017, vertoonde de handelsbalans steeds een overschot, met een uitschieter in 2018. Daarentegen bereikte het tekort 48,4 miljoen euro in 2017 (jaar waarin de Europese suikermarkt werd geliberaliseerd).

Grafiek 18. Belgische uit- en invoer van bietsuiker (ruwe bietsuiker en droge witte suiker) en de weerslag ervan op de handelsbalans voor dit product

Bronnen: Europese Commissie (Eurostat).

Meer bepaald voerde België in 2018 voor 421,5 miljoen euro bietsuiker uit, waarvan 20,6 miljoen euro ruwe bietsuiker (4,9 %) en 400,9 miljoen euro (95,1 %) droge witte suiker. Van de export werd 60,9 % uitgevoerd naar landen buiten de EU28 en 39,1 % binnen de EU28 (hoofdzakelijk naar de buurlanden, met name 25,4 %⁸¹). Afgezien van 2010 is het, in de onderzochte periode, de eerste keer dat het aandeel van de export buiten de EU28 het aandeel van de export bin-

⁷⁹ Bronnen: Europese Commissie, Eurostat (Comext), International trade, Data, Database (EU trade since 1988 by CN8 (DS-016890)). Alleen de volgende producten werden in beschouwing genomen: 17011210 (Ruwe bietsuiker voor raffinage, met uitzondering van gearomatiseerde suiker en van kleurstoffen bevattende suiker), 17011290 (Ruwe bietsuiker, met uitzondering van gearomatiseerde suiker en van kleurstoffen bevattende suiker en van suiker voor raffinage) en 17019910 (witte suiker waarvan de procentuele gehaltes aan sacharose in droge toestand overeenkomen met een polarisatiegraad van $\geq 99,5$, met uitzondering van gearomatiseerde suiker en van kleurstoffen bevattende suiker). Met andere suikerproducten wordt binnen de databank geen rekening gehouden. Producten 17011210 en 17011290 werden samengevoegd tot "ruwe bietsuiker" terwijl het product 17019910 het etiket meekreeg van "droge witte suiker".

⁸⁰ Gegevens op basis van het communautaire concept (met inbegrip van goederen "in doorvoer").

⁸¹ Met betrekking tot de buurlanden was Nederland het voornaamste afzetgebied in 2018 (10,3 % van de totale uitvoer), gevolgd door Duitsland (8,3 %) en Frankrijk (6,8 %).

nen de EU28 overschrijdt. Tussen 2016 (het jaar vóór de liberalisering) en 2018 nam de uitvoer met 39,6 % toe, van 301,9 miljoen euro in 2016 tot 421,5 miljoen euro in 2018.

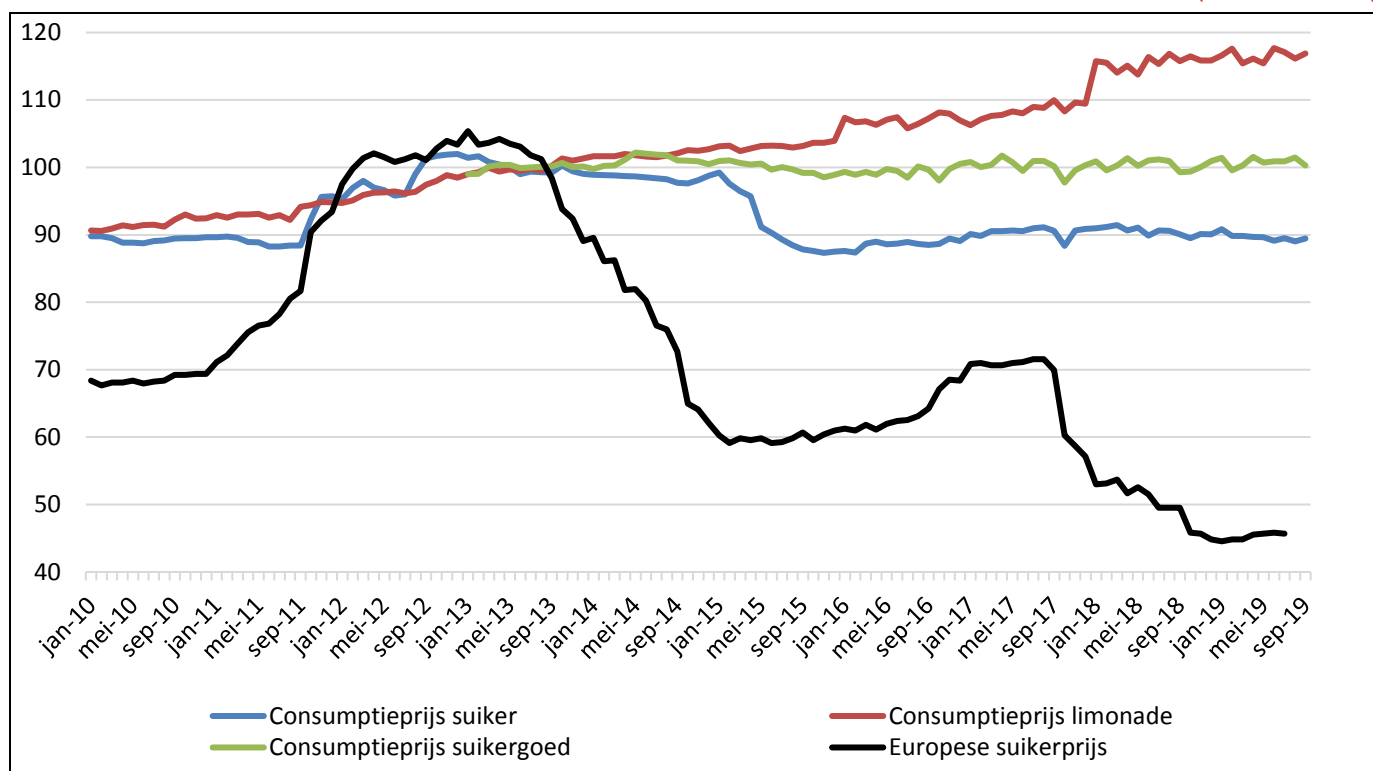
Wat de import betreft voerde België in 2018 voor 314,3 miljoen euro bietsuiker in, waarvan 14,1 miljoen euro ruwe bietsuiker (4,5 %) en 300,2 miljoen euro (95,5 %) droge witte suiker. De invoer kwam voor 94,7 % uit de EU28 (voornamelijk uit de buurlanden, met name voor 89,2 %⁸²) terwijl 5,3 % afkomstig was van buiten de UE28. Tussen 2016 en 2018 steeg de invoer met 25,4 %, van 250,6 miljoen euro in 2016 naar 314,3 miljoen euro in 2018.

V.5 Analyse van de prijstransmissie in de suikerkolom

In dit laatste deel wordt het verloop van de producentenprijs voor suiker vergeleken met de evolutie van de consumentenprijs voor witte suiker, suikergoed (enkel beschikbaar vanaf januari 2013) en limonade. De sterke prijsdaling van de producentenprijs vanaf oktober 2017 heeft vooralsnog niet geleid tot een daling van de consumentenprijs voor witte suiker, suikergoed en limonade in de winkel. Ook al is de link niet duidelijk voor de ganse beschouwde periode, toch blijkt dat de consumentenprijs voor witte suiker in bepaalde periodes mee evolueerde met de grondstoffenprijs van suiker, zowel in opwaartse zin was dat het geval (en dan was de prijsaanpassing in de winkel overigens vrijwel onmiddellijk, maar minder uitgesproken, met name in 2011) maar ook in neerwaartse zin was dat het geval (de prijsaanpassing in de winkel volgde dan weliswaar met enige vertraging). Voor de andere twee consumentenproducten was deze link er niet⁸³.

Grafiek 19. Vergelijking van de evolutie van de Europese suikerprijs en de consumptieprijs voor suiker, limonade en suikergoed

(Index 2013=100)

Bronnen: Statbel, Europese Commissie.

⁸² Met betrekking tot de buurlanden was Frankrijk de voornaamste leverancier in 2018 (49,3 % van de totale import), gevolgd door Duitsland (25,7 %) en Nederland (14,1 %).

⁸³ De toename van de consumptieprijzen voor limonade in januari 2016 en januari 2018 is het gevolg van respectievelijk de invoering en de verhoging van de suikertaks.

V.6 Besluit

De Europese markt werd op 1 oktober 2017 volledig geliberaliseerd, met het wegvallen van de productiequota, van de referentiedrempel voor de suikerprijs, van de minimumprijs voor suikerbieten en van de uitvoerbeperkingen. Tijdens het eerste quota-vrije seizoen had de grote meerderheid van de Europese telers hun bietenproductie opgedreven. Deze productieverhoging had een impact op de handelsbalans van de Europese Unie. De uitvoer van de EU ging fors omhoog (+48,8 % tussen 2017 en 2018), terwijl de invoer in dezelfde mate daalde (-41,7 %), waardoor de EU netto-uitvoerder werd voor suiker. De Belgische handelsbalans vertoonde dezelfde tendens. Gelijktijdig ging in de afgelopen jaren de wereldproductie van suiker (wit en ruw) sneller vooruit dan de wereldconsumptie.

De productieoverschotten op de wereldmarkt voor suiker hebben de wereldprijs voor suiker doen zakken, alsook de Europese verkoopprijs waarbij het verschil tussen beide prijzen fors verminderde. Op die manier zakte, tussen september 2017 en januari 2019, de verkoopprijs voor suiker met 36,3 %, het laagste niveau sinds de liberalisering. Tussen januari en juni 2019 is de Europese verkoopprijs weer licht beginnen te stijgen (+2,9 %).

De sterke daling van de Europese suikerprijs, na de liberalisering van de Europese markt, had een weerslag op de verschillende schakels van de productie- en handelsketen in België. De vermindering van het aantal bietentelers, merkbaar sinds meerdere jaren, zette zich verder. Hun aantal in België daalde, tussen 2016 en 2018, met gemiddeld 2,2 %, terwijl in dezelfde tijdspanne de bebouwde oppervlakte voor suikerbieten toenam met 12,9 % is, waardoor deze sector in ons land nog meer geconcentreerd raakte. De bietenprijs wordt voortaan bepaald door de suikerfabrieken in het raam van interprofessionele overeenkomsten. Er bestaat evenwel een sterke correlatie tussen de Europese prijs voor witte suiker en de Belgische prijs voor suikerbieten. Gelet op de recente evolutie van de Europese prijs ziet het ernaar uit dat de prijs die Belgische telers krijgen na de opheffing van de quota, sterk aan het zakken is daarbij rakend aan de rendabiliteit van de telers. Volgens schattingen van het departement Landbouw en Visserij van de Vlaamse Overheid waren de totale inkomsten uit de suikerbietenteelt (die overwegend zijn samengesteld uit ontvangsten uit de, sterk prijsafhankelijke, verkoop van teelten) in 2017 niet voldoende om de totale kosten te dekken. Doordat de daling van de Europese prijzen zich in 2018 doorzette, is de financiële toestand van de suikerbietentelers er sedert 2018 waarschijnlijk op achteruit gegaan in België.

Binnen de suikerindustrie in Europa lijken, als gevolg van de instorting van de Europese suikerprijs, nieuwe herstructureringen lopende te zijn. Wanneer de rendabiliteit van de sector geanalyseerd wordt, dan blijkt de suikerindustrie doorgaans een erg rendabele sector te zijn in België, zowel op operationeel niveau (operationele marge) als op het vlak van het resultaat na belastingen (ondernemingsmarge). Daarentegen zag de Belgische suikersector haar rendabiliteit in 2018 fors achteruit gaan, waarbij de gemiddelde jaarlijkse operationele marge en de ondernemingsmarge kelderden naar respectievelijk -1,7 % en -25,2 %. Alleen de suikerindustrie in Nederland liet in 2018 een licht positief resultaat optekenen voor beide marges.

In de periode na de liberalisering van de suikermarkt in Europa, en in context van toegenomen wereldwijde productie, en als gevolg daarvan gedaalde suikerprijzen, lijkt de rendabiliteit van de verschillende spelers in de suikersector in België ongunstig te zijn geëvolueerd. Met betrekking tot de stroom afwaartse sectoren, te weten de suikerverwerkende industrieën, kunnen deze op dit moment hun suiker tegen een lagere prijs aankopen wat hen toelaat om hun productiekost te verminderen.

Wat de prijstransmissie betreft, lijkt het alsof de recente daling van de producentenprijs voor suiker vooralsnog geen impact heeft gehad op de evolutie van de consumentenprijzen van witte suiker, suikergoed en limonade.

VI. Evolutie van het jaarlijks kostenpercentage⁸⁴ van consumentenkrediet

Op vraag van de minister van Economie volgt de FOD Economie, aan de hand van zesmaandelijks enquêtes, de evolutie van het jaarlijks kostenpercentage (jkp) van consumentenkrediet op. In het jaarverslag 2017 van het Prijzenobservatorium werd reeds ruim aandacht besteed aan deze vorm van krediet, alsook aan de eerste resultaten van de enquêtes inzake het jkp-verloop. De huidige analyse beoogt de verdere evolutie van dit jkp in kaart te brengen. Als inleiding hierop worden de voornaamste kenmerken van het consumentenkrediet meegegeven (definitie, verschillende vormen, reglementering alsook enkele belangrijke kerncijfers inzake deze markt in België). Voor meer informatie wordt verwezen naar het jaarverslag 2017⁸⁵.

VI.1 Definitie en vormen van consumentenkrediet

Een consumentenkrediet is een krediet dat aan een consument wordt toegekend en dat geen hypothecair krediet is. Een consument is een natuurlijk persoon die gewoonlijk in België leeft, die voornamelijk handelt met een privédoel voor ogen en die het krediet gebruikt om een roerend goed of een dienst te kopen of om, meer in het algemeen, een privé-uitgave te financieren. Het consumentenkrediet wordt geregeld door het Wetboek van Economisch Recht (WER), meer bepaald de boeken I (Definities) en VII (Betalings- en kredietdiensten).

Er zijn drie grote vormen van consumentenkrediet⁸⁶, te weten de lening op afbetaling, de verkoop op afbetaling en de kredietopening (met of zonder kaart). Deze kredieten financieren de aankoop van een roerend goed (bv. een computer) of dienst (bv. een reis) of financieren een uitgave (bv. het betalen van belastingen). In tegenstelling tot de lening op afbetaling slaat de verkoop op afbetaling vaak op de financiering van een specifiek product of dienst. De verkoop op afbetaling kan ook geïntroduceerd worden door bijvoorbeeld een handelaar die de klant de mogelijkheid biedt om zijn aankoop op krediet te betalen in plaats van onmiddellijke betaling te vragen. Leningen en verkopen op afbetaling worden voor een bepaalde termijn toegestaan tegen een jkp waarbij de klant zich verbindt om periodiek (meestal maandelijks) kapitaal en intresten terug te betalen. De kredietopening is een financiële reserve die voor een bepaalde of onbepaalde duur kan worden toegestaan door een kredietgever waarbij het doel van de financiering meestal niet gespecificeerd is. Het krediet kan gepaard gaan met de aflevering van een kaart (kredietopening met kaart) of zonder de aflevering van een kaart (kredietopening zonder kaart). De kredietopening met kaart is een krediet verbonden aan een kaart waarmee betalingen kunnen gebeuren. De kredietopening zonder kaart is verbonden aan een zichtrekening via een (tijdelijke) geoorloofde debetstand op een rekening of via een doorlopend (meer permanent) krediet waarbij wederopname van het krediet ook vaak mogelijk is. De interesten van de kredietopening moeten steeds periodiek worden betaald. Voor de terugbetaling van het kapitaal zijn verscheidene formules mogelijk⁸⁷.

⁸⁴ Het jaarlijks kostenpercentage (JKP) is een intrestpercentage dat uitdrukt hoeveel een consumentenkrediet in totaliteit kost. Dit kostenpercentage is te vergelijken met een intrestpercentage op jaarbasis dat niet enkel rekening houdt met de intrestlast op zich maar ook met alle andere kosten zoals bijvoorbeeld dossierkosten. De kredietgever mag naast het JKP geen andere kosten meer aanrekenen voor het krediet.

⁸⁵ <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/prijzen-analyse-van-de-prijzen-22>.

⁸⁶ In theorie is er nog een vierde vorm van consumentenkrediet, te weten de financieringshuur. Financieringshuur stelt de consument in staat om een lichamelijk roerend goed voor een bepaalde termijn te huren. Na afloop van de termijn heeft de consument de mogelijkheid het goed te kopen tegen een afgesproken prijs. Sedert 2013 wordt deze vorm van krediet niet langer aangeboden. Derhalve zal financieringshuur dan ook niet verder aan bod komen in deze analyse.

⁸⁷ Beroepsvereniging van het Krediet, Gids van het consumentenkrediet, januari 2017.

VI.2 Reglementering ter bescherming van de consument

VI.2.1 Het verlenen van consumentenkrediet is een gereguleerd beroep

De toegang tot het beroep van kredietgever en kredietbemiddelaar in consumentenkrediet is gereguleerd. Enkel deze die een vergunning hebben bekomen (als kredietgever) van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten⁸⁸ ("Financial Services and Markets Authority" of FSMA) of die ingeschreven zijn (als kredietbemiddelaar) bij diezelfde autoriteit kunnen optreden als kredietgever of kredietbemiddelaar in consumentenkrediet. Naast de NBB, die verantwoordelijk is voor het toezicht op de financiële instellingen, is de FOD Economie bevoegd voor de controle op de wetgeving inzake de kredietverlening alsook de instantie waar consumenten klacht kunnen indienen⁸⁹.

VI.2.2 Bescherming van de consument⁹⁰

De wet op het consumentenkrediet biedt bescherming aan de consument-kredietnemer. Reclame voor consumentenkrediet moet aan welbepaalde voorwaarden voldoen, onder meer op het vlak van identiteitgegevens van de kredietgever, de kredietvorm en de kredietvoorwaarden. Het jaarlijks kostenpercentage dat maximaal mag worden aangerekend voor een consumentenkrediet is beperkt bij wet. Er mag geen kostenpercentage aangerekend worden dat het wettelijk vastgelegde maximum overschrijdt. Afhankelijk van de kredietvorm en het kredietbedrag, zijn er verschillende maxima van toepassing.

Tabel 12. Wettelijk maximum jaarlijks kostenpercentage voor de verschillende vormen van consumentenkrediet

	Verkoop op afbetaling	Lening op afbetaling	Kredietopening met kaart	Kredietopening zonder kaart
tot 1.250 euro	18,50	18,50	14,50	10,50
meer dan 1.250 euro tot 5.000 euro	12,50	12,50	12,50	9,50
meer dan 5.000 euro	10,00	10,00	11,50	9,50

Bron: FOD Economie.

Na ondertekening van de kredietovereenkomst heeft de kredietnemer een bedenktijd van 14 dagen om het krediet eventueel op te zeggen, zonder vermelding van een reden, mits het sturen van een aangetekend schrijven.

VI.3 De markt voor consumentenkrediet in België

Dit deel schetst een beeld van de markt voor consumentenkrediet in België. Wat betreft de evolutie van de uitstaande bedragen en het aantal contracten van consumentenkrediet, worden de meest actuele cijfers (eind 2018) vergeleken met 2011 daar de methodologie met betrekking tot de samenstelling van de statistiek in dat jaar aangepast werd⁹¹.

⁸⁸ De FSMA is sedert 1 november 2015 bevoegd voor de toegang tot het beroep van kredietgever en kredietbemiddelaar in consumentenkrediet. Voordien viel deze materie onder de bevoegdheid van de FOD Economie.

⁸⁹ Vooraleer klacht in te dienen bij de FOD Economie, heeft de consument de mogelijkheid om verhaal te zoeken bij Ombudsfm, de ombudsman voor consumentengeschillen in financiële aangelegenheden tegen aangesloten financiële instellingen, en dit indien een eerste lijngesprek tussen de kredietgever / kredietbemiddelaar en de consument niets heeft uitgehaald.

⁹⁰ Beroepsvereniging van het Krediet, Gids van het consumentenkrediet, blz. 26, januari 2017.

⁹¹ Door omzetting naar Belgisch recht van een Europese richtlijn werd de wet van 13 juni 2010 (Wet tot wijziging van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet) van kracht op 1 december 2010. Eén van de gevolgen van deze wet is dat het aantal kredietovereenkomsten die binnen het toepassingsgebied van deze wet vallen aanzienlijk is gestegen, zij het door de verruiming van de definities, zij het door de uitbreiding van het toepassingsgebied van de nieuwe wet. Concreet houdt dit in dat de statistieken consumentenkrediet van Statbel van de periode vóór 2011 niet volledig te vergelijken zijn met deze vanaf 2011. Zo nam het aantal uitstaande contacten van consumentenkrediet tussen 2010 en 2011 toe met 53,0 %, het aantal uitstaande contracten kredietopeningen zelfs met 79,8 %, voornamelijk als gevolg van een ruimere definitie voor de debetsaldi op zichtrekeningen. Derhalve wordt

VI.3.1 Aanbieders van consumentenkrediet

Er zijn een groot aantal spelers actief op de markt van het consumentenkrediet waaronder banken, financieringsmaatschappijen al dan niet verbonden aan automobielconcerns en andere. Vaak komt het afsluiten van een consumentenkrediet echter tot stand via een kredietbemiddelaar (tussenpersoon) in de hoedanigheid van een makelaar of een agent.

VI.3.2 Situering van het consumentenkrediet in de financiering van de Belgische gezinnen

Eind 2018 hadden Belgische gezinnen voor een bedrag van 226,7 miljard euro aan bancaire financiële verplichtingen (of kredieten) uitstaan⁹². Binnen deze verplichtingen vormen de hypothecaire kredieten⁹³ de belangrijkste bron van financiering (ongeveer 87 %). De consumentenkredieten en de overige kredieten, die onder meer de (niet-hypothecaire) vastgoedleningen op meer dan één jaar omvatten, staan in voor respectievelijk 6 % en 7 % van de financieringsbehoeften van de gezinnen.

VI.3.3 Evolutie van de uitstaande schulden aan en van het aantal uitstaande contracten van consumentenkrediet

Eind 2018 stond er in België voor een bedrag van 25,9 miljard euro aan consumentenkredieten uit (uitstaande schuld-massa), gespreid over 8,1 miljoen contracten⁹⁴. Verdeeld over het aantal private huishoudens in België gaat het om ongeveer 5.242 euro⁹⁵ per huishouden. De leningen op afbetaling waren, op basis van de uitstaande bedragen, de belangrijkste vorm (19.803,3 miljoen euro of 76,3 % van het totaal uitstaand bedrag aan consumentenkrediet), gevolgd door de kredietopeningen (5.387,3 miljoen euro of 20,8 %) en de verkopen op afbetaling (751,9 miljoen euro of 2,9 %). Ongeveer 5,3 miljoen personen, ofwel ongeveer 58 % van de inwoners van België van 18 jaar of ouder, hadden eind juli 2019 één of meerdere consumentenkredieten afgesloten, hoofdzakelijk in de leeftijdsklasse boven 35 jaar. Ongeveer 6,0 % van de uitstaande contracten was eind juli 2019 achterstallig⁹⁶. Op basis van gegevens van het European Credit Research Institute (ECRI)⁹⁷, lag in 2017 (laatst beschikbaar jaar) het uitstaand bedrag aan consumentenkrediet per hoofd van de bevolking in België (2.223 euro) hoger dan in Nederland (970 euro) doch lager dan in Frankrijk (2.495 euro) en Duitsland (2.315 euro).

Tussen 2011 en 2018 nam het totaal uitstaande bedrag aan consumentenkrediet toe met 20,2 % ofwel met een gemiddelde jaarlijkse groei (GJG) van 2,7 %. In diezelfde periode zijn de uitstaande schulden van leningen op afbetaling en van kredietopeningen toegenomen met respectievelijk 26,0 % (GJG van 3,4 %) en 27,1 % (GJG van 3,5 %) terwijl het uitstaand bedrag aan verkopen op afbetaling gedaald is met 52,7 % (GJG van -10,1 %).

de evolutie van de uitstaande schuld, van het aantal uitstaande contracten en van de uitstaande schuld per contract geanalyseerd vanaf 2011 en dit tot 2018.

⁹² NBB, Statistieken, NBB.Stat.

⁹³ Deze analyse slaat enkel op het consumentenkrediet. Derhalve komt het hypothecair krediet in dit onderzoek niet verder aan bod.

⁹⁴ FOD Economie, Statbel.

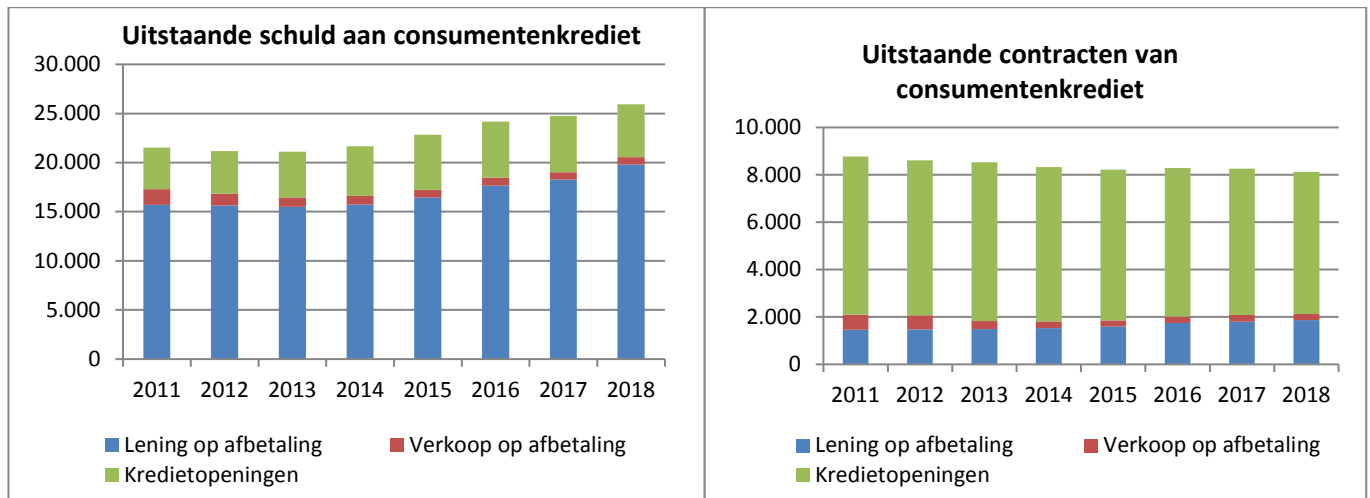
⁹⁵ Op basis van cijfers van de FOD Economie (Statbel) waren er per 1/1/2019 (laatst beschikbaar cijfer) 4.948.398 private huishoudens in België.

⁹⁶ FOD Economie, Stabel (Achterstallige contracten volgens het gegevensbestand van de NBB). Tussen 2014 en juni 2017 nam het percentage aan achterstallige contracten toe van 5,8 % naar 6,2 % om nadien af te nemen tot 6,0 % in juli 2019.

⁹⁷ Het European Credit Research Institute (ECRI) is een (non-profit) onderzoeksinstituut die analyzewerk verricht rond de structuur, reglementering en evolutie van (retail) markten van financiële diensten in Europa zoals consumentenkrediet en hypothecair krediet.

Grafiek 20. Evolutie van de uitstaande schulden aan en van het aantal uitstaande contracten van consumentenkrediet

(In miljoen euro en in duizend aantallen)

Bron: FOD Economie (Statbel).

Eind 2018 stonden er in België 8,1 miljoen contracten van consumentenkrediet uit. Op basis van het aantal uitstaande contracten waren de kredietopeningen de belangrijkste vorm (6,0 miljoen of 73,9 % van het totaal aantal uitstaande contracten)⁹⁸. De leningen op afbetaling en de verkopen op afbetaling waren goed voor respectievelijk 1,9 miljoen (22,9 %) en 0,26 miljoen contracten (3,2 %). Tussen 2011 en 2018 nam het totaal aantal uitstaande contracten af met 7,5 % (GJG van -1,1 %). In diezelfde periode is het aantal contracten van leningen op afbetaling toegenomen met 27,5 % (GJG van 3,5 %) terwijl het aantal contracten van verkopen op afbetaling en kredietopeningen gedaald is met respectievelijk met 59,3 % (GJG van -12,0 %) en 10,1 % (GJG van -1,5 %).

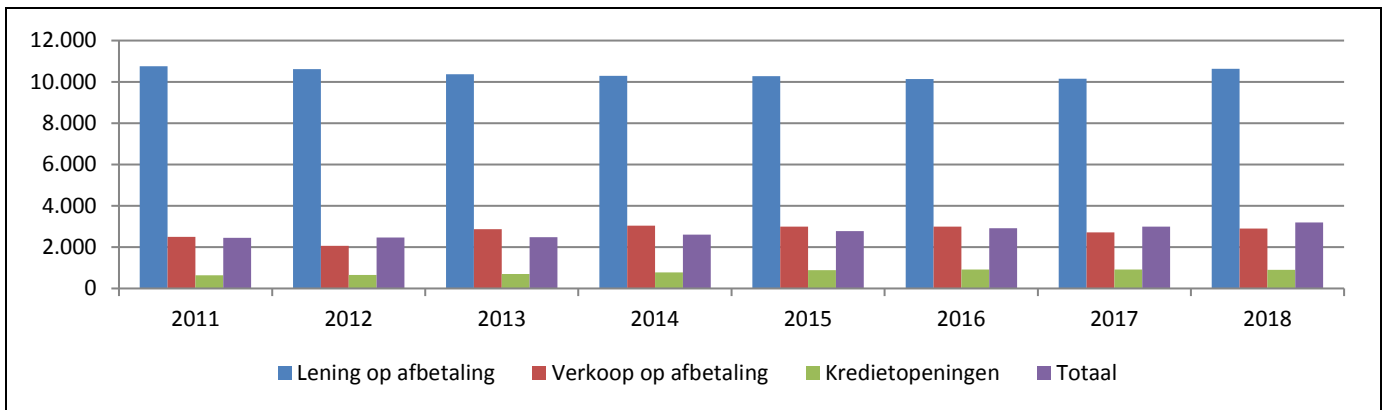
VI.3.4 Evolutie van de uitstaande schuld aan consumentenkrediet per contract

Eind 2018 bedroeg het gemiddeld uitstaande bedrag aan consumentenkrediet per contract 3.192,02 euro. De uitstaande schuld per contract verschilt echter sterk per type van krediet: 10.633,22 euro voor de lening op afbetaling, 2.901,97 euro voor de verkoop op afbetaling en 897,00 euro voor de kredietopening. Tussen 2011 en 2018 is het uitstaand bedrag per contract toegenomen met 29,9 % (GJG van 3,8 %). Voor de leningen op afbetaling is de uitstaande schuld per contract in diezelfde periode gedaald met 1,2 % (GJG van -0,2 %) (door een relatief sterkere toename van het aantal contracten in vergelijking met de uitstaande schuld) terwijl de uitstaande schuld per contract voor de kredietopeningen en de verkopen op afbetaling gestegen is met respectievelijk 41,3 % (GJG van 5,1 %) (door de toename van de uitstaande schuld bij een daling van het aantal contracten) en 16,0 % (GJG van 2,1 %) (door een sterkere daling van het aantal contracten in vergelijking met de uitstaande schuld).

⁹⁸ Dit grote aantal valt deels te verklaren door het feit dat debetstanden op zichtrekeningen, toegestaan door banken, eveneens vallen onder een kredietopening.

Grafiek 21. Evolutie van de uitstaande schuld aan consumentenkrediet per contract

(In euro)

Bron: FOD Economie (Statbel), eigen berekeningen.

VI.4 Enquête naar de evolutie van het jaarlijks kostenpercentage voor een aantal “getuigen” van consumentenkrediet

Zoals eerder aangehaald volgt de FOD Economie, op zesmaandelijks basis, de evolutie van het jkp van consumentenkrediet op. Voor de verschillende (actieve) vormen van consumentenkrediet werden vier “getuigen” weerhouden die representatief zijn voor de verschillende vormen van dit krediet: (1) de autofinanciering als “getuige” voor de verkoop op afbetaling⁹⁹ (bedrag: 15.000 euro met een looptijd van 48 maanden), (2) de lening op afbetaling (bedrag: 10.000 euro met een looptijd van 48 maanden), (3) de kredietopening met kaart (bedrag: 2.000 euro met een looptijd van onbepaalde duur) en (4) de kredietopening zonder kaart (bedrag: 1.250 euro met een looptijd van onbepaalde duur).

Het bevroegde jkp is het standaardtarief dat voor dat type van consumentenkrediet van toepassing is zonder verrekening van kortingen. Twee maal per jaar (in januari voor de situatie per 31/12 en in juli voor de situatie per 30/06) wordt de enquête afgenomen. De eerste enquête vond plaats in januari 2016, de laatste in juli 2019 (acht enquêterondes).

Uit de verschillende enquêtes komen volgende bevindingen naar voor:

- Het gewogen gemiddelde jkp voor een autofinanciering, als getuige voor de verkoop op afbetaling, is gedaald van 2,77 % (per 31/12/2015) naar 2,25 % (per 30/06/2019). Weliswaar is dit laatste tarief gestegen in vergelijking met de tarieven per 30/12/2018 (1,94 %) en per 30/06/2018 en 30/12/2017 (telkenmale 2,14 %). Er is een grote mate van concurrentie tussen de verschillende bevroegde kredietgevers (15 in aantal) waarbij de tarieven per 30/06/2019 fluctueren tussen 0,99 % minimaal en 4,99 % maximaal, ver onder het wettelijk toegestane tarief van 10 %. In het algemeen kan het jkp van een verkoop op afbetaling sterk schommelen en is onder meer afhankelijk van het type van product of goed dat gefinancierd wordt en de mogelijkheid tot inpandname;
- Het gewogen gemiddelde jkp voor een lening op afbetaling is tussen 31/12/2015 en 30/06/2019 gedaald van 8,50 % naar 7,30 %. Ook hier is het laatste tarief gestegen vergeleken met het tarief per 30/12/2018 (7,11 %). De tarieven van de bevroegde financieringsmaatschappijen variëren tussen 4,89 % minimaal en 10 % maximaal (eveneens het wettelijk toegestane tarief) per 30/06/2019. 4 van de 13 ondervraagde financieringsmaatschappijen rekenen effectief dit maximale tarief aan;
- Het gewogen gemiddelde jkp voor een kredietopening met kaart is quasi stabiel gebleven en schommelt tussen 31/12/2015 en 30/06/2019 tussen 12,42 % minimaal en 12,50 % maximaal en is hiermee quasi gelijk aan

⁹⁹ Enkel voor de verkoop op afbetaling werd de autofinanciering als specifieke getuige gebruikt. De andere vormen van consumentenkrediet lenen zich minder tot het opvoeren van typische getuigen.

het wettelijk toegestane tarief voor deze vorm van consumentenkrediet (12,50 %). 5 van de 7 bevraagde financieringsmaatschappijen rekenen per 30/06/2019 ook effectief het wettelijk toegestane tarief aan;

- Het gewogen gemiddelde jkp voor kredietopeningen zonder kaart is stabiel gebleven en bedraagt 9,91 % voor de acht rapporteringsperiodes en benadert hiermee enigszins het wettelijk toegestane tarief voor deze vorm van consumentenkrediet (10,50 %). 2 van de 5 bevraagde financiële instellingen rekenen hierbij wel degelijk het wettelijk toegestane tarief aan per 30/06/2019.
- In tegenstelling tot de autofinanciering en de lening op afbetaling, blijft het jkp voor de kredietopening (met of zonder kaart) stabiel. Een verklaring hiervoor is mogelijk te vinden in het hogere risico dat deze kredietvorm vertegenwoordigt voor de kredietgever en de grote flexibiliteit in het gebruik van het product (wederopname is mogelijk). Dit zou mogelijk tot gevolg kunnen hebben dat de prijszetting van het product hoger is en ook stabiel blijft.

Tabel 13. Evolutie van het jaarlijks kostenpercentage voor een aantal “getuigen” van consumentenkrediet op basis van periodieke enquêtes afgenomen door de FOD Economie

(In %)

	Wettelijk max. tarief (01/06/2016)	Enquête 31/12/2015	Enquête 30/06/2016	Enquête 31/12/2016	Enquête 30/06/2017	Enquête 31/12/2017	Enquête 30/06/2018	Enquête 31/12/2018	Enquête 30/06/2019
Verkoop op afbetaling (autofinanciering)	10,00	2,77	2,30	2,25	2,36	2,14	2,14	1,94	2,25
Lening op afbetaling	10,00	8,50	7,96	7,80	7,75	7,87	7,40	7,11	7,30
Kredietopening met kaart	12,50	12,50	12,49	12,48	12,48	12,48	12,48	12,48	12,48
Kredietopening zonder kaart	10,50	9,91	9,91	9,91	9,91	9,91	9,91	9,91	9,91

Bron: Enquête FOD Economie, eigen berekeningen.

Volgens de Beroepsvereniging van het Krediet (BvK) bepaalt iedere kredietgever zelf de hoogte van het geafficheerde jkp op basis van eigen criteria zoals de kostprijs van het geld, de evolutie van de interne kosten, de beoogde winstmarge, het commercieel beleid, de solvabiliteit van de kredietnemer of andere criteria. Als basis voor de kostprijs van het geld wordt soms de EURIBOR gebruikt. De EURIBOR (Euro Interbank Offered Rate) tarieven zijn de gemiddelde rente tarieven waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken. Hierbij gelden verschillende looptijden: 1 tot 2 weken, 1 tot 3 maanden, 6 maanden, 9 maanden en 12 maanden. Tussen 4/1/2016 en 1/7/2019 is de EURIBOR-rente op 12 maanden gedaald van een positieve rente van 0,058 % naar een negatieve rente van -0,217 %. De dalende tarieven van de autofinanciering en de lening op afbetaling volgen in zekere mate de dalende trend van de EURIBOR.

VI.5 Conclusie

Eind 2018 stond er in België voor een bedrag van 25,9 miljard euro aan consumentenkredieten uit, gespreid over 8,1 miljoen contracten. Op basis van uitstaande bedragen, waren de leningen op afbetaling de belangrijkste kredietvorm (76,3 %), gevolgd door de kredietopeningen (20,8 %) en de verkopen op afbetaling (2,9 %). Uitgaande van het aantal uitstaande contracten, waren de kredietopeningen het belangrijkste (73,9 %), gevolgd door de leningen op afbetaling (22,9 %) en de verkopen op afbetaling (3,2 %). De toegang tot het beroep van kredietgever en kredietbemiddelaar in consumentenkrediet is gereguleerd. De wet op het consumentenkrediet beschermt de consument-kredietnemer.

Op vraag van de minister van Economie volgt de FOD Economie, op basis van zesmaandelijks enquêtes, de evolutie van het jaarlijks kostenpercentage van consumentenkrediet op. Uit de enquête blijkt dat, tussen eind 2015 en 30/06/2019, het gewogen gemiddelde jkp daalde, zowel voor een autofinanciering (van 2,77 % naar 2,25 %) als voor de lening op afbetaling (van 8,50 % naar 7,30 %). Voor de kredietopening met kaart en de kredietopening zonder kaart is het gewogen gemiddelde jkp quasi onveranderd gebleven (op respectievelijk 12,48 % en 9,91 %). Daar waar de daling van het gewogen gemiddelde jkp voor een autofinanciering en een lening op afbetaling gedeeltelijk de dalende trend

van de marktrente volgde, bleef het gewogen gemiddelde jkp voor kredietopeningen (met of zonder kaart) onveranderd. Ook de wettelijke toegestane jaarlijkse kostenpercentages van toepassing op de verschillende vormen van consumentenkrediet bleven sinds 1 juni 2016, datum van de laatste aanpassing (verlaging), onveranderd (naargelang de vorm en het bedrag van het krediet, financieringshuur uitgezonderd, schommelden de maximaal toegestane jkp's tussen 9,5 % en 18,5 %).

Uit de enquête valt verder af te leiden dat consumentenkredieten, die een meer specifieke financieringsdoelstelling hebben (zoals een autofinanciering), waarbij het gefinancierde goed door de kredietgever eventueel in pand kan worden genomen, doorgaans van een lager jkp genieten dan consumentenkredieten die een meer algemene financieringsdoelstelling hebben (bv. een lening op afbetaling of een kredietopening). Onder meer de solvabiliteit van de kredietnemer, de looptijd van het krediet (bepaalde of onbepaalde duur waarbij het jkp voor een krediet met een onbepaalde duur doorgaans hoger uitvalt), de flexibiliteit in gebruik (bv. de mogelijkheid tot wederopname van het krediet) en de terugbetalingsmodaliteiten van kapitaal en intresten kunnen een belangrijke rol spelen in de hoogte van het jkp. Kredietopeningen, die in een aantal gevallen van onbepaalde duur zijn, die flexibel in gebruik zijn en die doorgaans van soepele terugbetalingsmodaliteiten van het kapitaal genieten, en dus met andere woorden risicovoller zijn voor de kredietgever, kennen dan ook hogere jaarlijkse kostenpercentages die het wettelijk maximum voor deze vorm van krediet benaderen of er zelfs gelijk aan zijn.

Lijst van afkortingen

Statbel	Algemene Directie Statistiek van de FOD Economie
BRUGEL	Brusselse regulator voor energie (BRUssel Gas Elektriciteit)
Btw	Belasting op toegevoegde waarde
CPI	Consumptieprijsindex
CREG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
CSPE	Contribution au Service Public de l'Électricité (France)
CWaPE	Commission wallonne pour l'Energie
EC	Europese Commissie
EU	Europese Unie
Eurostat	Statistical Office of the European Commission
FOD Economie	Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
GICP	Geharmoniseerde index der consumptieprijzen
IEA	International Energy Agency
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de nationale rekeningen
Insee	Institut national de la statistique et des études économiques (Frankrijk)
K1	Eerste kwartaal
K2	Tweede kwartaal
K3	Derde kwartaal
K4	Vierde kwartaal
KB	Koninklijk Besluit
kWh	Kilowattuur
NACE	Economische activiteitennomenclatuur in de Europese Gemeenschap
NBB	Nationale Bank van België
NCPI	Nationale consumptieprijsindex
NEIG	Niet-energetische industriële goederen
NZa	Nederlandse Zorgautoriteit (Nederland)
USD	United States dollar
USDA	United States Department of Agriculture
VREG	Vlaamse regulator van de elektriciteits- en gasmarkt
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning (Nederland)

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht van de prijsbewegingen van producten en diensten tussen het derde kwartaal 2018 en 2019

(Rangschikking in dalende volgorde van prijsstijging)

Benaming	Inflatie in %
Kranten	14,6
Postverzending	12,5
Andere tabakswaren	9,9
Voedselverwerkende apparatuur	8,1
Hotels	6,6
Rijlessen, testen, vergunningen, keuringen	6,3
Verzekeringen betreffende reizen	5,8
Aardappelen	5,6
Tijdschriften	5,6
Diepgevroren vis	5,1
Tol en parkeermeters	4,6
Ander vlees	4,4
Verzekeringen betreffende de woning	4,3
Cinema, theater, concerten	4,0
Software	4,0
Musea, bibliotheken, dierentuinen	3,9
Personenvervoer per trein	3,8
Sieraden	3,4
Tuinierproducten	3,2
Bankdiensten	3,2
Tapijten en vloerkleden	3,1
Sigaretten	3,1
Bedlinnen	3,0
Onderhoud en reparatie	2,8
Yoghurt	2,7
Sportieve en recreatieve evenementen	2,7
Product voor courant onderhoud woning	2,7
Chips	2,6
Kijk- en luistergeld, abonnementen	2,6
Verse of gekoelde vis	2,6
Bloemen en planten	2,5
Accessoires bij kledij	2,5
Herstelling van klokken en uurwerken	2,5
Reisartikelen	2,5
Reparatie en huur van schoeisel	2,5
Schoonmaak van kleding	2,5
Kleding voor dames	2,3
Hout en andere vaste brandstoffen	2,3
Diepgevroren groenten	2,3
Huur van garage en andere huur	2,3
Varkensvlees	2,2
Restaurants, cafés en dancings	2,2
Kledingstoffen	2,2

Benaming	Inflatie in %
Meubelstoffen en gordijnen	2,1
Frituren, fastfood en snackbars	2,1
Bejaarden- en gehandicapptentehuizen	2,1
Motorfietsen	2,1
Brood en broodjes	2,1
Andere melkproducten	2,0
Lichaamsverzorging	2,0
Herstelling audio-, videoapparatuur, pc	2,0
Margarine en andere plantaardige vetten	2,0
Recreatieve en sportdiensten - deelname	2,0
Campinguitrusting	1,9
Herstelling en huur van kleding	1,9
Lichaamsverzorging voor dames	1,8
Andere vleesbereidingen	1,8
Producten voor lichaamsverzorging en wellness	1,8
Haarverzorging voor heren	1,8
Verpleging in ziekenhuis	1,8
Diensten voor verhuis en opslag	1,8
Diensten om mensen thuis te verzorgen	1,8
Buitenlandse reizen	1,8
Nieuwe en tweedehandse auto's	1,7
Toebehoren voor PC	1,7
Algemene geneeskundige prestaties	1,7
Fictie boeken	1,6
Andere diensten i.v.m. de woning	1,6
Veeartsen en andere diensten voor huisdieren	1,6
Diensten van elektriciens	1,6
Binnenhuismeubelen	1,6
Diensten van loodgieter	1,6
Zout en keukenkruiden	1,5
Diensten voor leggen van carpet	1,5
Werken aan verwarming	1,5
Room- en vruchtenijs	1,5
Andere medische producten, n.e.g.	1,5
Hoger onderwijs	1,4
Tafellinnen en badkamerlinnen	1,4
Speelgoed en feestartikelen	1,4
Internettoegang dienst	1,4
Andere schrijfwaren en tekenartikelen	1,4
Begrafnis diensten	1,4
Wijn op basis van druiven	1,3
Huis- en dienstpersoneel	1,3
Andere accommodaties	1,3

Benaming	Inflatie in %
Klokken en uurwerken	1,3
Vakantiecentra, campings, jeugdherbergen	1,3
Gehoorapparaat	1,2
Andere therapeutische apparaten en materialen	1,2
Andere boeken	1,2
Ontbijtgranen	1,2
Andere kosten en diensten	1,2
Kaas en kwark	1,2
Herstel en huur van grote gereedschappen	1,2
Cacao	1,1
Kleding voor kinderen	1,1
Riolering	1,1
Andere kleding artikelen	1,1
Kinder- en babyschoenen	1,1
Kinderopvang	1,0
Internationale vluchten	1,0
Huur voor hoofdverblijfplaats	1,0
Huisvuilophaling	1,0
Chocolade	1,0
Juridische diensten en boekhouding	1,0
Geconcentreerde melk, melk in poeder	1,0
Vervoer per bus	1,0
Papier	0,9
Andere meubelen en stoffering	0,9
Diepvriezers en koelkasten	0,9
Andere kleine elektrische huishoudapparaten	0,9
Kantines	0,9
Verschillende drukwerken	0,9
Verlichtingsapparatuur	0,8
Waterverbruik	0,8
Herenkleding	0,8
Andere bakkerijproducten	0,8
Mineraalwater	0,7
Gedroogd, gezouten of gerookt vlees	0,7
Diensten van schilder	0,7
Kant-en-klare maaltijden	0,7
Smeermiddelen	0,7
Verse volle melk	0,7
Niet gemotoriseerd klein gereedschap	0,7
Accessoires voor voertuigen	0,6
Zwangerschapstest en anticonceptie	0,6
Niet-elektrische huishoudapparaten	0,6
Tuinmeubelen	0,6
Limonades	0,6
Allerlei toebehoren van klein gereedschap	0,6
Siroop, honing en confituur	0,6
Personal computers	0,6
Meel en andere granen	0,6
Verse groenten, uitgezonderd aardappelen	0,6
Verse halfvolle melk	0,6

Benaming	Inflatie in %
Brilglazen en lenzen	0,6
Vaste telefoon gesprekken en diensten	0,5
Fietsen	0,5
Huisgevoegelte	0,5
Sportartikelen	0,5
Vaat- en glaswerk	0,4
Niet-elektrisch materiaal lichaamsverzorging	0,4
Suikergoed	0,4
Radiatoren en airconditioning	0,4
Wijn op basis van ander fruit	0,4
Banden	0,4
Babyvoeding	0,4
Andere onderhoudsproducten	0,4
Vers fruit	0,3
Runds-en kalfsvlees	0,3
Deegwaren	0,3
Reinigingsapparatuur	0,2
Elektriciteit	0,1
Gedistilleerde dranken en likeuren	0,1
Muziekinstrumenten	0,1
Andere bereidingen op basis van vis of zeevruchten	0,1
Fotografische diensten	0,1
Andere producten op basis van granen	0,1
Producten voor huisdieren	0,1
Administratieve kosten	0,0
Geneeskundige prestaties specialisten	0,0
Geneeskundige prestaties tandartsen	0,0
Klinische biologie en radiografie	0,0
Andere paramedische diensten	0,0
Grote artikelen voor spelen en sport	0,0
Sauzen en specerijen	0,0
Rijst	0,0
Packs	0,0
Grote gemotoriseerde gereedschappen	-0,1
Verhuur garages, parkeer, voertuigen	-0,1
Taxi en verhuur auto met bestuurder	-0,2
Elektrische toestellen lichaamsverzorging	-0,2
Binnenlandse reizen	-0,3
Bereidingen en conserven van groenten	-0,3
Messenwerk	-0,3
Andere voedingsmiddelen, n.e.g.	-0,4
Ander alcoholhoudend bier	-0,4
Reserveonderdelen	-0,4
Fruitconserven	-0,5
Pizza en quiche	-0,6
Geneesmiddelen	-0,6
Lam- en geitenvlees	-0,6
Toestellen voor vaste lijn	-0,7
Spel en hobby	-0,7
Andere uitrusting voor de ontvangst	-0,8

Benaming	Inflatie in %
Herenschoenen	-0,8
Drager beeld en geluid (pré-reg.)	-1,0
Koffie-/theezetter en gelijkaardig	-1,0
Damesschoenen	-1,0
Strijkijzers	-1,2
Baby artikelen	-1,2
Suiker	-1,2
Andere verzekeringen	-1,3
Olijfolie	-1,3
Andere vloerbedekkingen	-1,5
Reinigings- en onderhoudsproducten	-1,5
Boter	-1,7
Droogkast, wasmachine, vaatwasmachine	-1,8
Verrijkte wijnen	-1,8
Thee	-2,0
Pilsbier	-2,2
Andere eetbare oliën	-2,5
Fornuizen	-2,6
Mobiele toestellen	-2,6
Koffie	-2,6
Diepgevroren zeevruchten	-2,9
Alcoholische frisdranken	-2,9
Sappen	-3,1
Gedroogd fruit	-3,3
Fototoestellen en camera's	-3,4
Petroleumgas	-3,5
Diesel	-3,6
Andere dragers beeld et geluid	-3,9
Benzine	-3,9
Mobiele telefoondiensten	-4,0
Gedroogde, gerookte of gezoute vis en zeevruchten	-4,2
Eieren	-5,7
Televisies en videorecorders	-6,0
Vloeibare brandstoffen	-6,6
Aardgas	-11,1
Andere brandstoffen	-19,6
Verse of gekoelde zeevruchten	-20,5

Bronnen: Statbel, Eigen berekeningen: FOD Economie.

Bijlage 2: Inflatie in het derde kwartaal 2019 met en zonder gewijzigde indirecte belastingen in België en in de voornaamste buurlanden

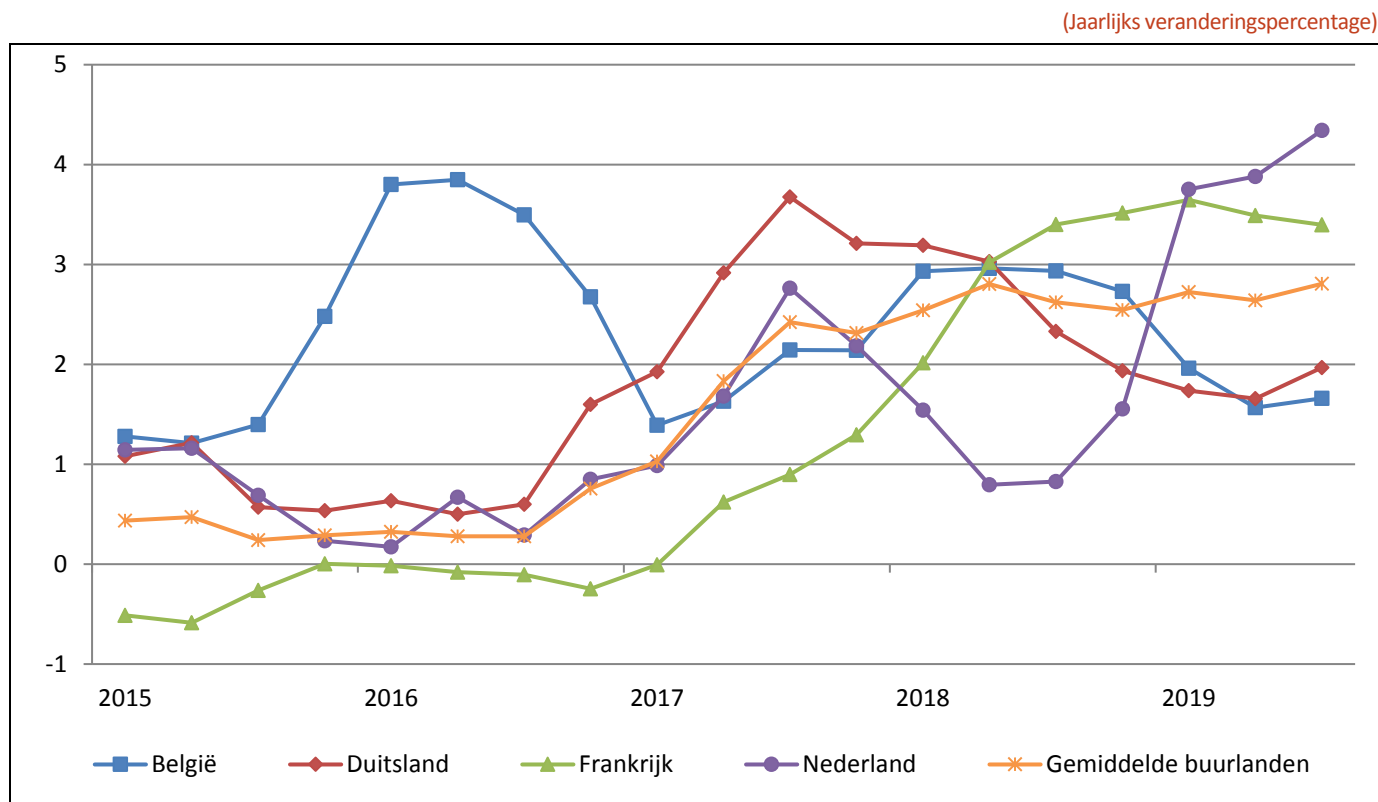
(Jaarlijks veranderingpercentage)

	België		Gemiddelde van de buurlanden		Duitsland		Frankrijk		Nederland	
	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen	Met gewijzigde indirecte belastingen	Zonder gewijzigde indirecte belastingen
Electriciteit	0,1	-0,2	5,5	5,0	3,8	3,8	6,7	6,4	12,6	7,2
Gas	-10,8	-10,8	2,4	1,4	2,8	2,7	-2,5	-2,4	8,0	0,7
Vloeibare brandstoffen	-6,6	-6,6	0,0	0,0	0,3	0,3	-0,9	-0,8	n.d.	n.d.
Vaste brandstoffen	2,3	2,3	1,1	1,1	-0,1	-0,1	3,3	3,3	n.d.	n.d.
Warmte energie	n.d.	n.d.	4,7	4,7	4,8	4,8	-1,8	-1,8	10,6	10,6
Brandstoffen voor privévoertuigen	-3,6	-3,6	-2,7	-2,8	-3,3	-3,4	-2,3	-2,5	-1,1	-1,7
Energie	-4,3	-4,2	0,9	0,5	0,6	0,6	0,5	0,4	4,9	1,2
Tabak	5,6	2,7	5,4	4,1	3,7	3,7	8,8	5,6	1,8	0,9
Groenten	1,6	1,6	8,3	8,0	8,0	8,0	8,6	8,6	8,5	5,5
Brood en granen	1,2	1,2	2,3	2,0	2,8	2,8	1,3	1,3	4,4	1,5
Vlees	1,2	1,2	3,8	3,5	4,3	4,3	2,8	2,8	6,9	3,9
<i>Wijnen</i>	0,8	0,8	0,6	0,6	-0,3	-0,3	1,6	1,6	0,7	0,7
<i>Bier</i>	-1,4	-1,3	1,2	1,2	1,3	1,3	1,8	1,6	0,6	0,2
<i>Gedistilleerde dranken</i>	-0,1	-0,1	2,8	2,5	0,4	0,4	4,8	4,2	1,3	1,3
Suiker, jam, chocolade	0,8	0,8	0,7	0,4	-0,5	-0,5	1,3	1,3	3,4	0,5
Vis en zeevruchten	-3,6	-3,6	3,1	2,9	3,8	3,8	2,7	2,7	2,6	-0,2
Oliën en vetten	-0,7	-0,7	-2,6	-2,9	-9,3	-9,3	3,8	3,8	5,1	2,2
Melk, kaas en eieren	1,0	1,0	1,8	1,6	0,6	0,6	2,7	2,7	4,7	1,8
<i>Mineraalwater, frisdranken en sappen</i>	0,0	0,0	1,1	0,9	0,1	0,1	2,1	2,0	4,0	1,2
<i>Koffie, thee en cacao</i>	-2,3	-2,3	-0,2	-0,5	-1,1	-1,1	0,8	0,8	0,8	-1,9
Voeding n.e.g.	0,0	0,0	1,9	1,3	1,1	1,1	1,7	1,7	4,0	1,1
Fruit	0,0	0,0	-1,7	-2,0	-3,3	-3,3	-0,2	-0,2	-0,9	-3,6
Levensmiddelen	1,2	0,8	2,8	2,4	1,9	1,9	3,4	3,0	4,2	1,7
Bewerkte levensmiddelen	1,7	1,1	2,8	2,4	2,0	2,0	3,4	2,9	4,3	2,0
Niet-bewerkte levensmiddelen	-0,5	-0,5	2,5	2,3	1,5	1,5	3,2	3,2	3,2	0,4
Niet-energetische industriële goederen en diensten	1,5	1,5	0,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	2,2	1,5
Diensten	1,7	1,7	1,2	1,1	0,8	0,8	1,3	1,3	3,2	2,2
Niet-energetische industriële goederen	1,1	1,1	0,5	0,5	1,2	1,2	-0,5	-0,5	0,9	0,5
Onderliggende inflatie	1,5	1,4	1,3	1,2	1,1	1,1	1,2	1,1	2,6	1,6
GICP	0,9	0,8	1,3	1,1	1,0	1,0	1,2	1,1	2,8	1,5

FOD Economie, Statbel.

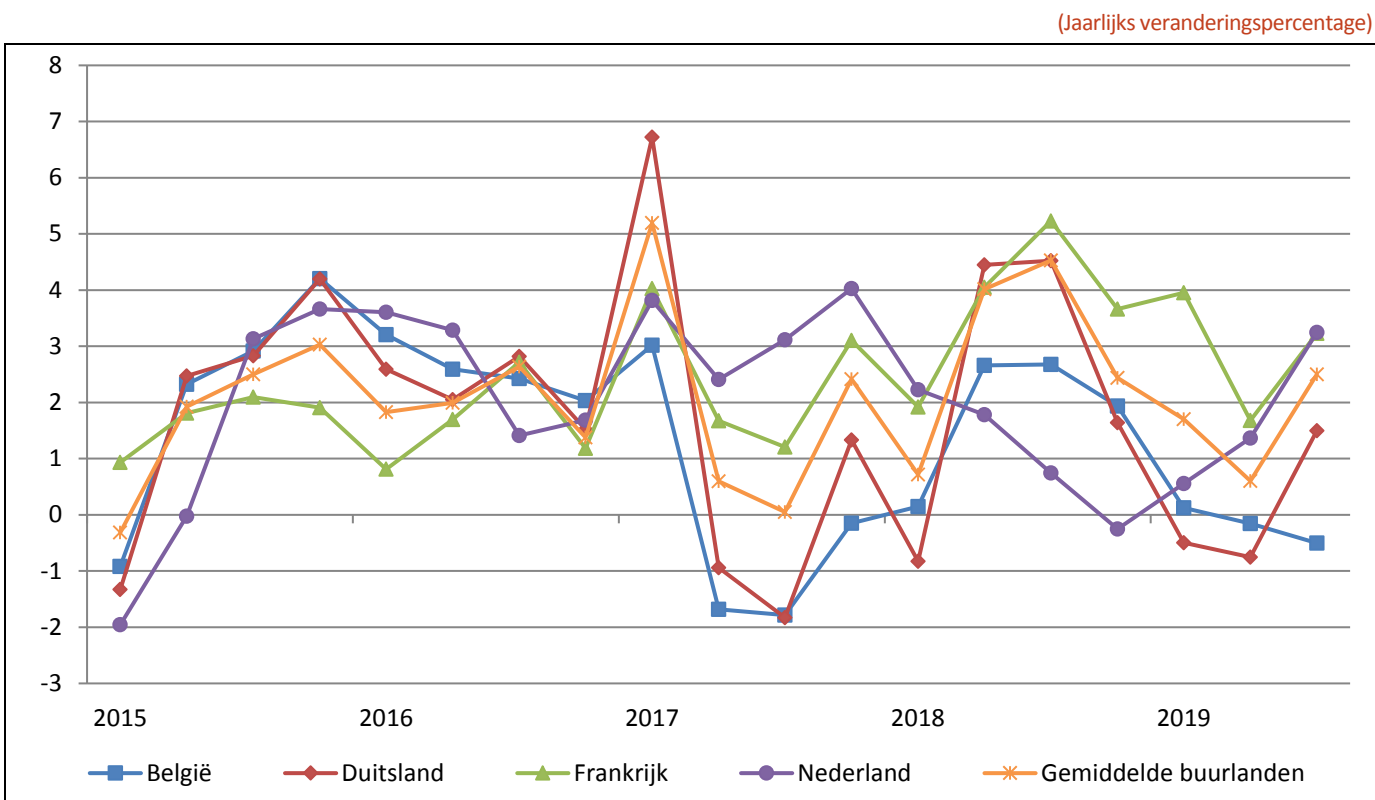
Bijlage 3: Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor bewerkte en niet-bewerkte levensmiddelen en voor diensten en niet-energetische industriële goederen

Grafiek 1. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor bewerkte levensmiddelen in België en in de voornaamste buurlanden

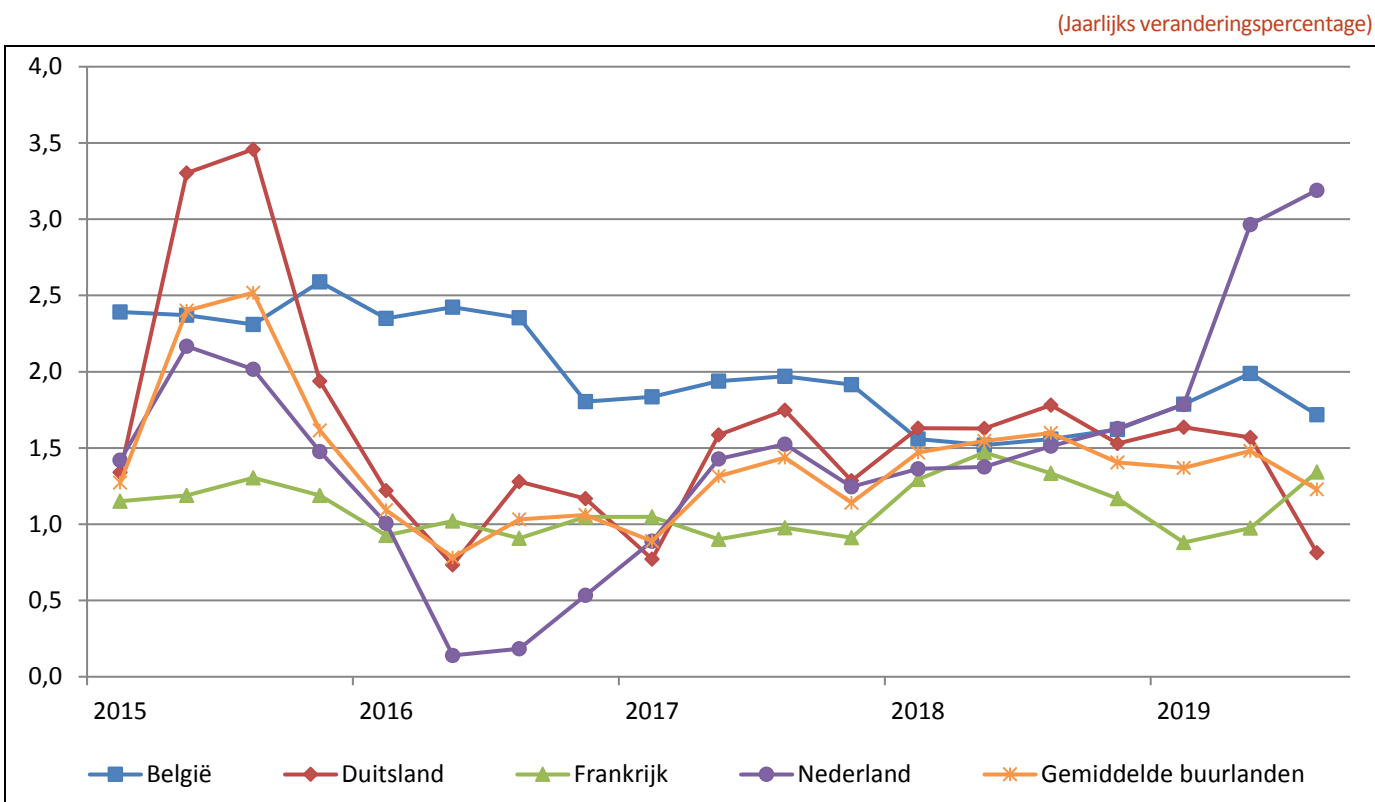
Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Grafiek 2. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor niet-bewerkte levensmiddelen in België en in de voornaamste buurlanden

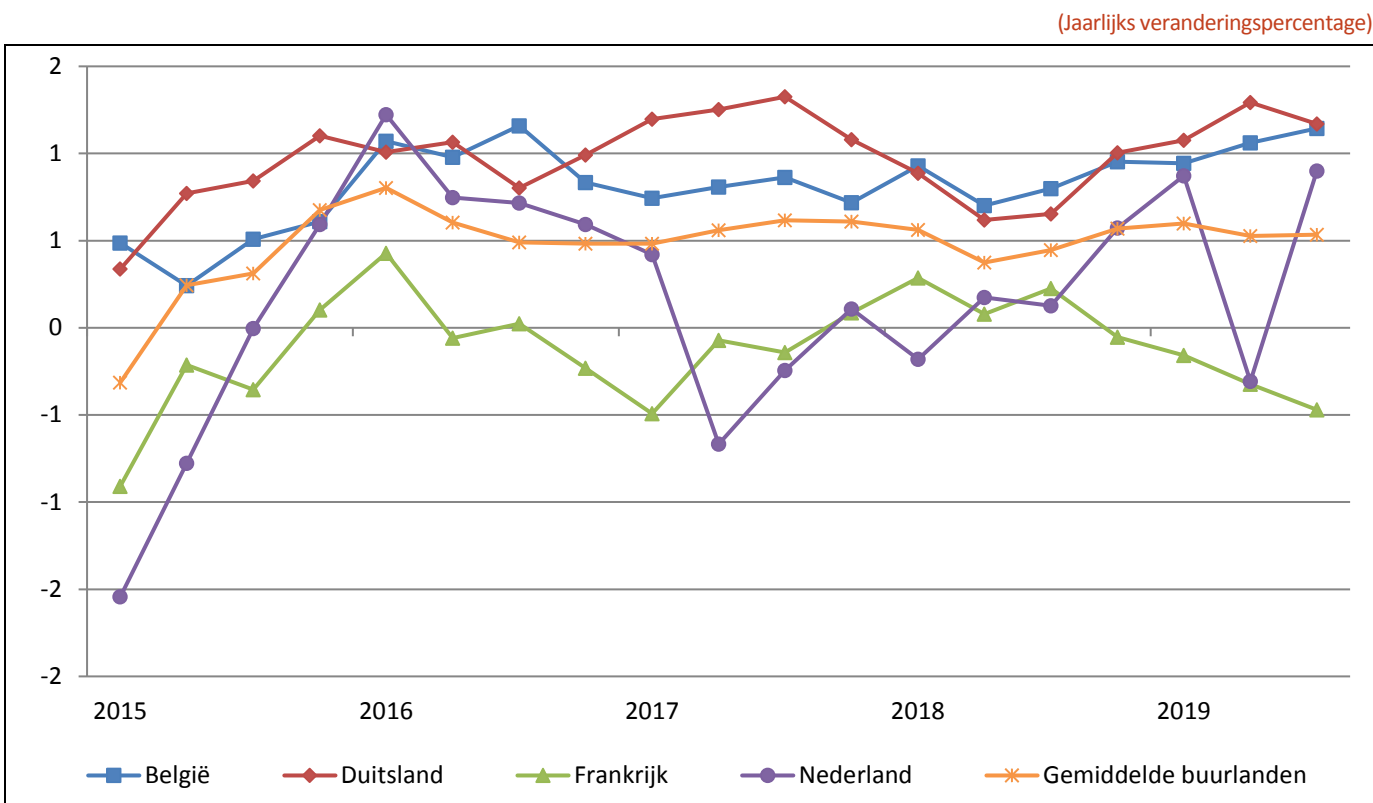
Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Grafiek 3. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor diensten in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.

Grafiek 4. Kwartaalevolutie van de consumptieprijzen voor niet-energetische industriële goederen in België en in de voornaamste buurlanden

Bronnen: EC, FOD Economie, Statbel.